

Begroting 2019

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Inleiding	6
Programma 0 Bestuur en ondersteuning	7
Thema Bestuur	7
Thema Dienstverlening en Organisatie	11
Programma 1 Veiligheid	18
Thema Openbare orde en veiligheid	18
Programma 2 Verkeer en vervoer	22
Thema Verkeer, vervoer en wegen	22
Programma 3 Economie	27
Thema Werken	27
Thema Grondexploitatie - bedrijventerreinen	29
Programma 4 Onderwijs	32
Thema Onderwijs	32
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	36
Thema Cultuur	36
Thema Toerisme en recreatie	37
Thema Openbaar groen	38
Thema Sport	40
Programma 6 Sociaal domein	43
Thema Uitvoering sociale wetgeving	43
Thema Maatschappelijke ondersteuning	45
Thema Jeugdhulp	47
Thema Dorpenbeleid en dorpshuizen	48
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	53
Thema Milieu	53
Thema Gezonde samenleving	56
Thema Duurzaamheid	57
Programma 8 Bouwen, wonen en gronden	61
Thema Ruimtelijke ordening	61
Thema Wonen	63
Thema Grondexploitatie - niet bedrijventerreinen	64
Paragrafen	67
Lokale heffingen	67
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	71
Onderhoud kapitaalgoederen	75

Financiering	81
Bedrijfsvoering	82
Toezicht en controle op de gemeente	84
Verbonden partijen	87
Grondbeleid	97
Financiële begroting	100
Overzicht van baten en lasten met toelichting	100
Uiteenzetting financiële positie	112
Bijlage: Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld	117

Inleiding

Inleiding

De begroting 2019 is de eerste begroting van de in 2018 gekozen gemeenteraad. De begroting is gebaseerd op visiedocumenten zoals “Romte en ferskaat 2013” en het “Coalitieakkoord 2018 – 2022”, aangevuld met de specifieke beleidskaders die de raad in het nabije verleden heeft vastgesteld. De drie grote ambities zijn het thema Modern besturen en de ontwikkelagenda's voor Duurzaamheid, Leefbaarheid en Inclusieve samenleving.

Dit is de tweede begroting die met het online presenteren als uitgangspunt is opgesteld. Een direct zichtbaar effect van deze aanpak is dat de begroting eenvoudiger is te doorzoeken en de informatie compacter is gepresenteerd. Elk programma is voorzien van een korte inleiding en een overzicht van de kaderstellende beleidsdocumenten. Deze documenten zijn via een link in de begrotingsapp te bekijken. Vervolgens worden de thema's gepresenteerd die elk weer zijn onderverdeeld in doelen. Vervolgens is elk doel nader uitgewerkt in de belangrijkste activiteiten nodig om het doel te realiseren.

Per programma is de koppeling gelegd met de van toepassing zijnde (wettelijke) taakvelden. Door deze opbouw is een beter inzicht in de eerste twee zogenaamde Wat-vragen: “Wat willen we bereiken?” en “Wat gaan we er voor doen?”. Daarnaast zijn de relevante beleidsindicatoren en actieve verbonden partijen genoemd. Deze indicatoren zijn van belang om het effect van het beleid op de samenleving te meten. In de loop van 2019 wordt, in het kader van programmasturing, het aantal indicatoren uitgebreid, zodat met ingang van de begroting 2020 de maatschappelijke effecten beter te beoordelen zijn (de vierde Wat-vraag: “Wat is het effect?”).

Uiteindelijk sluit elk programma af met de derde Wat-vraag “Wat mag het kosten?” gevolgd door een toelichting hierop. In de paragrafen worden de beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, evenals de lokale heffingen en de overhead.

Begrotingsstrategie

In de begroting 2019 zijn de contouren van het coalitieakkoord uitgewerkt.

Met de begroting 2019 wordt een structureel sluitende begroting gepresenteerd. Ook wordt met ingang van deze begroting begonnen met het intensiveren van het onderhoud kapitaalgoederen waardoor het onderhoud over een periode van vier jaar weer in balans is en er geen sprake meer is van kapitaalvernietiging.

In cijfers bedraagt het structureel overschot in 2019 € 184.000 oplopend naar een structureel overschot van € 958.000 in 2022 en is sprake van een structureel en reëel evenwicht richting de toekomst.

Vaststellen begroting

Deze begroting is vastgesteld in de raadsvergadering van 5 november 2018.

Financieel beeld

Het financiële beeld ziet er als volgt uit:

Financieel beeld begroting 2019				
Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Totaal resultaat	neg. 3.149	neg. 1.605	neg. 10	1.805
Incidenteel resultaat	neg. 3.333	neg. 2.088	neg. 549	847
Structureel resultaat	184	483	539	958

Volgens de geldende voorschriften is het saldo van de structurele baten en lasten bepalend voor het resultaat van de begroting, incidentele baten en lasten mogen daarvoor niet meegenomen worden.

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

In 2018 is de nieuwe coalitie van Opsterlands Belang, PvdA en ChristenUnie gestart. In het coalitieakkoord is gekozen voor een nieuwe manier van besturen: modern besturen. Juist in de gemeente staat de overheid dichtbij mensen en moet duidelijk zijn wat je wel of niet van die overheid kan verwachten. Ook moet duidelijk zijn hoe besluiten tot stand komen en hoe en wanneer je daar invloed op kan hebben. De gemeenteraad komt meer aan bod aan de voorkant van het proces. Daarnaast gaan we door met het integriteitsbeleid van de afgelopen jaren. De kernwaarden van modern bestuur zijn transparantie, openbaarheid en resultaatgerichtheid.

Opsterland is een zelfstandige gemeente in Zuidoost-Friesland en wil die zelfstandigheid behouden. De gemeente Opsterland zoekt naast de samenwerking in OWO-verband ook de verbinding met andere gemeenten zoals bijvoorbeeld met Heerenveen en Smallingerland, maar ook breder. Wij maken deel uit van de P10, momenteel als voorzitter, het snel groeiende samenwerkingsverband van inmiddels 17 grote plattelandsgemeenten. Vanuit deze positie brengen wij onze ambities en uitdagingen onder de aandacht van de landelijke en Europese politiek. Dit doen wij bijvoorbeeld via de VNG en de VFG.

Adequate en persoonlijke dienstverlening is belangrijk. Naast de dienstverlening in het gemeentehuis zullen steeds meer producten digitaal beschikbaar zijn voor inwoners en bedrijven. Over onze dienstverlening en andere onderwerpen communiceren we actief en professioneel. We zijn een professionele organisatie, met aandacht voor modern werkgeverschap en werknemerschap. De strategische personeelsplanning (juiste persoon op de juiste plaats op het juiste moment) is hier een belangrijk onderdeel van. Maar we onderzoeken ook wat nodig is om de beschikbare kantoormruimte en de (digitale) werkprocessen te verbeteren. Daarnaast voeren we programmasturing in, zodat we beter in staat zijn om te sturen op resultaat.

Kaderstellende documenten

Coalitieakkoord 2018-2022 - Brêge nei de takomst
 Informatiebeleidsplan OWO-gemeenten 2017-2020
 Raadsbesluit samenwerken met andere gemeenten
 Procesplan samenwerking in OWO-verband (2012)
 Standpuntbepaling voortgang OWO-samenwerking (2016)
 Romte en ferskaat 2013

Thema Bestuur

Thema Bestuur

Doelstellingen

Wij bewaken en bevorderen rechtsstatelijke en democratische waarden en burgerschap in de samenleving

Wij stimuleren democratische beginselen en burgerschap en stellen de grondwet centraal. We streven naar bestuurlijke vernieuwing als daarmee de gemeenschap gediend wordt, bijvoorbeeld door initiatieven uit de samenleving te faciliteren.

Maatregelen

Wij zijn een weerbare gemeente die ondermijnende activiteiten voorkomt en bestrijdt

Criminelen verplaatsen hun activiteiten steeds vaker naar het platteland. Georganiseerde, ondermijnende criminaliteit mag in Opsterland geen voet aan de grond krijgen. Wij willen voorkomen dat er in onze gemeente gelegenheid is voor ondermijnende activiteiten en zijn alert op verdachte signalen.

Wij betrekken de samenleving meer bij de besluitvorming

De *krêft fan de mienskip* blijft belangrijk. Wij zoeken actief de samenwerking met inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Bij de voorbereiding van nieuw beleid en besluitvorming delen wij dilemma's met de samenleving.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij organiseren verkiezingen voor Provinciale Staten en het Europees Parlement

De verkiezingen voor Provinciale Staten worden gehouden op 20 maart 2019. De verkiezingen van de verkiesbare leden van het algemeen bestuur van de waterschappen vinden dan ook plaats. De verkiezingen voor het Europees Parlement vinden plaats op 23 mei 2019.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Doelstellingen

Wij zorgen dat onze organisatie voldoet aan de AVG, zodat de privacy van burgers gewaarborgd is

Sinds 25 mei 2018 is de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) vervangen door de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Deze nieuwe verordening stelt strengere eisen aan de verwerking van persoonsgegevens door organisaties en haar medewerkers en versterkt de rechten van betrokkenen (burgers).

Maatregelen

Wij hanteren een 7-stappenplan om te voldoen aan de AVG. In 2019 voeren wij stap 3 uit, waarmee we overzicht en inzicht krijgen in de verwerking van persoonsgegevens

De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) stelt strengere eisen aan organisaties die persoonsgegevens verwerken. Om aan te tonen in hoeverre de organisatie in control is (accountable is voor de staat van de gegevensbescherming) voert Opsterland een 7-stappenplan uit. Via dit stappenplan kan het college van B&W verantwoording afleggen aan inwoners en maatschappelijke organisaties over de staat van de gegevensbescherming en de stappen die zijn gezet.

De zeven stappen zijn:

1. Inzicht en plan van aanpak: er ontstaat inzicht en overzicht binnen de organisatie.
2. Basiskennis en kunde: er is een besef en basiskennis omtrent gegevensbescherming en privacy.
3. Overzicht en inzicht: binnen de organisatie bestaat een intern/extern privacybeleid en informatiebeveiligingsbeleid.
4. Ketenmanagement: inzicht en overzicht in de (verwerkings)overeenkomsten binnen de keten van aansprakelijkheden en kosten risico's.
5. Bewustwording en rechten van betrokkenen: actieve en passieve rechten van de betrokkene (klant, medewerker, etc.) staan centraal en de vernietigingstermijnen van persoonsgegevens worden gehandhaafd.
6. Transparantie: de organisatie is transparant naar betrokkenen en werknemers over verwerkingen van persoonsgegevens.

7. Verankering en voldoen aan wetgeving: de eisen aan gegevensbescherming en privacy vanuit wetgeving en normen zijn verankerd in de organisatie.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Doelstellingen

Opsterland is bestuurlijk zelfstandig en in staat om toekomstige opgaven uit te voeren, zelf of in samenwerking met (keten)partners

Maatregelen

De raad houdt sturing op verbonden partijen

Raadsleden hebben in de besturen van de meeste verbonden partijen (zoals FUMO of Caparis) geen zitting, maar willen wel grip houden op wat verbonden partijen doen en wat dat kost. In 2019 wordt de raad actief geïnformeerd over wat er speelt bij verbonden partijen.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Via het voorzitterschap van de P10 dragen wij bij aan verbetering van de leefbaarheid van het platteland

De gemeente Opsterland is voorzitter van P10, het netwerk van zeventien grote plattelandsgemeenten. De P10 werkt vanuit verschillende thema's aan de verbetering van de leefbaarheid van het platteland. P10 lobbyt bijvoorbeeld voor meer aandacht van het Rijk voor de specifieke problemen van plattelandsgemeenten, maar laat ook zien dat het platteland ruimte biedt voor oplossingen voor problemen die in heel Nederland spelen. Dit biedt ook kansen en voordelen aan Opsterland.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Samen met vier andere regiogemeenten, de provincie en het waterschap voeren we de streekagenda Zuidoost-Fryslân uit

Met de streekagenda werken de provincie, het waterschap en de gemeenten Heerenveen, Smallingerland, Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland samen aan de duurzame ontwikkeling van de regio Zuidoost-Fryslân. In 2017 zijn de vijf belangrijkste thema's benoemd: energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire energie, transformatie bedrijventerreinen en leefbaarheid op het platteland. In 2019 werken de partners verder aan deze thema's.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij ontwikkelen een visie op samenwerking

De gemeente werkt op veel gebieden samen met andere gemeenten of organisaties, bijvoorbeeld in OWO-verband of met de provincie. Wij zijn van mening dat er over samenwerking nagedacht moet worden, met als uitgangspunt de opgaven die dit gebied heeft.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

In OWO-verband werken wij samen op ambtelijk niveau en trekken wij samen op in regionale verbanden

De gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland voeren een aantal taken gezamenlijk uit, bijvoorbeeld taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. In 2019 gaan wij met deze samenwerking door en bekijken we waar meer afstemming op het gebied van beleid of in regionale samenwerkingsverbanden mogelijk is.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Doelstellingen

Opsterland heeft een modern bestuur met als kernwaarden transparantie, openbaarheid en resultaatgerichtheid

Maatregelen

Geschillen tussen inwoners, bedrijven en andere organisaties met de gemeente proberen wij vaker op te lossen via bemiddeling

In plaats van formele procedures toe te passen kiest de gemeente vaker voor bemiddeling. Hierbij staat het directe persoonlijke contact met de teleurgestelde inwoner, die een bezwaarschrift of klacht wil indienen of heeft ingediend, centraal. Onze ervaring van de afgelopen jaren is dat een bezwaarmaker of klager zich beter kan vinden in deze aanpak. Daarbij komt dat dure en tijdrovende procedures zo kunnen worden voorkomen.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Wij voeren een actief en responsief communicatiebeleid

Wij voeren een actief en responsief communicatiebeleid. Dat doen we door in gesprek te gaan en te luisteren, want de relatie en het gesprek staan steeds meer centraal. Zo halen we beter op wat er leeft in de samenleving, waarbij we reageren en communiceren vanuit deze context met inwoners, organisaties en andere belanghebbenden. Dit doen we door een open, transparante en betrouwbare gesprekspartner te zijn, die op tijd de juiste en benodigde informatie laagdrempelig en begrijpelijk ter beschikking stelt. Dat doen we ook richting de pers, die we actief benaderen.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Wij betrekken de gemeenteraad bij nieuwe initiatieven meer aan de voorkant van het proces

Wij gaan in 2019 verder met het werken met startnotities en gaan meer op basis van scenario's in gesprek met de gemeenteraad. Op deze manier kan de gemeenteraad eerder richting geven aan de toekomstige koers van de gemeente.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Alle voorstellen aan de gemeenteraad bevatten een duurzaamheidsparagraaf

In het coalitieakkoord is aangegeven dat we in 2035 energieneutraal willen zijn. Het is daarom van belang dat we zicht hebben op de effecten die de beslissingen van de raad op duurzaamheid hebben. In de raadsvoorstellen wordt daarom een duurzaamheidsparagraaf opgenomen.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Doelstellingen

Wij nodigen de samenleving uit om initiatieven te nemen en ondersteunen die waar mogelijk

Maatregelen

Wij geven de inwoners het "right to challenge"

'Right to challenge' is voor Opsterland een nieuwe vorm van samenwerking tussen de gemeente en de gemeenschap/de dorpen. Het dorp kan de gemeente uitdagen om taken over te nemen en met slimme oplossingen te komen. Wij faciliteren die goede plannen, dit kan zijn met geld, met kennis en zeker met trots op de inzet van onze gemeenschap. In 2019 stellen we hiervoor spelregels op.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij werken zoveel mogelijk volgens het principe van gekanteld werken

De gemeente faciliteert goede plannen vanuit de samenleving, soms met geld, soms met kennis.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij werken samen met de dorpen en plaatselijkbelang-verenigingen

Plaatselijke Belangen zijn de oren en ogen van een dorp. Initiatieven zullen we, waar mogelijk, ondersteunen en faciliteren. Omgekeerd betrekken wij de Plaatselijke Belangen bij de beleidsontwikkeling. De samenwerking sluit aan bij de identiteit van het dorp en is maatwerk.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Thema Dienstverlening en Organisatie

Inleiding

Doelstellingen

De gemeente heeft de bedrijfsvoering op orde

Een goede bedrijfsvoering is noodzakelijk om de dienstverlening aan de maatschappij en burgers te kunnen leveren. Dit moet op een zo slim mogelijke manier gebeuren waarbij er oog blijft voor het doel wat we dienen.

Maatregelen

We verrichten de noodzakelijke activiteiten ten aanzien van de PIJOFACH taken

We verrichten de noodzakelijke activiteiten ten aanzien van de PIJOFACH taken (Personeel, Informatie, Juridisch, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting). Zie tevens paragraaf Bedrijfsvoering.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Wij versterken het opdrachtgeverschap en eigenaarschap

Sturen op resultaat in plaats van op inspanning betekent dat we onze rol als opdrachtgever willen versterken. Als we als gemeente niet tevreden zijn over geleverde diensten in het verleden, gaan we op

zoek naar andere aanbieders of oplossingen. Het gaat zowel om het versterken van intern opdrachtgeverschap via programmagestuurde werken, als om de manier waarop we omgaan met onze partners buiten het gemeentehuis. We tonen daarbij eigenaarschap om tot optimale resultaten te komen.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Doelstellingen

Dienstverlening is adequaat en persoonlijk

We zijn bereikbaar op de wijze waarop onze inwoners dat wensen, via de website (24x7), telefoon, post of fysiek (gemeentehuis).

Door de telefonische bereikbaarheid te vergroten is het streven de klanttevredenheid op het gebied van de telefonische openingstijden (7,1) te laten stijgen richting het landelijk gemiddelde (7,7).

We breiden het aantal digitaal beschikbare producten verder uit (Digitale Agenda 2020).

We maken gebruik van nieuwe manieren van dienstverlening (bijvoorbeeld het thuisbezorgen van reisdocumenten / rijbewijzen).

Maatregelen

De hele organisatie werkt volgens dezelfde dienstverleningsprincipes

Wij maken organisatiebrede afspraken over de dienstverlening, bijvoorbeeld over de manier waarop wij inwoners en organisaties te woord staan.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries, Wethouder R. Jonkman

In 2020 voldoen we aan de Digitale Agenda 2020

We ontwikkelen het digitale kanaal verder zodat we in 2020 voldoen aan de Digitale Agenda 2020.

We vergroten ons bereik via Mijnoverheid.nl en communiceren meer via dit kanaal als de burger dit wil.

We ontsluiten via onze Persoonlijke Internet Pagina digitaal beschikbare producten.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries, Wethouder R. Jonkman

Wij zetten communicatie in die past bij het doel

We zetten onze online (website / social media) en offline (o.a. gemeentepagina) communicatiekanalen in om bij te dragen aan het te behalen doel. We doen dat op professionele wijze en passen de boodschap aan de doelgroep aan.

We onderhouden en bewaken de herkenbaarheid van de gemeentelijke huisstijl.

We voeren campagnes die bijdragen aan het te behalen doel. Hierbij valt ook te denken aan het stimuleren van het digitale kanaal (Digitale agenda 2020) of het bekend maken van nieuwe dienstverleningsmogelijkheden.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Doelstellingen

Wij faciliteren actief de organisatie in het bereiken van (strategische) doelen

Maatregelen

We zetten op het juiste moment de juiste persoon op de juiste plek in de organisatie in (strategische personeelsplanning)

We zorgen dat onze medewerkers flexibel en duurzaam inzetbaar zijn, zowel intern als extern op de arbeidsmarkt, waarbij talentontwikkeling centraal staat.

Dit doen we door de verantwoordelijkheid laag in de organisatie te leggen, de medewerkers vertrouwen te geven en op een gekantelde wijze te werken vanuit de bedoeling. We streven naar een goed, gezond en gemotiveerd werkklimaat voor onze medewerkers.

We verwachten dat medewerkers zelf de regie nemen over de eigen persoonlijke ontwikkeling en loopbaan, werkfitheid, werkplezier en eigen gezondheid. Waar mogelijk ondersteunen en faciliteren we onze medewerkers bij hun persoonlijke ontwikkeling, bijvoorbeeld door een gerichte opleiding of training.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma, Wethouder L. de Vries

Wij werken volgens de principes van programmasturing

Door de invoering van programmasturing zijn we in staat om beter te sturen op resultaat. We houden beter zicht op de doelen die moeten worden gerealiseerd en koppelen hieraan direct de bijbehorende inspanningen. We monitoren daarbij de voortgang en zijn daardoor in staat om de uitvoering tijdig bij te stellen of de doelstelling bij te stellen.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij voeren voor projecten een (Europese) subsidiescan in

Bij de financiering van projecten gaan we standaard op zoek naar (Europese) subsidiemogelijkheden.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Wij stellen een digitaliseringsagenda op (op basis van smart following)

In 2019 stellen we een digitaliseringsagenda op. Ons uitgangspunt hierbij is dat we niet achter willen lopen in toepassingen van nieuwe technologieën, maar op een slimme manier willen volgen. Zo voorkomen we dat we afbreukrisico's lopen en fors bijdragen aan het overwinnen van kinderziekten van nieuwe technologieën. Ons digitaliserings- en dienstverleningsbeleid is dus gebaseerd op het principe: "we doen wat we moeten doen, op basis van "smart following".

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Vanuit modern werkgeverschap onderzoeken wij wat nodig is om werkplekken en werkwijzen up-to-date te maken en starten wij een pilot

We richten de beschikbare kantoorruimte beter in zodat bij elke type werkzaamheden een passende ruimte is, bijvoorbeeld ontmoetingsplekken, flexplekken, stilte-werkplekken, telefoonplekken e.d.

We onderzoeken welke digitale hulpmiddelen het beste passen bij papierloos, tijd- en plaatsafhankelijk werken.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma, Wethouder L. de Vries

Beleidsindicatoren

Formatie <i>(De toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat, in fte per 1.000 inwoners)</i>	<u>Opsterland:</u>	
	Begroot:	7,3
<i>Bron: Eigen gegevens</i>	<i>peildatum 1 januari 2019</i>	

Bezetting <i>(Het werkelijk aantal werkzame fte's, inclusief boventallige medewerkers, in fte per 1.000 inwoners)</i>	<u>Opsterland:</u>	
	Realisatie:	7,3
<i>Bron: Eigen gegevens</i>	<i>Peildatum 1 januari 2018</i>	

Apparaatskosten <i>(kosten per inwoner, de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.)</i>	<u>Opsterland:</u>	
	Begroot:	€ 702
<i>Bron: Eigen gegevens</i>	<i>gegevensperiode: 2019</i>	

Externe inhuur <i>(kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)</i> <i>(het betreft hier onder andere de inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of via detacheringsovereenkomsten. Kenmerk van inhuur is dat de ingehuurde functionaris een plaats krijgt in de hiërarchie van de organisatie.)</i>	<u>Opsterland:</u>	
	Realisatie:	13%
<i>Bron: Eigen gegevens</i>	<i>gegevensperiode: 2017</i>	

Overhead <i>(Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, als % van de totale lasten)</i>	<u>Opsterland:</u>	
	Begroot:	12,7%
<i>Bron: Eigen gegevens</i>	<i>gegevensperiode: 2019</i>	

Verbonden partijen

- Bedrijven die voortkomen uit de verkoop van Essent namelijk Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL (Cross Border Leases) Vennootschap BV, CSV Amsterdam B.V. (voormalig Claim Staat Vennootschap B.V.).
- NV Bank Nederlandse Gemeenten.

Vennootschapsbelasting

De verwachte lasten in verband met de vennootschapsbelasting zijn voor 2019 € 10.000. De belastingplicht wordt veroorzaakt door verwachte positieve resultaten op de grondexploitatie.

Onvoorzien

Voor onvoorzien uitgaven is voor 2019 € 37.500 beschikbaar (€ 1,25 per inwoner).

Wat mag het kosten

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	15.828	12.871	10.496	11.622	11.520
Baten	54.194	54.122	53.986	54.356	53.271
Saldo van baten en lasten	38.366	41.252	43.490	42.735	41.751
Stortingen	1.361	301	308	308	-22
Onttrekkingen	4.718	3.678	567	1.566	243
Mutaties reserves	3.357	3.377	259	1.258	265
Resultaat	41.723	44.629	43.749	43.993	42.016

Toelichting op de financiën

Bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Begroting 2019
Resultaat incl alle mutaties in de reserves	41.650	44.624
Af: neg. resultaat verantwoord op programma 0	-8	-3.144
Af: totaal mutaties in reserves (zie staat reserves)	-3.283	-229
Saldo voor reservemutaties	38.359	41.252
Bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Begroting 2019
Saldo voor reservemutaties	38.359	41.252
Reservemutaties (zie lijst reserves)	2.862	
Resultaat na reservemutaties	41.220	41.252
Vershil 2018 en 2019	voordelig	32

Het saldo van dit programma is in 2019 € 32.000 voordeliger dan in 2018.

De verdeling van de overheadkosten over de verschillende taakvelden is in 2019 verder verbeterd. In 2018 waren de personele overheadkosten al verdeeld. In 2019 worden ook de materiële overheadkosten (bijvoorbeeld huisvestingskosten) verdeeld. Hierdoor ontstaat een beter inzicht in wat de kosten per taak zijn. Gevolg is wel dat er ten opzichte van 2018 verschillen per programma ontstaan. Per saldo is dit budgettair neutraal.

Voor dit programma is er ten opzichte van 2018 € 3.403.000 meer aan overhead doorberekend naar de andere programma's. Hier dus een voordeel.

Verder is een belangrijk verschil dat er in 2018 een onttrekking uit de algemene reserve van € 2.862.000 is verantwoord (bate, perspectiefbrief 2018) vanwege het verwachte tekort over 2018. In 2019 is deze bate er niet.

Daarnaast zijn er hogere personeelslasten als gevolg van geschatte CAO-effecten van 2,5% (€ 350.000). Ook is bij de Perspectiefbrief 2018 extra formatie en budget beschikbaar gesteld om knelpunten in de

organisatie op te lossen. De doorwerking hiervan in 2019 bedraagt € 313.000. Voor verdere knelpunten in de organisatie zijn in deze begroting incidenteel middelen opgenomen. Dit betreft € 450.000 voor de jaren 2019 tot en met 2021. Ook is voor opleidingen tijdelijk € 55.000 per jaar extra beschikbaar (2019 tot en met 2021).

Op basis van het coalitieakkoord is voor de jaren 2019 en 2020 incidenteel € 100.000 per jaar beschikbaar gesteld om het werken volgens programmasturing verder te ontwikkelen. In het coalitieakkoord is ook opgenomen om vanuit modern werkgeverschap incidenteel budgetten beschikbaar te stellen. In 2019 is € 50.000, in 2020 € 100.000 en 2021 weer € 50.000 beschikbaar voor voor onderzoeken om werkplekken en werkwijzen up-to-date te houden en het starten van een pilot op dit gebied.

Over de jaren 2016 tot en met 2018 is er een pilot geweest waarbij reclamebelasting wordt geheven en de opbrengst hiervan (programma 0) wordt gestort in het ondernemersfonds (programma 3). In 2018 wordt deze pilot geëvalueerd. Daarom is in deze begroting deze bate niet opgenomen. Hierdoor is er in dit programma een nadeel van € 120.000.

Ook zijn er in 2019 hogere kosten voor wachtgeld bestuurders (€ 75.000) en verkiezingen (€ 43.000 in 2019 voor provincie, waterschappen en Europees parlement). Verder zijn in 2019 de kosten voor het derde deel van de OWO-afdelingen met € 125.000 gestegen.

In 2018 konden we maximaal gebruik maken van het financieren met kortgeld (kasgeldleningen) waardoor de rentelasten lager waren. We konden kasgeldleningen aantrekken tegen een negatieve rente. Mede daardoor zijn in de perspectiefbrief 2018 de rentelasten voor 2018 verlaagd met € 245.000. We zijn er in de begroting 2019 voorzichtigheidshalve van uitgegaan dat we rente moeten betalen in plaats van ontvangen. Dit geeft voor 2019 ten 2018 een nadeel.

Verder is de verwachte opbrengst uit leges reisdocumenten in 2019 € 180.000 lager dan in 2018. Dit wordt veroorzaakt doordat in 2014 de geldigheidsduur voor paspoorten en identiteitskaarten voor personen van 18 jaar en ouder is verlengd van vijf naar tien jaar. Hierdoor zijn gedurende vijf jaar bijna alle "18+ documenten" in omloop vervangen. Gevolgd door vijf jaar waarin vrijwel alleen "-18 documenten" worden uitgegeven of documenten voor bij eerste aanvragen en vermissingen. Deze dip is in de meerjarenbegroting verwerkt.

Tenslotte is er een voordeel van € 1.700.000 bij de uitkering gemeentefonds. Deze uitkering was in de begroting 2018 gebaseerd op de meicirculaire 2017, de begroting 2019 is gebaseerd op de meicirculaire 2018. Het voordelige verschil is grotendeels ontstaan door de verhoging van het accres (hogere rijksuitgaven ("trap op-trap af systematiek")).

Programma 1 | Veiligheid

Programma 1 | Veiligheid

Doel

Opsterland is een veilige en gezonde leefomgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Het gemeentelijk veiligheidsbeleid omvat een groot aantal onderwerpen, variërend van personen met verward gedrag tot georganiseerde criminaliteit. Veiligheid dient integraal te worden benaderd. Het strekt zich namelijk uit tot alle schakels van de veiligheidsketen (proactie, preventie, preparatie en nazorg), benut de mogelijkheden van alle partijen en bewaakt en benut de dwarsverbanden tussen de diverse beleidsterreinen. De gemeente Opsterland ziet het als haar taak om eigen initiatieven van inwoners, maatschappelijke organisaties in het kader van veiligheid te stimuleren en om omstandigheden te creëren die het mogelijk maken dat burgers deze initiatieven ook daadwerkelijk kunnen oppakken en waarmaken.

Kaderstellende documenten

Integraal veiligheidsbeleid Opsterland 2015 – 2018

Handhavingsbeleidsplan 2014-2018

Thema Openbare orde en veiligheid

Thema Openbare orde en veiligheid

Opsterland is een veilige en gezonde leefomgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

Doelstellingen

Opsterland is een veilige en gezonde leefomgeving voor inwoners en bezoekers

Maatregelen

Meewerken aan initiatieven en evenementen daar waar het kan

Er wordt een evenementenbeleid opgesteld waarbij ingezet wordt op het zo goed mogelijk faciliteren van initiatieven daar waar dat kan.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Bezoekers kunnen veilig deelnemen aan evenementen en activiteiten

Opstellen van evenementenbeleid, waarbij ingezet wordt op het faciliteren van initiatieven en evenementen waar dat kan.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Het veiligheidsbewustzijn en de zelfredzaamheid van inwoners, ondernemers en bezoekers vergroten

We betrekken onze inwoners, ondernemers en bezoekers bij de aanpak van diverse veiligheidsvraagstukken.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Personen met verward gedrag signaleren en escalatie voorkomen

Escalatie voorkomen en bij (dreigende) escalatie zo spoedig mogelijk de-escaleren. Hierbij werken we samen met ketenpartners en maken we gebruik van de methodiek Aanpak ter Voorkoming van Escalatie (AVE).

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Geen leges kleinschalige evenementen

In de APV is een vergunningplicht opgenomen voor evenementen. Hiervoor zijn leges verschuldigd. Voor kleine evenementen (minder dan 500 mensen o.a.) is alleen een melding nodig en hiervoor hoeven geen leges betaald te worden.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Opstellen integraal veiligheidsplan

We stellen een nieuw integraal veiligheidsbeleid op. Hierin worden de prioriteiten gesteld voor de periode 2019 tot en met 2022.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Buurtbemiddeling

Escalatie voorkomen en bij (dreigende) escalatie zo spoedig mogelijk de-escaleren.

Ruzies in de kiem smoren door inzet van buurtbemiddeling en een preventieve aanpak.

Personen met verward en/of overlastgevend gedrag worden vroegtijdig gesignaleerd zodat escalatie kan worden voorkomen.

Portefeuillehouder: Burgemeester E. van Selm

Beleidsindicatoren

Winkeldiefstallen <i>(het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.)</i>	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	0,7	1,6	2,2
Bron: CBS			Gegevensperiode: 2017	

Diefstallen uit woningen <i>(het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.)</i>	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	1,8	1,9	2,9
Bron: CBS			Gegevensperiode: 2017	

Geweldsmisdrijven <i>(Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners.)</i>	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:

	Realisatie:	2,3	4,2	5,0
Bron: CBS			Gegevensperiode: 2017	

Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.)	Opsterland:	Fryslân:	Nederland:	
	Realisatie:	3,7	4,5	4,8
Bron: CBS			Gegevensperiode: 2017	

Verwijzingen Halt (het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.)	Opsterland:	Fryslân:	Nederland:	
	Realisatie:	60	83	131
Bron: Bureau Halt			Gegevensperiode: 2017	

Harde kern jongeren (het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.)	Opsterland:	Fryslân:	Nederland:	
	Realisatie:	0,4	0,7	1,3
Bron: Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)			Gegevensperiode: 2014	

Verbonden partijen

De gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân voert voor ons taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg, publieke gezondheidszorg rondom crises en rampen, de brandweezorg, de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR), de rampenbestrijding en crisisbeheersing en het in stand houden van een gemeenschappelijke meldkamer uit. Ook verzorgt de Veiligheidsregio het uitvoeren van brandveiligheidscontroles in het kader van de vergunningverlening.

Wat mag het kosten

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	2.006	1.926	1.943	1.980	2.013
Baten	46	45	45	45	45
Saldo van baten en lasten	-1.960	-1.882	-1.898	-1.936	-1.968

Toelichting op de financiën

Bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Begroting 2019
Saldo voor reservemutaties		-1.960
Reservemutaties (zie lijst reserves)		-
Resultaat na reservemutaties		-1.960
Vershil 2018 en 2019	voordelig	78

Het saldo op dit programma is in 2019 € 78.000 voordeliger dan in 2018.

Als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten is er op dit programma een voordeel van € 127.000 ten opzichte van 2018 (zie ook de toelichting bij programma 0).

Verder is er een nadeel van € 36.000 door een hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel brandweer. Dit om aan te sluiten met de conceptbegroting 2019 van de VRF. Deze aanpassing vloeit voort uit het dekkingsplan 2.0 i.v.m. het structurele tekort op het vakbekwaam worden, de vrijwilligersvergoeding en de kapitaallasten.

Programma 2 | Verkeer en vervoer

Programma 2 | Verkeer en vervoer

Door de ligging aan verkeersaders (A7 en diverse provinciale wegen) is Opsterland een goed bereikbare gemeente waardoor de woon- en werkfunctie goed uitgewisseld wordt met het omliggende stedelijke gebied. Het gemeentelijke wegenstelsel is van groot belang voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van onze gemeente. Het in stand houden van het (water)wegennet vraagt om aandacht. De verschillende arealen zoals wegen, bruggen, duikers, kades e.a. worden onderhouden zoals vastgesteld in het beeldkwaliteitsplan openbare ruimte. Hierin zoeken we naar een verantwoorde balans in de kwaliteitsniveaus van de kapitaalgoederen. Veiligheid en bereikbaarheid staan hierin centraal. Gelet op de leefbaarheid en vitaliteit van het platteland is het openbaar vervoer een belangrijke voorziening voor onze inwoners. De vergrijzing van de bevolking zal onder meer de vraag naar (passend) openbaar vervoer vergroten. Er wordt voortdurend naar maatwerk gezocht om het aanbod betaalbaar te houden en aan te laten sluiten op de vraag.

Kaderstellende documenten

Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2010 Bereikbaar zijn en blijven (GVVP)

Evaluatie Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2010

Meerjaren uitvoerend beleidsplan gladheidbestrijding (2011)

Beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2014-2018 (2013)

Aanpassing beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2014-2018 (2015)

Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2014

Thema Verkeer, vervoer en wegen

Thema Verkeer, vervoer en wegen

Het wegenennetwerk in Opsterland verbindt de gemeente voor alle vervoersvormen veilig met haar omgeving.

Doelstellingen

De 16 dorpen moeten goed toegankelijk zijn.

Dat hoeft niet met traditionele vervoersoplossingen (openbaar vervoer), het kan ook creatief worden opgelost. Uitgangspunt is dat dorpskernen fiets- en kindvriendelijk worden ingericht. De auto is te gast in onze dorpen. In dorpen met scholen en drukke doorgaande wegen, zoals Ureterp en wellicht ook Beetsterzwaag, bekijken we mogelijkheden voor opvallend verlichte zebrapaden.

Er zal een onderzoek uitgevoerd worden naar het aanbrengen van opvallende verlichte zebrapaden.

Maatregelen

Openbaar vervoer is voor alle inwoners beschikbaar

De provincie vernieuwt haar beleid, waardoor na 2022 bij een aantal dorpen in Opsterland voortaan de grote bus nog meer als nu, aan de rand van het dorp zal stoppen, in plaats van in de kern. Bij de dorpen Jonkerslân, Luxwoude, en Hemrik is dit nu al de situatie. In Hemrik kunnen reizigers met de Buurtbus mee. Bij andere dorpen kan dit ook gaan spelen. Wij zullen bij de provincie aandringen op een goed overleg met de betrokken dorpen en maatwerkoplossingen, zoals de Buurtbus, om het bedieningsniveau in alle dorpen acceptabel te houden.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij voeren het Uitvoeringsplan GVVP 2015-2020 uit

In 2019 uit te voeren projecten zijn:

- herinrichting deel Sinnebloemstrjitte/ Sjoelstrjitte/ Nijlân;
- 60 km-gebieden bij groot onderhoud voorzien van snelheidsremmende maatregelen;
- uitvoeren van 60 km-gebied rond kruispunt Van Harinxmaweg/ Aldhof.

Bij de vaststelling van het plan in 2010 is een taakstelling gegeven. In 2014 is het uitvoeringsplan geëvalueerd. Er zijn geen extra middelen in de begroting opgenomen. Door mee te liften met projecten als de opwaardering van de N381 zijn toch een deel van de knelpunten verbeterd. Om het resterende programma uit te voeren is per jaar € 400.000,- nodig.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

We inspecteren alle beweegbare bruggen op de technische staat

In 2019 voeren we een Gerichte Technische Inspectie (GTI) uit voor de beweegbare bruggen. Doel van de inspectie is inzicht te verkrijgen in de technische staat van de objecten. De inspecties worden uitgevoerd op de staat van: constructie van de brug (beton, staal); bewegingsinrichting (mechanisch/hydraulisch); elektrotechnische installatie (indien van toepassing). Ook worden de objecten getoetst aan het wettelijk kader ten aanzien van Veiligheid. De GTI geeft inzicht in de beheerkosten (meerjaren onderhoudsbegroting) en vervangingskosten van de beweegbare bruggen.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij actualiseren het Beeldkwaliteitsplan Openbare ruimte

In 2019 wordt een vernieuwd Beeldkwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte opgesteld. Hierin worden de ervaringen en actualisatie van het huidige Beeldkwaliteitsplan (2014-2018) meegenomen. In het beeldkwaliteitsplan staan de kaders voor het gedifferentieerd onderhoud van de verschillende arealen in de openbare ruimte.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Doelstellingen

Het energieverbruik voor mobiliteit wordt binnen de gemeente opgewekt

De doelstelling vanuit het coalitieakkoord om in 2035 energieneutraal te zijn geldt ook voor mobiliteit. Om deze doelstelling te bereiken is het dan ook zaak om de energie die nodig is in de eigen gemeente op te wekken. De meest logische stap en techniek die nu beschikbaar is, is dat we vooral elektrische mobiliteit stimuleren. In de toekomst komt hier misschien rijden op waterstof bij. We willen daarom ook stappen maken om elektrische mobiliteit te stimuleren.

Maatregelen

Wij kiezen bij de inrichting van de openbare ruimte waar mogelijk voor duurzame oplossingen

De gemeente heeft een belangrijke voorbeeldfunctie. In de openbare ruimte kiezen we daarom voor duurzame oplossingen. Duurzaamheid kan ook betekenen een degelijke (hufferproof-) inrichting waardoor de onderhoudskosten in de toekomst mogelijk lager zijn.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma, Wethouder R. Jonkman

Doelstellingen

Wij dragen bij aan de provinciale ambitie om 20% minder ongevallen te hebben in 2025

- Door de focus te leggen bij het uitvoeren van de maatregelen die de verkeersveiligheid vergroten van het Uitvoeringsplan GVVP 2015-2020, zoals maatregelen in de bestanden 60 km gebieden aan de westzijde van de gemeente;
- door de focus bij het verkeersveiligheidsbeleid te leggen op de (oudere) fietser;
- door bij infrastructurele projecten gebruik te maken van de nieuwe richtlijnen om de verkeersveiligheid te vergroten uit de Basiskenmerken Wegontwerp;
- en we houden rekening bij kap en herplant met de verkeersveiligheid.

Maatregelen

Wij zorgen voor verkeerseducatie

We zetten het bestaand beleid van 2018 voort. Gericht op reguliere acties met de basisscholen en Burgemeester Harmsma School en meer aandacht voor educatie van ouderen en fietsers in de komende jaren.

Portefuillehouder: Wethouder A. Postma

Dorpskammen worden fiets- en kindvriendelijk ingericht

Bij het oplossen van verkeerstechnische knelpunten hanteren we daar waar mogelijk de Shared Space benadering. Volgens dit concept komt het (auto)verkeer dan op een meer gelijke voet te staan met de overige gebruikers en functies in de openbare ruimte.

Portefuillehouder: Wethouder A. Postma

Doelstellingen

Wij verminderen de milieubelasting door het verkeer

Met het inzetten op een energieneutrale gemeente wordt ook ingezet op verkeer rijdend op alternatieve brandstoffen.

Maatregelen

We gaan de bermen ecologisch beheren

We gaan het beheersgebied aanpassen op 100% ecologisch beheer (in 2018 werd 2/3 gemaaid en afgevoerd en 1/3 geklepeld). Hiervoor komt een voorstel om dit beheer op het areaal af te stemmen.

Uitzichthoeken, kruisingen en moeilijk te beheren (te smalle) bermen worden geklepeld. Onder andere om de verkeersveiligheid te waarborgen.

Portefuillehouder: Wethouder A. Postma

Doelstellingen

Wij zorgen ervoor dat de overlast van verkeer niet toeneemt

Wij spelen snel in op klachten over verkeersoverlast en gebruiken daarvoor de middelen van het uitvoeringsplan GVVP.

In het periodiek overleg met de politie/ interne veiligheidscoördinator kijken we naar handhaving en raakvlakken met buurtproblemen.

Maatregelen

We reduceren de parkeeroverlast in wijken

In het coalitieakkoord wordt gesproken over de keuze om prioriteit te geven aan het parkeren van winkelend publiek in centrumgebieden (overdag). Wanneer hierdoor in de wijken parkeeroverlast ontstaat, is er vaak geen openbare ruimte beschikbaar om als parkeergelegenheid in te richten.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Beleidsindicatoren

Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig (% als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.)	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	7%	7%	8%
Bron: VeiligheidNL		gegevensperiode: 2015		

Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser (% als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.)	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	10%	11%	9%
Bron: VeiligheidNL		gegevensperiode: 2015		

Verbonden partijen

- Het vegen van goten is uitbesteed aan de NV Fryslân Miljeu– OMRIN.

Het beheren en onderhouden van de openbare verlichting wordt in samenwerking met andere Friese gemeenten en de Provincie opgepakt en gecoördineerd vanuit de Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A. (voormalig: Stichting Openbare Verlichting Fryslân). Formeel is dit geen verbonden partij.

Wat mag het kosten

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	2.949	3.927	3.901	3.964	3.324
Baten	127	128	128	128	128
Saldo van baten en lasten	-2.822	-3.800	-3.773	-3.836	-3.196

Toelichting op de financiën

Bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Begroting 2019
Saldo voor reservemutaties		-2.822
Reservemutaties (zie lijst reserves)		-48
Resultaat na reservemutaties		-2.870
Verschiil 2018 en 2019		nadelig
		-930

Het saldo van dit programma is in 2019 € 930.000 nadeliger dan in 2018.

Als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten is er op dit programma een nadeel van € 403.000 ten opzichte van 2018 (zie ook de toelichting bij programma 0).

Verder is voor de jaren 2019 tot en met 2021 incidenteel € 400.000 per jaar beschikbaar gesteld voor maatregelen uitvoeringsplan GVVP 2015 - 2020. Op deze manier kan het beleidsplan en uitvoeringsplan worden uitgevoerd. Ook wordt conform het coalitieakkoord in 2019 incidenteel € 30.000 opgenomen voor duurzame oplossingen bij de inrichting van de openbare ruimte. Ook is er in 2019 incidenteel € 70.000 beschikbaar voor technische inspectie van beweegbare bruggen.

Op basis van de vastgestelde notitie onderhoud kapitaalgoederen wordt vanaf 2018 het budget onderhoud verharding 4 jaar met € 69.000 per jaar verhoogd om het onderhoud op basisniveau te kunnen uitvoeren. Verder is er een voordeel van € 50.000 omdat een deel van het budget bermen in 2018 éénmalig in dit programma was verantwoord (tegengesteld effect in programma 5).

Kredieten:

Bij deze begroting is een krediet opgenomen van € 145.000 voor een heetwaterunit onkruidbestrijding. Deze investering verdient zichzelf terug. Tegenover de afschrijvingslasten van deze investering staat een zelfde verlaging van het budget voor onkruidbestrijding. Deze investering draagt bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente.

Ook zijn er kredieten opgenomen van € 200.000 per jaar voor 2019 tot en met 2021 voor vervanging openbare verlichting in led. Dit betreft uitvoering van vastgesteld beleid.

Programma 3 | Economie

Programma 3 | Economie

Doelstelling

Opsterland heeft een gezonde lokale economie.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Ons economisch beleid heeft als doel het stimuleren van de werkgelegenheid. Een duurzame en evenwichtige groei van de Opsterlandse economie is van belang voor het behoud van bestaande en het creëren van nieuwe werkgelegenheid. De agrarische sector, het MKB en Recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers van de Opsterlandse economie. Zij zorgen niet alleen voor werk maar ook voor bestedingen en leveren een bijdrage aan de instandhouding van het voorzieningenniveau. De Opsterlandse economie is steeds in beweging, omdat de omgeving verandert. Goed en structureel overleg tussen gemeente en bedrijfsleven is van groot belang voor de vitaliteit van de Opsterlandse economie. Ons economisch beleid willen we gestalte geven in nauwe samenspraak met de ondernemers in de gemeente. Samen met het bedrijfsleven werken wij aan behoud van duurzame werkgelegenheid en het bevorderen daarvan. Via het project Ondernemend Opsterland 3.0 worden vouchers verstrekt aan lokale ondernemers die een expert inschakelen voor de thema's: duurzaam ondernemen, winkelscans, samenwerking onderwijs en ondernemers, export/import en basisvaardigheden ondernemen. Onder andere hiermee willen we een aantrekkelijk ondernemersklimaat creëren.

Kaderstellende documenten

Bedrijventerreinplan 2010-2020 voor de regio Zuidoost Fryslân

Detailhandelsvisie 2015

Beleidsnota economische zaken 2013-2014

Thema Werken

Thema Werken

De huidige lokale en regionale werkgelegenheid blijft stabiel.

Doelstellingen

Ondernemers waarderen het ondernemingsklimaat in Opsterland hoger dan het Friese gemiddelde

Door ons dienstverlenend op te stellen proberen we de ondernemers optimaal te faciliteren.

Maatregelen

De gemeente speelt een zichtbare en actieve rol richting ondernemers

Door het organiseren van diverse evenementen en via ondersteunende diensten zijn wij zichtbaar voor het bedrijfsleven. Via individuele contacten en ondernemersnetwerken ontplooiën we initiatieven die van belang zijn voor versterking van het economisch klimaat.

We organiseren bijvoorbeeld een event op de "Dag van de Ondernemer", hebben een voucherregeling voor diverse thema's, organiseren bijeenkomsten rond de circulaire economie en de energietransitie.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma, Wethouder L. de Vries

Wij verbeteren de dienstverlening aan ondernemers

Wij zijn continue op zoek naar mogelijkheden om onze dienstverlening aan ondernemers verder te verbeteren. We maken hierbij gebruik van communicatietechnieken zoals bijvoorbeeld LinkedIn en Whatsapp.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij zorgen voor de aanleg van breedbandinternet

Wij faciliteren initiatieven tot het aanleggen van glasvezel. Door een intensieve lobby zal Kabelnoord bij voldoende belangstelling (60%) al in 2019 overgaan tot de aanleg van breedband in de buitengebieden (zogenaamd wit gebied). Breedband is van groot belang voor de economische en sociale infrastructuur.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Wij dringen regelgeving terug

In het te formuleren economisch beleid wordt aandacht besteed aan het terugdringen van de regelgeving.

Dit laat onverlet dat de regelgeving op andere overheidsniveau's toeneemt.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij stellen prioriteiten in de detailhandelsvisie

Samen met winkeliersverenigingen en centrummanagers wordt regelmatig beoordeeld welke ontwikkelingen en activiteiten in de 3 grootste winkelgebieden prioriteit hebben.

Wij leggen het accent op de doorstroming van het verkeer in het winkelgebied van Gorredijk, het parkeren in Beetsterzwaag en de aanpak van de winkelleegstand in Ureterp. de herbestemming van leegstaande winkels heeft in alle dorpen onze aandacht.

Verder spelen de ontwikkeling van Aldi en de rijrichting van de Hoofdstraat in Gorredijk, de (her)ontwikkeling van het Lijteplein in Ureterp en de invulling van het nieuwe beeldkwaliteitsplan in Beetsterzwaag een belangrijke rol.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Doelstellingen

Wij hebben een optimaal functionerende arbeidsmarkt

Wij zorgen in samenwerking met het bedrijfsleven voor een goede lokale economie met een bijpassende arbeidsmarkt.

Maatregelen

Wij stimuleren de samenwerkingsmogelijkheden tussen onderwijs en bedrijfsleven in de gemeente

De bestaande samenwerking tussen de Burgemeester Harmsmaschool en ondernemers uit techniek (TechnetKring Gorredijk) en de zorg wordt gecontinueerd. De mogelijkheden van leer/werkplekken wordt verder verkend.

Daarnaast wordt dit jaar verkend of er mogelijkheden zijn voor samenwerking met MBO- en/of HBO-instellingen.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij dragen bij aan de opleiding van meer vakmensen

Door de samenwerkingsverbanden tussen onderwijs, ondernemers en overheid wordt geprobeerd de jeugd op te leiden tot vakmensen waar behoefte aan bestaat.

Tussen Economische Zaken en het sociaal domein is regelmatig contact over de invulling van vacatures bij bedrijven. (ook reïntegratietrajecten).

Portefuillehouder: Wethouder A. Postma

Doelstellingen

Wij stimuleren duurzame (circulaire) economie

De toekomst voor ondernemers ligt bij de circulaire economie. Samen met ondernemers wordt beoordeeld welke ontwikkelingskansen hier liggen. Wij gaan hiervoor bijeenkomsten met ondernemers organiseren, brengen ondernemers in contact met belangrijke stakeholders en gaan ons netwerk hiervoor optimaal inzetten. Dit alles met het doel het ondernemersklimaat aan te jagen op het gebied van circulaire economie en inherent hieraan duurzaamheid en innovatie.

Maatregelen

Wij steunen, waar mogelijk binnen bestaande kaders, slimme initiatieven om te komen tot een circulaire economie

We ondersteunen initiatieven met kennisdeling, verbindingen leggen, met andere organisaties en overheden, procedurele en vergunningsaspecten, communicatie naar inwoners en bedrijven e.d.

Portefuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij stimuleren bedrijven om te verduurzamen

Op basis van het project "Ondernemend Opsterland 3.0" zijn vouchers beschikbaar voor ondernemers die duurzame maatregelen willen nemen.

De gemeente draagt bij in de onderzoekskosten.

Portefuillehouder: Wethouder A. Postma

Transformatie bedrijventerreinen

Voor een aantal leegstaande en verouderde bedrijvenlocaties wordt onderzocht in hoeverre ze getransformeerd kunnen worden naar een duurzame passende invulling.

Deels vindt dit plaats in samenwerking met de regio (Streekagenda) en de provincie Fryslân.

Portefuillehouder: Wethouder A. Postma, Wethouder L. de Vries

Verbonden partijen

Voor het ontwikkelen en exploiteren van het bedrijvenpark Azeven werken we samen met de gemeente Smallingerland in de gemeenschappelijke regeling Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten.

Thema Grondexploitatie - bedrijventerreinen

Thema Grondexploitatie - bedrijventerreinen

De doelstelling van het grondbeleid is om op verantwoorde wijze het bestaande grondgebruik te beheren en op actieve of passieve (faciliterende) wijze gebruik te maken van grond voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Dit gebeurt binnen de daarvoor gestelde termijnen, tegen maatschappelijk aanvaardbare offers en passend binnen de door de raad geformuleerde doelstellingen op het gebied van ruimtelijk en maatschappelijk beleid.

Doelstellingen

Ondernemers waarderen het vestigingsklimaat in Opsterland hoger dan het Friese gemiddelde

Door het ontwikkelen van goed bereikbare en betaalbare bedrijfslocatie met prima voorzieningen (oa. glasvezel) wordt het vestigingsklimaat op een hoog niveau gelegd.

Maatregelen

Er is in de gemeente ruimte voor uitbreiding van of nieuwe vestigingslocaties

De verkopen en reserveringen van de bedrijvenkavels trekken significant aan. Met de provincie Fryslân en de regiogemeenten wordt een nieuw convenant afgesloten. Het prognoserapport van bureau Louter is hierbij leidend voor de provincie. Hieruit komt voor Opsterland naar voren dat er een tekort aan bedrijfskavels wordt verwacht van ca. 15 ha. (tot 2030). Hierdoor ontstaat de vraag naar uitbreiding van vestigingslocaties. In regionaal verband (Zuidoost Friesland) worden in 2019 hiervoor voorstellen gedaan.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Beleidsindicatoren

Functiemenging <i>(De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen woningen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.)</i>	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	45,4%	49,4%	52,4%
Bron: LISA			Gegevensperiode: 2017	

Vestigingen (van bedrijven) <i>(het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.)</i>	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	151,5	146,3	139,7
Bron: LISA			Gegevensperiode: 2017	

Wat mag het kosten

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	509	1.364	796	866	821
Baten	167	886	397	482	437
Saldo van baten en lasten	-342	-478	-398	-383	-383

Toelichting op de financiën

Bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Begroting 2019
Saldo voor reservemutaties		-342
Reservemutaties (zie lijst reserves)		88
Resultaat na reservemutaties		-254
Verschiil 2018 en 2019	nadelig	-209

Het saldo op dit programma is in 2019 € 209.000 nadeliger dan in 2018.

Als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten is er op dit programma een nadeel van € 242.000 ten opzichte van 2018 (zie ook de toelichting bij programma 0).

Verder heeft er in 2019 geen storting meer plaatsgevonden in het ondernemersfonds. Hierdoor is er in dit programma sprake van een voordeel van € 113.000. Over de jaren 2016 tot en met 2018 is er een pilot geweest waarbij reclamebelasting is geheven en de opbrengst hiervan (programma 0) gestort is in het ondernemersfonds (programma 3). In 2018 wordt deze pilot geëvalueerd. Daarom is in deze begroting deze last niet opgenomen.

Daarnaast zijn er op basis van het coalitieakkoord in 2019 incidenteel bedragen geraamd voor het verbeteren van van de dienstverlening aan de ondernemers (€ 10.000), het stimuleren van samenwerkingsmogelijkheden tussen het onderwijs en het bedrijfsleven in de gemeente (€ 15.000), het stimuleren van bedrijven om te verduurzamen (€ 17.000) en voor transformatie van de bedrijventerreinen (€ 37.500).

Programma 4 | Onderwijs

Programma 4 | Onderwijs

Doelstelling

Elk kind ontwikkelt zich optimaal.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Het is belangrijk dat vanuit elk dorp goed onderwijs bereikbaar is. Kwalitatief goed onderwijs is onontbeerlijk, want het is de basis voor een maatschappij waarin burgers verantwoordelijkheid willen en kunnen nemen voor zichzelf en hun omgeving. De kwaliteit van het onderwijs heeft daarom een hogere prioriteit dan de nabijheid van een school. We bieden basisonderwijs aan in doelmatige schoolgebouwen. Wij zijn er voorstander van om, daar waar mogelijk, te komen tot brede scholen waarin zoveel mogelijk kindvoorzieningen (onderwijs en kinderopvang) zijn ondergebracht.

Elk kind heeft recht op onderwijs. Door de preventieve inzet van de leerplichtambtenaar zal het thuiszitten worden voorkomen. Wanneer een kind niet in staat is om het onderwijs in de eigen gemeente te volgen, bestaat de mogelijkheid van leerlingenvervoer. Het leerlingenvervoer wordt efficiënt georganiseerd, waarbij door combinatievervoer en het wijzigen van de vergoedingensystematiek getracht wordt de kosten zo laag mogelijk te houden. Onderwijs moet kansen bieden aan alle kinderen en daarbij is ook een goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt van belang.

Kaderstellende documenten

Kadernotitie Onderwijsbeleid 2004 - 2020

Einddocument Vitaal Opsterland 2 (2013)

Zorg in en om de school, lokaal onderwijsbeleid 2011-2014

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2030

Thema Onderwijs

Thema Onderwijs

In Opsterland is een open, veilige en constante leeromgeving waarin ieder kind, van welk niveau dan ook, gestimuleerd wordt om zijn of haar individuele talenten volledig te ontwikkelen.

Doelstellingen

Elk kind kan zich optimaal ontwikkelen

Naast kinderen extra ondersteuning te bieden waar dat nodig is, worden ook preventief acties ondernomen die erop gericht zijn de (algehele) ontwikkeling te bevorderen. Voorbeelden: cultuureducatie en weerbaarheidstrainingen.

Maatregelen

Uitvoeren huidig integraal huisvestingsplan

Het doel van dit Integraal Huisvestingsplan (IHP) is om een zo compleet mogelijk beeld te geven van de stand van zaken en ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting van het basis- en voortgezet onderwijs in Opsterland. Gemeente en schoolbesturen in de gemeente Opsterland spannen zich gezamenlijk in om een aantrekkelijk en betaalbaar leerklimaat te bieden. Dit betekent kwalitatief, uitdagend en vernieuwend onderwijs met huisvesting die daarbij past. Er wordt momenteel uitvoering gegeven aan diverse projecten zoals "Kansen voor Beetsterzwaag" en diverse projecten Gorredijk zoals Nieuwbouw MFA voor o.b.s. Trimbeets/ Flambou, gedeeltelijke vernieuwbouw Burgemeester Harmsmaschool en nieuwbouw van De Skans.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Evaluatie IHP

De evaluatie van het vastgestelde Integraal Huisvestingsplan 2015-2030 wordt versneld gerealiseerd. In samenwerking met de schoolbesturen wordt ingezet op flexibel en multifunctioneel ruimtegebruik van de bestaande en nieuw te bouwen gebouwen. In de evaluatie wordt aandacht besteed aan de effecten van duurzaamheid.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Opstellen strategisch integraal huisvestingsplan

Het huidige Integrale Huisvestingsplan (IHP) is in 2016 vastgesteld en geldt voor de periode 2015-2030. Door landelijke ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid zal er in 2019 een nieuw IHP worden opgesteld.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Er is een dekkend aanbod van toegankelijke voorschoolse voorzieningen

Om het gebruik van voorschoolse voorzieningen te stimuleren is het van belang dat er voldoende locaties zijn, verspreid over de gemeente. Het VVE aanbod vindt plaats op locaties voor peuteropvang.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Er is voor- en vroegschoolse educatie (VVE) op alle peuteropvang-locaties

Door VVE op alle locaties voor peuteropvang aan te bieden kunnen kinderen die op het consultatiebureau een indicatie voor VVE krijgen, daarvoor dichtbij huis terecht. Dit vergroot de kans dat kinderen met een VVE-indicatie ook daadwerkelijk deelnemen aan VVE.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Kinderen die dreigen uit te vallen in het onderwijs worden vroegtijdig gesignaleerd en zo nodig ondersteund door het gebiedsteam

Met de samenwerkingspartners rondom onderwijs en zorg is continu overleg om kinderen die dat nodig hebben, de juiste ondersteuning te bieden. Een voorbeeld van zo'n overleg is het overleg Passend Onderwijs, waarbij vertegenwoordigers vanuit het onderwijs, Passend Onderwijs Opsterland en de gemeente vertegenwoordigd zijn om gezamenlijk beleid uit te zetten. Daarnaast zijn er ook korte lijnen tussen Passend Onderwijs Opsterland en het gebiedsteam voor vragen op casusniveau.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Uitvoeren actieplan laaggeletterdheid

In het actieplan laaggeletterdheid staat beschreven hoe er binnen Opsterland aan de doelstelling uit het aanvalsplan laaggeletterdheid gewerkt wordt. Dit gebeurt enerzijds door het vergroten van het bewustzijn over laaggeletterdheid en beter kunnen signaleren, anderzijds door laaggeletterden te motiveren om mee te doen aan het taalaanbod onder het motto 'Wat wil jij leren?' Hiervoor worden intern en extern

bijeenkomsten georganiseerd voor mogelijke vindplaatsen van laaggeletterden. Daarbij wordt de kennis van ervaringsdeskundigen gebruikt om een beter beeld te krijgen van de doelgroep, maar vooral ook ingezet op individuele vragen van laaggeletterden. Door bijvoorbeeld te werken aan een praktische vraag als het leren versturen van een Whats-app-bericht, wordt tegelijkertijd aan een aantal verschillende vaardigheden gewerkt.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Beleidsindicatoren

Absoluut verzuim <i>(het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	1,01	1,17	1,82
Bron: DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs			Gegevensperiode: 2017	

Relatief verzuim <i>(het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	22,15	24,42	26,58
Bron: DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs			Gegevensperiode: 2017	

Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) <i>(het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	0,9%	1,4%	1,7%
Bron: DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs			Gegevensperiode: 2016	

Wat mag het kosten

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	2.908	3.276	3.376	4.714	3.853
Baten	213	334	399	473	521
Saldo van baten en lasten	-2.695	-2.942	-2.977	-4.241	-3.333

Toelichting op de financiën

Bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Begroting 2019
Saldo voor reservemutaties		-2.676
Reservemutaties (zie lijst reserves)		288
Resultaat na reservemutaties		-2.388
Verschiil 2018 en 2019		nadelig
		-420

Het saldo op dit programma is in 2019 € 420.000 nadeliger dan in 2018.

Als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten is er op dit programma een nadeel van € 422.000 ten opzichte van 2018 (zie ook de toelichting bij programma 0).

Er zijn hogere lasten door de jaarlijkse cumulatieve toename van € 30.000 ter dekking van het in 2016 door de raad vastgestelde Integrale Huisvestingsplan. Verder zijn op basis van ervaringscijfers de lasten voor leerlingenvoer met € 45.000 verlaagd. Lokaal onderwijs- en achterstandenbeleid is met € 30.000 verlaagd. Dit is de bijdrage vanuit het programma onderwijs voor het openhouden en opwaarderen van het Biebpunt in Beetsterzwaag. De andere € 30.000 nodig voor het Biebpunt wordt bijgedragen vanuit het sociaal domein (programma 6).

Met ingang van 2019 stijgt de doeluitkering voor verbreding voorschoolse vorming en educatie (VVE) sterk. Voor 2019 bedraagt de doeluitkering € 201.500 (een toename van 32% t.o.v. 2018). Vanaf 2021 zal de doeluitkering bijna zijn verdubbeld naar € 397.000. Naast de doeluitkering is er ook nog een gemeentelijke bijdrage voor VVE opgenomen. Deze is bedoeld voor het dekken van die uitgaven die niet betaald mogen worden uit de doeluitkering maar die wel noodzakelijk zijn om de doeluitkering te kunnen inzetten. Ervaringscijfers laten zien dat dit specifiek onderdeel binnen de VVE met € 45.000 kan worden verlaagd.

Ook is er een voordeel van € 20.000 ten opzichte van 2018 door de verdere effectuering van de bezuiniging op Opsterwad vanuit de begroting 2017. Tenslotte is de geraamde onttrekking uit de reserve huisvesting onderwijs € 100.000 lager dan in 2018, omdat in 2018 deze onttrekking niet volledig is verwerkt. Dit zal bij de Voorbereiding Verantwoording 2018 worden hersteld.

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Dit programma gaat over vrijetijdsbesteding, zowel door inwoners als recreanten. Er is een goede culturele infrastructuur met verschillende musea en bibliotheken en evenementen. Voor de leefbaarheid van de dorpen is het bestaan van verenigingen essentieel. Sportbeoefening en vrijetijdsbesteding in verenigingsverband is daarom een wezenlijk onderwerp voor gemeentelijk beleid. Het accent ligt op gezondheid, sociale cohesie en participatie.

Kaderstellende documenten

Puur Cultuur – Kadernota cultuurbeleid 2012-2022
 Notitie Beleidskeuzes Cultuurnota 2012-2022
 Aktualisaasje Frysk Taalbelied – Frysk en Fierder 2014-2018
 Subsidiereregeling Cultuurpromotie Opsterland 2016
 Kadernota sport en bewegen in Zuidoost Friesland 2017-2021
 Nota Kansen Benutten 2016-2020

Thema Cultuur

Thema Cultuur

Er is een toegankelijk cultuuraanbod voor diverse doelgroepen.

Doelstellingen

Wij stimuleren en faciliteren culturele initiatieven

Maatregelen

Er is een goede (structurele) basisstructuur voor de bibliotheekfunctie

Voor het bibliotheekwerk geen wijziging.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Wij zorgen voor een onderscheidend cultureel aanbod voor volwassenen en kinderen

Een onderscheidend cultureel aanbod voor volwassenen en kinderen vinden wij belangrijk. Wij stimuleren het cultureel aanbod met subsidiemogelijkheden in het kader van de cultuurpromotie.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Met cultuureducatie stimuleren we de culturele ontwikkeling van kinderen

Het gaat om kinderen in het basisonderwijs. In 2019 worden de middelen voor cultuureducatie aan het primair onderwijs ter beschikking gesteld.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Werkenber en tagonklik hâlde fan de Fryske taal

It brûken fan de Fryske taal wurdt stipe, benammen de meartalichheid by kulturele aktiviteiten en yn it ûnderwiis.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Thema Toerisme en recreatie

Thema Toerisme en recreatie

Opsterland is een aantrekkelijke groene gemeente waar het goed vertoeven is. Toerisme en recreatie is een belangrijke economische factor voor Opsterland. Daarom blijven we Opsterland als aantrekkelijke groene gemeente verder ontwikkelen. We willen het economisch recreatief potentieel van ons landschap optimaal benutten. Hierbij gaan we samen met de grondeigenaren het recreatief netwerk verbeteren, zoals fiets-, wandel- en ruiterspaden.

Doelstellingen

Kansen Benutten

We willen toeristen verleiden tot een meerdaags verblijf in Opsterland en ruimte bieden voor de ontwikkeling van de toeristische sector in Opsterland. We willen in de voorwaardenscheppende sfeer actief bijdragen aan het optimaliseren van de toeristische mogelijkheden binnen Opsterland.

Maatregelen

Toeristen worden uitgenodigd om naar Opsterland te komen en om langer te verblijven in onze gemeente

In de voorwaardenscheppende sfeer actief bijdragen aan het optimaliseren van de toeristische mogelijkheden binnen Opsterland.

Richten op het optimaliseren van de bestaande infrastructuur. Stimuleren van de organisatie van evenementen die de naamsbekendheid van Opsterland en de dorpen vergroten. Ontwikkelen van de toeristische identiteit van Opsterland en de Friese Wouden.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Verbeteren van de staat van de recreatieve paden

Voor inwoners en toeristen moet het aantrekkelijk zijn om gebruik te maken van wegen, fiets-, men- en ruiterspaden. De relatie met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en It Fryske Gea wordt geïntensiveerd om onder andere de staat van de fietspaden te verbeteren. Daardoor zullen gezamenlijk duurzame oplossingen gevonden worden voor vele de fiets-, wandel- en ruiterspaden in Opsterland. Hiermee benutten we het economisch recreatief potentieel van ons landschap optimaal.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Impuls openluchtzwembad Dúndelle in Bakkeveen

Er loopt een onderzoek naar de toekomst van het openluchtzwembad Dúndelle in Bakkeveen. Wij willen extra investeren in dit zwembad om het aantrekkelijker te maken. Deze eenmalige extra investering wordt betaald uit de opbrengsten van de toeristenbelasting.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

De recreatieve sector biedt een aantrekkelijk aanbod voor jong en oud

De gemeente wil samen met ondernemers en de overige instanties de kansen benutten en deze samenwerking moet leiden tot een gezonde en bloeiende toeristische sector. Het gemeentelijk beleid is hiervoor voorwaardenscheppend.

Voor een groei van recreatie en toerisme liggen er volop kansen. Steeds meer mensen kiezen voor actieve vormen van recreatie en dat is wat Opsterland in ruime mate kan bieden. Voor de werkgelegenheid is de toeristische sector van belang. Toerisme en recreatie vormen in Opsterland dan ook een belangrijke en kansrijke economische sector.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap De Marrekrite voert diverse taken uit op het gebied van watersport, waterrecreatie en landrecreatie.
- Wij intensiveren de relatie met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, It Fryske Gea en de landgoedeigenaren.
- Wij werken intensief samen met de Stichting Toeristisch Netwerk Friese Wouden, samen met buurgemeenten.

Thema Openbaar groen

Thema Openbaar groen

In de ruimtelijke omgeving zijn gezichtsbepalende kenmerken en de landschappelijke en cultuurhistorische elementen op juiste waarde geschat en worden deze behouden voor toekomstige generaties.

De openbare ruimte is netjes en uitnodigend.

Er wordt ingezet op de bescherming en de verrijking van de biodiversiteit.

Doelstellingen

De openbare ruimte is schoon, netjes, heel en uitnodigend

Maatregelen

De openbare ruimte wordt onderhouden conform het beeldkwaliteitsplan

Het beeldkwaliteitsplan voor de openbare ruimte wordt door de raad opnieuw vastgesteld.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wateroverlast wordt zoveel mogelijk voorkomen

Jaarlijks worden de watergangen en vijvers binnen de bebouwde kom gehekkeld. Buiten de bebouwde kom worden alleen de schouwplichtige watergangen gehekkeld.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

De begraafplaatsen zijn passend ingericht met oog voor het gedenken en herdenken

De begraafplaatsen worden conform het beeldkwaliteitsplan op een hoog kwaliteitsniveau onderhouden.

Portefuillehouder: Wethouder A. Postma

Doelstellingen

In Opsterland worden gezichtsbepalende kenmerken en de landschappelijke en cultuurhistorische elementen op juiste waarde geschat en worden deze behouden voor toekomstige generaties

Wij sluiten aan bij de bestemmingsplannen (onder meer bestemmingsplan buitengebied) en het provinciale beleid (Grutsk op 'e Romte, Wet Natuurbescherming). Bij ontwikkelingsinitiatieven borgen wij de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit door voor een goede inpassing te zorgen.

Maatregelen

We inventariseren en beschermen gebiedsdekkend de groene en cultuurhistorische structuren

De beschikbare informatie uit de landschapsvisie, luchtfoto's, archeologische gegevens, rapportage cultuurhistorie, te verzamelen wordt verzameld op een kaart. Deze overzichtskaart met gegevens van de verschillende groene en cultuurhistorische elementen en structuren wordt bij ontwikkelingsinitiatieven en aanvragen omgevingsvergunning geraadpleegd.

Portefuillehouder: Wethouder A. Postma

Oude/ cultuurhistorische lanen worden zoveel mogelijk behouden

Opsterland kent veel oude cultuurhistorische lanen, die de identiteit van Opsterland in sterke mate bepalen. Om deze lanen voor toekomstige generaties te waarborgen, heeft de gemeente het initiatief genomen om in overleg met de plaatselijke belangen en natuurverenigingen tot een duurzaam onderhoud en daarmee behoud van de lanen te komen.

Portefuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij stimuleren dat dorpen/wijken/straten de gemeente uitdagen als zij denken dat ze bepaalde taken beter kunnen uitvoeren dan de gemeente (right to challenge)

Afhankelijk van wat er door de dorpen/wijken/straten wordt ingebracht, anticiperen wij hierop. Verwacht wordt dat er kansen liggen voor kleinschalig onderhoud in de openbare ruimte.

Portefuillehouder: Wethouder A. Postma

Doelstellingen

We zetten ons in voor de bescherming en de verrijking van de biodiversiteit

Dit richt zich vooral op het ecologisch bermbeheer en beperken van gazonbeheer.

Daarnaast wordt meer dood hout in het milieu/openbare ruimte gelaten.

Maatregelen

We beheren ons openbaar groen zodanig dat de biodiversiteit toeneemt

Er wordt geïnventariseerd waar kansen zijn voor het vergroten van de biodiversiteit. Hierbij wordt gekeken naar een meer gefaseerd beheer en onderhoud van het openbaar groen en mogelijk andere wijze van onderhoud om de biodiversiteit toe te laten nemen. Bijvoorbeeld het laten liggen van snoeihout (op rillen

leggen) in bredere groenstroken en houtsingels, en het ecologisch beheren (minder vaak maaien) van gazons. Ook wordt het areaal van de bermen voor een groter gedeelte ecologisch beheerd.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Bij noodzakelijke bomenkap planten wij waar mogelijk en wenselijk nieuwe bomen terug

Wanneer de boven- en ondergrondse ruimte voor het planten van nieuwe bomen in voldoende mate aanwezig is, worden bij een noodzakelijk kap een of meer nieuwe bomen terug geplant. Dit betekent niet, dat er altijd 1-op-1 wordt terug geplant, het kan ook minder of meer zijn. Daarbij wordt gekeken naar ziekte resistente soorten en soorten die de biodiversiteit bevorderen.

Hierbij wordt ook de opgave voor boscompensatie van 5,3 ha meegenomen.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma, Wethouder R. Jonkman

Verbonden partijen

- Een deel van het onderhoud van het openbaar groen wordt uitgevoerd door medewerkers van de verbonden partij NV Caparis.

Thema Sport

Thema Sport

Sportief bewegen draagt bij aan een vitale samenleving.

Doelstellingen

Sport is bereikbaar en toegankelijk voor iedereen

Met sport en bewegen wordt de gezondheid van onze inwoners bevorderd. Hiertoe ondersteunen wij het verenigingsleven en blijven we de komende jaren meedoen aan de Regeling Brede Impuls Combinatiefuncties en zetten we buurtsportcoaches in binnen het Sociaal Domein.

Maatregelen

Uitvoeren onderzoeken mogelijkheden sportbedrijf

Er zal worden onderzocht of wij, net als bijvoorbeeld de gemeente Smallingerland, een sportbedrijf kunnen oprichten, waarin we alle sportaccommodaties onderbrengen. In dit onderzoek wordt een relatie gelegd met de organisatievorm van dorpshuizen (zie programma 6).

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Inzet buurtsportcoaches

De buurtsportcoaches worden ingezet als versterking/ondersteuning van de vakleerkrachten op het basisonderwijs of als vakleerkracht. De buurtsportcoaches organiseren daarnaast sportweken in de dorpen, sportdagen voor basisscholen, ontplooiën activiteiten in de buurt en werken mee aan landelijke dagen, zoals de nationale buitenspeeldagen. Daarnaast ondersteunen de buurtsportcoaches de sportverenigingen en worden ze ingezet op doelgroepen vanuit het sociaal domein. Dit vanuit het gedachtegoed: iedereen doet mee.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Stimuleren breedtesport

Sport moet bereikbaar en toegankelijk zijn voor iedereen. Iedereen doet mee. We investeren de komende jaren verder in preventieve programma's voor sport en bewegen, en gezondheidsbevordering voor jong en oud.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Stimuleren Topsport: LDODK voorkeurslocatie topsport

In 2019 wordt verder onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om Gorredijk als voorkeurslocatie aan te merken voor topsport, waar ook de breedtesport van kan profiteren.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Voldoende kwalitatief goede en toegankelijke sportaccommodaties

In 2019 stellen we een toekomstbestendig accommodatiebeleid op. Een toekomstbestendig en betaalbaar accommodatiebeleid biedt de gemeente de benodigde ruimte om te blijven investeren in goede sportfaciliteiten ten behoeve van onze bewoners en de leefbaarheid in de kernen.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Beleidsindicatoren

Niet-sporters <i>(het percentage inwoners dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.)</i>	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
		Realisatie:	50,9%	53,5%
Bron: Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)			Gegevensperiode: 2016	

Wat mag het kosten

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	6.909	6.793	6.662	6.626	6.503
Baten	1.011	197	215	134	134
Saldo van baten en lasten	-5.898	-6.597	-6.446	-6.492	-6.368

Toelichting op de financiën

Bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Begroting 2019
Saldo voor reservemutaties	-5.843	-6.597
Reservemutaties (zie lijst reserves)	31	100
Resultaat na reservemutaties	-5.812	-6.497
Verschild 2018 en 2019	Nadelig	-685

Het saldo op dit programma is in 2019 € 685.000 nadeliger dan in 2018.

Als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten is er op dit programma een nadeel van € 588.000 ten opzichte van 2018 (zie ook de toelichting bij programma 0). Dit is enerzijds veroorzaakt doordat op basis van het coalitieakkoord incidenteel budgetten zijn toegekend voor een impuls openluchtzwembad Dundelle te Bakkeveen (€ 100.000 in 2019, wordt gedekt uit de reserve recreatie en toerisme), toename biodiversiteit bij beheer openbaar groen (€ 15.000 in 2019) en voor het herplanten van bomen bij noodzakelijk bomenkap een bedrag van € 50.000 in 2019 en € 55.000 in 2020 en 2021.

Hiertegenover staat dat met ingang van 2019 de structurele bezuiniging op cultuureducatie van € 100.000 ingaat zoals deze bij de begroting van 2017 is besloten. In de raad van 14 mei 2018 is besloten om deze bezuiniging deels weer te compenseren voor een bedrag van afgerond € 44.000. Ook was er in 2018 een incidenteel budget beschikbaar voor onderzoek zwembad Bakkeveen (€ 22.000). In 2019 is dit budget er niet en dit geeft dus een voordeel ten opzichte van 2018.

In 2019 is het budget voor de Bibliotheek verlaagd met € 55.000 vanwege de afgesproken bezuiniging vanuit de begroting 2017. Daartegenover staat dat er zowel vanuit programma 4 (onderwijs) als programma 6 (Sociaal Domein) een budget van € 30.000 is overgeheveld naar dit programma vanwege het openhouden en opwaarderen van het Biebpunt in Beetsterzwaag.

Op basis van de vastgestelde notitie onderhoud kapitaalgoederen wordt vanaf 2018 het budget onderhoud groen 4 jaar lang met € 34.000 per jaar verhoogd om het onderhoud op basisniveau te kunnen uitvoeren. In de jaren 2019 en 2020 is € 10.000 extra per jaar beschikbaar voor groen areaal N 381. In het nieuwe Beeldkwaliteitsplan zal dit structureel worden meegenomen. Ook is er sprake van hogere kapitaallasten kunstwerken van € 18.000.

Verder is er een nadeel van € 50.000 omdat een deel van het budget Bermen in 2018 éénmalig in programma 2 was verantwoord (tegengesteld effect in programma 2).

In verband met de essentaksterfte is voor het kappen en herplanten van de essen bij de perspectiefbrief 2018 voor de jaren 2018 en 2019 respectievelijk € 156.000 en € 215.000 beschikbaar gesteld. In deze begroting is het bedrag van € 215.000 verdeeld over de jaren 2019 (€ 75.000) en 2020 en 2021 (beide € 70.000). In 2019 is er ten opzichte van 2018 dus een voordeel van € 81.000.

Gebaseerd op het coalitieakkoord is in 2019 het volgende incidentele budget opgenomen: voor onderzoek Sportbedrijf € 50.000.

Programma 6 | Sociaal domein

Programma 6 | Sociaal domein

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Onder de noemer ‘de drie decentralisaties’ zijn gemeenten vanaf 2015 bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor werk en inkomen, jeugdzorg en Wmo. Een omvangrijke klus, omdat nieuwe taken ingeregeld moesten worden terwijl de kwaliteit van hulp, zorg en dienstverlening moest verbeteren en de kosten omlaag moesten. In Opsterland is de invoering van de nieuwe wetten goed gelukt, maar we hebben in de evaluatie van de drie decentralisaties ook geconstateerd dat we nog lang niet klaar zijn. Om de daadwerkelijke transformatie te bewerkstelligen, moeten we meer inzetten op het in beeld brengen van de werkelijke ondersteuningsbehoefte van de cliënt en zijn omgeving, meer samenwerken met andere partijen, snel(er) en adequaat hulp verlenen en meer preventief werken. Ook moeten we inspelen op de demografische ontwikkelingen die ingrijpend zullen zijn voor Opsterland.

De transformatie vraagt een nieuwe manier van werken van professionals uit het hele veld: gemeenten, zorg- en welzijnsinstellingen. Een manier van werken waarin eigenaarschap en zelfredzaamheid van inwoners en cliënten en hun nabije omgeving centraal staan. ‘Van zorgen voor, naar zorgen dat’, is de kern van de transformatie. Enerzijds moeten we ervoor zorgen dat het goed leven blijft in Opsterland en aan de andere kant moeten we ervoor zorgen dat de zorg betaalbaar blijft. Er zal een ontwikkelagenda inclusieve samenleving worden opgesteld die in het voorjaar van 2019 aan de nieuwe gemeenteraad aangeboden wordt. In deze ontwikkelagenda wordt nadrukkelijk ingegaan op het beheersbaar houden van de kosten.

Kaderstellende documenten

Notitie “Heroverweging gemeentelijk minimabeleid, op weg naar toekomstbestendig beleid” (2014)

Beleidsnotitie gekantelde schuldhulpverlening 2012–2016

Reintegratieplan "Meteen in beweging" 2017

Beleidsplan drie decentralisaties 2015-2018

Evaluatie beleidsplan drie decentralisaties 2015-2018

Beleidsplan integraal jeugdbeleid 2009–2012

Beleid jongerencaravans in Opsterland 2015

Thema Uitvoering sociale wetgeving

Thema Uitvoering sociale wetgeving

De inwoners van Opsterland kunnen zo veel mogelijk zelf voorzien in hun eigen levensonderhoud en kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

Doelstellingen

Iedereen doet mee.

In het beleid is het uitgangspunt dat iedereen mee kan doen. Dit betekent dat we ook voor mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt ondersteuning ingezet kan worden.

Maatregelen

Streng aan de poort

Streng aan de poort is een van de instrumenten om de instroom te beperken en de uitstroom te bevorderen. De doorontwikkeling van deze werkwijze is een continu proces.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Meteen in beweging

Bij re-integratie is het belangrijk dat uitkeringsgerechtigden meteen in beweging komen. Re-integratie moet zo vroeg mogelijk beginnen. Daarom hebben wij het re-integratieplan Meteen in Beweging opgesteld. Van hieruit activeren wij uitkeringsgerechtigden zo spoedig mogelijk via workshops, speeddates, bemiddeling, re-integratietrajecten, eigen begeleiding, werkervaringsplekken etc. Dit doen wij vanuit de aanpakken Werkplein, Participatieplein en Taalplein. Afhankelijk van iemands positie ten opzichte van de arbeidsmarkt wordt ondersteuning op maat geboden. In 2019 gaan we hier voortvarend mee verder.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Doeltreffende handhaving

Consequent handhaven is, samen met streng aan poort zijn, een van de instrumenten die gebruikt worden om de instroom in de uitkering te beperken en de uitstroom te bevorderen.

In 2018 hebben wij een aantal activiteiten voorbereid die in 2019 o.a. moeten leiden tot het (nog) eerder opsporen van fraude. Een belangrijke doelstelling is fraude zo snel mogelijk op te sporen om te voorkomen dat de fraude een zodanige omvang krijgt dat er geen reëel aflossings- en toekomstperspectief meer is.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Instroom beperken

Een succesvolle strategie om de bijstandskosten meer beheersbaar te maken is het beperken van de instroom. Hierin zijn stappen gezet, zoals bijvoorbeeld het inrichten van twee poortwachtersfuncties en het regelmatig uitvoeren van heronderzoeken, om vast te stellen of iemand nog recht heeft op een uitkering. Daarnaast zijn wij gestart met het re-integratieplan Meteen in Beweging, waarin uitkeringsgerechtigden snel gaan participeren in re-integratieactiviteiten. In 2019 gaan wij hier onverminderd mee door en waar noodzakelijk wordt de werkwijze verder aangepast.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Participatie in gebiedsteam

In 2018 wordt onderzocht hoe we de uitvoering van de participatiewet beter kunnen verbinden met de gebiedsteams sociaal domein. In 2019 gaan we over tot uitvoering.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Onderzoek leer/werkbedrijf

We gaan onderzoeken of we, in samenhang met de mogelijkheden die een vernieuwd Caparis te bieden heeft, een eigen werkbedrijf kunnen starten om meer mensen uit de bijstand aan het werk te krijgen.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Uitbreiden tegenprestatie

In 2019 gaan we een plan van aanpak opstellen hoe we het aantal uren van de te verlenen tegenprestatie kunnen uitbreiden.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Gemeente minimaal 5 % arbeidsgehandicapten in dienst

In het landelijk Sociaal Akkoord staat dat werkgevers de verantwoordelijkheid hebben om mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen. In Opsterland vinden wij dit ook, en momenteel geven wij hier zelf invulling aan binnen de eigen organisatie. Het betreft de doelgroep met of zonder uitkering die niet zelfstandig het minimumloon kan verdienen, maar wel kan werken. We gaan in 2019 voortvarend verder met deze aanpak.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Het armoedebeleid en kindpakket is bekend bij de inwoners

Opsterland wil niet dat kinderen opgroeien in armoede en zet hiervoor het kindpakket in. Niet iedereen is hier nog voldoende mee bekend. In 2019 gaan we het bereik vergroten. Tevens wordt actief ingezet op andere wijzen van armoedebestrijding.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Evaluatie AV Friso

De collectieve ziektekostenverzekering AV Friso is een belangrijk instrument binnen het armoedebeleid. In 2019 wordt er een evaluatie uitgevoerd naar de effectiviteit van deze regeling.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Verbonden partijen

- Voor de lopende afspraken ten aanzien van de sociale werkvoorziening werken we samen in de gemeenschappelijke regeling Sociale werkvoorziening Fryslân, welke dit werk heeft uitbesteed aan de NV Caparis, waar wij aandeelhouder van zijn.

Thema Maatschappelijke ondersteuning

Thema Maatschappelijke ondersteuning

Inwoners zijn zo lang mogelijk zelfredzaam, wonen waar het kan zelfstandig en kunnen meedoen in de maatschappij.

Doelstellingen

Inwoners zijn zo veel en lang mogelijk zelfstandig

Maatregelen

We beheersen de kostenontwikkeling binnen het sociaal domein

In de ontwikkelagenda wordt ingegaan op het terugdringen van de kosten in het sociaal domein. De kosten moeten binnen de beschikbare rijksmiddelen blijven.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Integrale en individuele voorzieningen als eigen kracht en netwerk niet toereikend zijn

We ondersteunen mensen, die het (tijdelijk) even niet zelf redden. Eerst wordt nagegaan wat mensen zelf kunnen en wat de mogelijkheden van hun netwerk zijn. Daarna wordt ingezet op de meest efficiënte ondersteuningsmogelijkheden om zelfredzaamheid te bevorderen en escalatie van problemen te voorkomen.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Inwoners die dat nodig hebben krijgen individuele voorzieningen op maat

Bij het verstrekken van voorzieningen wordt ingezet op de meest efficiënte voorzieningen die passen bij de hulpvrager. Voorzieningen zijn gericht op het zo zelfstandig mogelijk functioneren van mensen.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Gerichte afspraken met zorgaanbieders

In 2019 worden voorbereiding getroffen voor de inkoop van Wmo ondersteuning per 1 januari 2020. Over speerpunten van beleid, zoals aanpak eenzaamheid, ondersteuning mantelzorg en stimuleren zelfredzaamheid, worden indien nodig contractueel afspraken vastgelegd met zorgaanbieders.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Ondersteunen en versterken O'lijn (vrijwilligers en mantelzorgers) door gebiedsteam

Het Gebiedsteam en de samenwerkingspartners ondersteunen mantelzorgers en vrijwilligers. Op dit moment kunnen vrijwilligers gebruik maken van verschillende vormen van ondersteuning zoals bijvoorbeeld vrijwilligersverzekering, vrijwilligersvacaturebank etc. (Overbelaste) mantelzorgers kunnen lotgenoten treffen bij het mantelzorgcafé, maar ook gebruik maken van respijtzorg en huishoudelijk hulp (op indicatiebasis).

In 2019 gaan we mantelzorg- en vrijwilligersondersteuning verder versterken.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Bestrijding eenzaamheid is speerpunt van beleid

De signalering en aanpak van eenzaamheid wordt bij het Gebiedsteam belegd. In 2019 zal een plan van aanpak worden opgesteld hoe eenzaamheid kan worden tegengegaan. Hierbij wordt gebruik gemaakt van goede voorbeelden elders in het land.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Brede en actieve lobby voor meer middelen in het sociaal domein

Het Rijk stelt onvoldoende middelen beschikbaar aan de gemeente voor de uitvoering van de zorgtaken. Bij de toenemende vraag van vooral complexe en dure jeugdzorg zal het Rijk meer moeten bijdragen. Wij zullen alles in het werk stellen om via bij voorbeeld de VFG en de VNG een effectieve lobby op gang te brengen.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Inzet op meer algemene voorzieningen die er aan bijdragen dat minder individuele voorzieningen worden verstrekt (waaronder ouderenwerk)

We stimuleren en faciliteren de ontwikkeling van voorzieningen, waar mensen zonder tussenkomst (indicatie) van de gemeente terecht kunnen voor ondersteuning. In 2019 gaan we dit verder uitwerken in een plan van aanpak.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Verbonden partijen

Op het gebied van publieke gezondheidszorg werken we samen in de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân, waar de GGD Fryslân deel van uitmaakt.

Bij de inkoop en de daarmee samenhangende beleidsvoorbereiding van Jeugdhulp en delen van de Wmo werken we samen in de Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten. Formeel is dit geen verbonden partij.

Thema Jeugdhulp

Thema Jeugdhulp

Jeugdigen in de gemeente Opsterland groeien evenwichtig op in de eigen sociale omgeving.

Het jongerenbeleid is in Opsterland in ontwikkeling. Bij de verdere uitwerking wordt gebruik gemaakt het actieprogramma Zorg voor jeugd

Doelstellingen

Elk kind kan zich optimaal ontwikkelen

Maatregelen

Het loket voor jeugdhulp is bekend bij inwoners

Lokale (en social) media worden ingezet om meer bekendheid aan het loket voor jeugdhulp te geven.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Vroegsignalering verbeteren door betere samenwerking met o.a huisartsen, scholen, jeugdgezondheidszorg en jeugdbescherming

De functie van POH (praktijkondersteuner huisarts) Jeugd wordt verder uitgebouwd. Samenwerking met scholen wordt geïntensiveerd door o.a. preventieteams op scholen in te richten bestaande uit Gebiedsteam, school, GGD en jongerenwerk.

We stimuleren intern en extern het gebruik van de Verwijsindex risicojongeren Friesland.

Maandelijks overleg van vertegenwoordigers van (passend) onderwijs, voorschoolse voorzieningen en de gemeente stimuleert partijen om problemen in een vroeg stadium te signaleren, te delen en op te pakken . Er is op casusniveau overleg tussen het onderwijs en de voorschoolse voorzieningen met het Gebiedsteam.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Kwetsbare jongeren standaard begeleiden in de overgang naar volwassenheid (18-/18+)

Het model Soepel Overgang 18-/18+ is opgenomen in de Beleidsregels Jeugdhulp Gemeente Opsterland en wordt met de overige Friese gemeenten nader uitgewerkt.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Gericht maatwerk van de grootste zorggebruikers in het kader van de jeugdwet (focus: inzet op groep met grootste effectiviteit)

In kaart brengen van het zorggebruik van de top 10 en onderzoeken of hier alternatieven voor zijn.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Gerichte resultaatafspraken met zorgaanbieders

We zullen met de zorgaanbieders afspraken maken over de individueel (per cliënt) te bereiken resultaten/effecten.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Betrekken zorgverzekeraars bij preventieactiviteiten

Afspraken maken met zorgverzekeraars over het betrekken bij preventieve activiteiten.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Verbonden partijen

Op het gebied van publieke gezondheidszorg werken we samen in de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân, waar de GGD Fryslân deel van uitmaakt.

Bij de inkoop en de daarmee samenhangende beleidsvoorbereiding van Jeugdhulp en delen van de Wmo werken we samen in de Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten. Formeel is dit geen verbonden partij.

Thema Dorpenbeleid en dorpshuizen

Thema Dorpenbeleid en dorpshuizen

Het is prettig leven in de Opsterlandse dorpen. En dat willen we graag zo houden of liever nog verbeteren. Leefbaarheid in de dorpen staat bij de gemeente Opsterland dan ook boven aan de agenda.

Doelstellingen

Ruimte voor ontmoeting (dorpenbeleid en dorpshuizen)

Maatregelen

In elke dorp is een dorpshuisfunctie aanwezig

We zien nadrukkelijk het belang van leefbaarheid en de betekenis van het elkaar ontmoeten. Dorpshuizen en multifunctionele centra zijn een middel om hier invulling aan te geven.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Aansluiten bij identiteit en wensen dorpen, dorpsvisie als uitgangspunt

Dorpen hebben hun eigen dorpsvisie waar zij zelf verantwoordelijk voor zijn. Samen met de dorpen zullen wij kijken of en op welke wijze uitvoering kan worden gegeven aan de dorpsvisie. Dit is maatwerk. Ieder dorp heeft zijn eigen kenmerken en eigen identiteit. Als gemeente ondersteunen en faciliteren we de dorpen waar nodig. Hierbij sluiten we aan bij de wensen en behoeften van de dorpen.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Inzetten op ontwikkelen van dorpsregisseurs

In 2019 wordt onderzocht hoe de verbinding tussen de gemeente en de dorpen verbeterd kan worden. In een plan van aanpak worden hier voorstellen voor gedaan.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Verruimen dorpsbudgetten

Er is in 2019 € 3.000 extra beschikbaar voor de dorpsbudgetten. Dit bedrag zal worden verdeeld. De dorpsbudgetten kunnen door de Plaatselijke Belangen naar eigen inzicht worden ingezet voor projecten en activiteiten die bijdragen aan de leefbaarheid en burgerparticipatie.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Ondersteunen in stand houden voorzieningen door bijvoorbeeld stichtingsvorm

Dorpen krijgen meer verantwoordelijkheid om voorzieningen in stand te houden.

Voor de voorzieningen die eigendom blijven van de gemeente wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om de gebouwen onder te brengen in een stichtingsvorm. Dit onderzoek brengen we in relatie met het onderzoek naar een sportbedrijf.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

OZB sportvoorzieningen en dorpshuizen compenseren

Om de exploitatie van de dorpshuizen en de sportvoorzieningen te versterken wordt de OZB van deze voorzieningen gecompenseerd.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Dorpshuizen /mfa's onderbrengen in stichtingen

Dorpshuisbesturen zijn over het algemeen goed in staat om hun eigen zaken te regelen. De dorpen krijgen de ruimte zelf invulling te geven aan de dorpshuisfunctie/ruimte voor ontmoeting. Indien gewenst kan de gemeente hierbij ondersteuning verlenen.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Doelstellingen

Dorpen en hun inwoners denken en werken aan hun toekomst en nemen initiatief bij het uitvoeren van de gewenste maatregelen

Inwoners weten zelf het beste waar behoefte aan is in het dorp. Initiatieven vanuit het dorp ondersteunen en faciliteren we, waar mogelijk.

Maatregelen

Wij maken voor einde 2021 per dorp of cluster van dorpen een lokale duurzaamheidsagenda om de leefbaarheid te bevorderen

Elke gemeente dient eind 2021 voor alle gebieden binnen zijn grenzen een plan te hebben ontwikkeld voor een alternatieve warmtevoorziening. Wij gaan met de dorpen in gesprek om per dorp of cluster van dorpen een lokale duurzaamheidsagenda te maken. Het is aan de dorpen of zij die agenda zelf willen opstellen of er ondersteuning bij willen van de gemeente.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Beleidsindicatoren

Banen	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
<i>(het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.)</i>	Realisatie:	574,4	708,7	758,2
Bron: LISA	Gegevensperiode: 2017			
Netto arbeidsparticipatie	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
<i>(Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)</i>	Realisatie:	66,6%	65,3%	66,7%
Bron: CBS - Arbeidsdeelname	Gegevensperiode: 2017			
Werkloze jongeren	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
<i>(het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).)</i>	Realisatie:	1,62%	2,08%	1,52%
Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Gegevensperiode: 2015			
Personen met een bijstandsuitkering	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
<i>(het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners die 18 jaar en ouder zijn.)</i>	Realisatie:	333	460	411
Bron: CBS - Participatiewet	Gegevensperiode: 2017			

Lopende reïntegratievoorzieningen	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
<i>(het aantal reïntegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.)</i>	Realisatie:	316	269	290
Bron: CBS - Participatiewet	Gegevensperiode: 2017			

Cliënten met een maatwerkarrangement WMO <i>(Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	510	580	570
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO		Gegevensperiode: 2017		
Jongeren met een delict voor de rechter <i>(het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	0,76%	1,28%	1,45%
Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel		Gegevensperiode: 2015		
Kinderen in uitkeringsgezin <i>(het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	5,03%	6,17%	6,58%
Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel		Gegevensperiode: 2015		
Jongeren met jeugdhulp <i>(het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	8,9%	9,7%	9,7%
Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd		Gegevensperiode: 2017		
Jongeren met jeugdreclassering <i>(het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	0,2%	0,3%	0,4%
Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd		Gegevensperiode: 2017		
Jongeren met jeugdbescherming <i>(het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	1,4%	1,3%	1,0%
Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd		Gegevensperiode: 2017		

De indicatoren ten aanzien van voortijdig schoolverlaten en absoluut en relatief verzuim zijn te vinden in het programma Onderwijs.

Wat mag het kosten

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	36.736	38.305	37.586	36.875	36.598
Baten	10.585	10.335	10.401	10.543	10.771
Saldo van baten en lasten	-26.152	-27.970	-27.185	-26.332	-25.827

Toelichting op de financiën

Bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Begroting 2019
Saldo voor reservemutaties		-26.152
Reservemutaties (zie lijst reserves)		28
Resultaat na reservemutaties		-26.124
Vershil 2018 en 2019	nadelig	-1.876

Het saldo van dit programma is in 2019 € 1.876.000 nadeliger dan in 2018.

Als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten is er op dit programma een nadeel van € 1.748.000 ten opzichte van 2018 (zie ook de toelichting bij programma 0).

In 2019 is voor Alfahulpen in loondienst en cao effecten € 810.000 extra budget opgenomen. Als gevolg van de wijziging van de eigen bijdrage WMO is € 300.000 extra nodig.

Bij de perspectiefbrief 2018 is voor bijstelling van de budgetten Jeugd en WMO voor 2018 € 2,2 miljoen extra meegenomen. De maatregelen die nodig zijn kunnen (slechts) beperkt in Opsterland worden geregeld. Het grootste deel van deze kosten die gemaakt worden is door onszelf niet of slechts zeer beperkt beïnvloedbaar. Een kleiner deel van de uitgaven kan worden verlaagd door beleidsaanpassingen. Tegelijk is het budget ook voor het belangrijkste deel afhankelijk van het verloop van de vergoeding van het rijk. Wij verwachten hier gezien de rijksbrede signalen de komende periode verdere ontwikkeling in. Op basis hiervan is deze bijstelling vooralsnog incidenteel opgenomen, aflopend in drie jaar. Voor 2019 nog € 1,5 miljoen en in 2020 € 0,7 miljoen. Dit betekent dat het budget in 2019 incidenteel € 0,7 miljoen voordeliger is dan in 2018 (€ 2,2 miljoen minus € 1,5 miljoen).

Daarnaast is de geraamde bijdrage aan Caparis € 496.000 lager dan in 2018 vanwege de verwachte terugloop van het aantal WSW'ers. De gemeentelijke bijdrage in 2019 sluit hiermee aan op de begroting 2019 van de GR.

Gebaseerd op het coalitieakkoord zijn in 2019 de volgende incidentele budgetten opgenomen: voor een haalbaarheidsonderzoek leer/werkbedrijf € 30.000, uitbreiden tegenprestatie 2019: € 72.000, in 2020 en 2021: €144.000 per jaar, beheersen kostenontwikkeling binnen het sociaal domein € 20.000 per jaar voor 2019 en 2020, lokale duurzaamheidsagenda per dorp of cluster van dorpen: 2019 € 40.000, 2020 € 80.000 en in 2021 € 40.000, voor het inzetten op ontwikkelen van dorpsregisseurs € 20.000, voor het verruimen van de dorpsbudgetten van 2019 tot en met 2022 € 3.000 per jaar en tenslotte voor het compenseren van de OZB voor sportvoorzieningen en dorpshuizen een bedrag van € 25.000 per jaar voor de jaren 2019 tot en met 2022.

Tenslotte is het budget voor schoolmaatschappelijk werk met € 30.000 verlaagd. Dit is de bijdrage vanuit het programma Sociaal Domein voor het openhouden en opwaarderen van het Biebpunt in Beetsterzwaag. De andere € 30.000 nodig voor het Biebpunt wordt bijgedragen vanuit programma 4, onderwijs.

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Doelstelling

Opsterland behoudt en beheert haar hoogwaardig leefmilieu in samenwerking met inwoners en bedrijven.

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Duurzaamheid en beperking van gebruik van energie en grondstoffen zijn essentiële opdrachten voor de gemeenschap. De gemeente geeft hierin het goede voorbeeld door te streven naar vermindering van CO₂-uitstoot, het zijn van een 'Fairtrade Gemeente' en het op waarde schatten van gezichtsbepalende of cultuurhistorische elementen.

Fysieke en mentale gezondheid zijn het fundament van persoonlijk welbevinden en van de kwaliteit van onze samenleving. Een goede gezondheid is voor de gemeente een middel om haar doelen te bereiken. Denk hierbij aan: regie op het eigen leven, kwaliteit van leven, meedoen in de maatschappij en het gebruik maken van sociale netwerken. De gemeente wil haar inwoners bewegen tot gezond gedrag door de gezonde keuzes de gemakkelijkste keuze te maken.

Kaderstellende documenten

Notitie klimaatneutraal Opsterland (2009)

Milieubeleidsplan 2005-2015 (2005)

Tussenbalans Milieubeleidsplan 2005-2015 (2011)

Milieuprogramma 2011-2015 (2011)

Beleidsnota Licht in de Duisternis (2009)

Verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2015-2019 (GRP)

Handhavingsbeleidsplan 2014-2018

Preventie- en handhavingsplan Drank- en Horecawet 2015-2018

Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2014

Nota lokaal gezondheidsbeleid gemeente Opsterland 2016-2019

Omgevingsvisie 2015-2030

Thema Milieu

Thema Milieu

Er is een duurzaam leefmilieu.

Doelstellingen

Wij willen de kwaliteit van onze leefomgeving (bodem, lucht en water) verbeteren voor de toekomst

Maatregelen

Wij behouden en beschermen de huidige kwaliteit

Op het gebied van bodem, geluid, lucht- en waterkwaliteit is het uitgangspunt in ieder geval dat we de huidige kwaliteit beschermen.

- Op het gebied van bodemkwaliteit zorgen we er voor dat er geen nieuwe verontreinigingen bij komen. Mocht er door een calamiteit wel verontreiniging ontstaan dan zien we er op toe dat de veroorzaker ook de verontreiniging opruimt. We zorgen er tevens voor dat er in ieder geval één verontreiniging in de gemeente wordt gesaneerd, waardoor de kwaliteit jaarlijks verbetert. De bodemkwaliteitskaart is toe aan een herijking. In 2019 zorgen we er voor dat de kwaliteitskaart een update krijgt.

- We zorgen er voor dat er geen toename komt van geluidsbelasting aan de gevels van woningen. Bij onderhoud en aanleg van wegen zorgen we er voor dat woningen langs de weg aan de norm voldoen of we stimuleren ze om aan de norm te gaan voldoen. Bedrijven die worden opgericht, veranderen of uitbreiden moeten zorgen dat ze aan de geluidsnormen voldoen.
- De lucht- en waterkwaliteit in Opsterland is over het algemeen goed. We ontwikkelen beleid om elektrische auto's te stimuleren. Landelijke regelgeving zorgt er voor dat de stallen in de veehouderij minder schadelijke stoffen uit gaan stoten. Dit wordt in de vergunningverlening meegenomen. Het gemeentelijke rioleringsplan is er op gericht dat we zorgen voor een kwaliteit van het oppervlaktewater verbeteren. Projecten die worden uitgevoerd zijn hier op gericht.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Wij saneren bij ontwikkeling van grond eventuele vervuilingen

Wettelijk is geregeld dat vervuilde grond gesaneerd moet worden bij bestemmingswijzigingen. In veel gevallen wordt op deze manier bij nieuwbouw gesaneerd. In alle andere gevallen waar we grond in eigendom van de gemeente ontwikkelen, gaan we ook vervuilingen saneren. Bij de overige gronden, niet in bezit van de gemeente, die gesaneerd moeten worden, ligt de verantwoordelijkheid en kosten van de sanering bij de initiatiefnemer /eigenaar. We stimuleren hen deze saneringen in voorkomende gevallen wel te realiseren.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Wij voldoen voor 100% aan de kaderrichtlijn Water

Al een aantal jaren hebben we aan onze juridische verplichtingen voldaan die voortvloeien uit de kaderrichtlijn water (KRW). Binnen onze gemeente zijn echter nog meer inspanningen nodig om te kunnen zeggen dat we binnen de gemeentegrenzen voor 100% voldoen. Het Wetterskip heeft vanuit de KRW de verplichting om het aantal natuurvriendelijke oevers uit te breiden. Het Wetterskip wil binnen onze gemeentegrenzen invulling geven aan hun plicht om deze natuurvriendelijke oevers te ontwikkelen. Vanuit onze zorgplicht gaan we in overleg met het Wetterskip kijken hoe deze oevers kunnen worden gerealiseerd.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

We faciliteren himmelploegen die vrijwillig zwerfafval opruimen

De gemeente krijgt €1,18 per inwoner per jaar (ca €35.000) om aan zwerfafval te besteden, conform vastgestelde doelstellingen. Dat wordt grotendeels uitgegeven aan het faciliteren van de himmelploegen en andere bij de gemeente bekende vrijwilligers.

Het budget wordt besteed aan:

- faciliteren vrijwilligers; afvalgrijpers, veiligheidshesjes, ophalen ingezameld zwerfafval, e.d.;
- beloning voor de vrijwilligers;
- ondersteunen zwerfafvalprojecten.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

We voeren een diftar-beleid voor het inzamelen van afval

Sinds 2000 is in de gemeente Opsterland en de gemeenten Ooststellingwerf en Heerenveen diftar ingevoerd. Dit betekent, dat inwoners naast een vast tarief voor afval ook een variabel tarief betalen

afhankelijk van het aantal keer dat men de minicontainer aanbiedt voor ledigen. Het variabel tarief geldt alleen voor de sortibak (restafval) en biobak (gft). Andere grondstoffen, zoals papier, glas, textiel, kunnen gratis aangeboden worden op daartoe aangewezen plaatsen.

In Opsterland blijven we bij het systeem diftar-frequentie, voorlopig wordt geen diftar-gewicht ingevoerd, zoals waarschijnlijk in Ooststellingwerf en Heerenveen.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

We voeren het gemeentelijk rioleringsplan uit

We geven uitvoering aan de maatregelen zoals die in het gemeentelijk rioleringsplan 2015-2019 zijn benoemd.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

We onderzoeken de mogelijkheid voor het terugdringen van restafval (VANG-doelstellingen)

We onderzoeken de mogelijkheden voor het terugdringen van restafval door een betere afvalscheiding aan de bron. Ingezet is op de vermindering van gft, vooral uit de keuken, en het restafval. We richten ons op communicatie naar de burger om zo de VANG-doelstelling van 100 kg restafval per inwoner per jaar en een scheidingspercentage van 75% in 2020 te halen. In 2017 is er nog 114 kg restafval per inwoner opgehaald en ligt het scheidingspercentage op ruim 81%.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Doelstellingen

Schone grond blijft schoon en verontreinigde grond is beheerd

Middels bodemkwaliteitskaarten hebben we een beeld van de kwaliteit van de grond in onze gemeente. Daar waar de grond schoon is zorgen we er voor dat er geen vervuilde grond heengebracht wordt. De gemeente is immers bevoegd gezag en moet meldingen accepteren bij grondverzet. Ook geven we met het verstrekken van vergunningen of het accepteren van meldingen de kaders aan waarbinnen bedrijven met bodemrisico's moeten omgaan. We zorgen voor een actuele stand van zaken van de bodemkwaliteitskaarten en houden toezicht bij grondverzet en bij bedrijven die een bodemrisico kunnen vormen.

Maatregelen

We houden het bodembeleid, inclusief bodemkwaliteitskaarten bij

We willen de kwaliteit van de bodem behouden. Schone bodem willen we schoon houden en tegelijk saneringen oppakken om de kwaliteit van de bodem te verbeteren. Hiervoor is het van belang bodembeleid bij te houden en bodemkaarten up to date te houden.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Doelstellingen

We streven naar het behoud van de duisternis 's nachts voor de natuur en de dieren

We willen dat er 's nachts geen onnodig licht brand in het buitengebied. Zo zorgen we dat er minder onnodig energie verbruikt wordt maar we zorgen er ook voor dat de dieren minder last hebben van licht.

Maatregelen

Uiterlijk in 2020 wijzen wij zones in het buitengebied aan om de duisternis te vergroten

Ons beleid is er op gericht om de natuur zo weinig mogelijk te verstoren. We willen gebieden waar duisternis voor de natuur van belang is daarom beschermen tegen lichtvervuiling. De wetgeving geeft de gemeenten de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen die in volgens ons extra bescherming nodig hebben tegen lichtvervuiling. Uiterlijk in 2020 hebben we daarom gebieden aangewezen die in onze ogen deze bescherming nodig hebben. In deze gebieden zullen beperkingen gaan gelden voor lichtgebruik.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Verbonden partijen

- Het inzamelen en verwerken van afval is uitbesteed aan de NV Fryslân Miljeu (inzameling) en de NV Afvalsturing Fryslân (verwerking) – OMRIN.
- Voor onder andere advies over vergunningen en toezicht op de 'zwaardere' bedrijven wordt samengewerkt met de FUMO.

Het beheren en onderhouden van de openbare verlichting en de inkoop van (groene) energie wordt in samenwerking met andere Friese gemeenten en de Provincie opgepakt en gecoördineerd vanuit de Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A. (voormalig Stichting Openbare Verlichting Fryslân). Formeel is dit geen verbonden partij.

Thema Gezonde samenleving

Thema Gezonde samenleving

Inwoners zijn zo lang mogelijk zelfredzaam, wonen waar het kan zelfstandig en kunnen meedoen in de maatschappij.

Doelstellingen

Preventie van gezondheidsrisico's

In 2019 gaan we verder investeren op de drie landelijke thema's: roken, alcohol en overgewicht. We gaan dit doen door aan te sluiten bij landelijke en provinciale activiteiten en/of platformen, maar gaan ook zelf actief aan de slag om op deze thema's resultaten en effecten te bereiken. Concreet betekent dit: uitrollen JOGG, aansluiten bij Alliantie Rookvrij, nieuwe preventie- en handavingsplan DHW opstellen, publiekscampagne opstarten voor bewuste alcoholconsumptie.

Maatregelen

Terugdringen van gezondheidsachterstanden in Gorredijk

Voor het dorp Gorredijk ontvangt gemeente Opsterland jaarlijks een bijdrage vanuit het landelijke programma Gezond in de Stad (GIDS-gelden). Deze decentrale uitkering wordt ingezet om in Gorredijk initiatieven en programma's te ontwikkelen die tot doel hebben de gezondheidsachterstanden in Gorredijk terug te dringen. We kiezen voor een compacte aanpak, waarbij we focussen op inactiviteit en overgewicht.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Uitvoeren preventieve programma's voor gezondheidsbevordering voor jongeren en ouderen in kader netwerk JOGG-gemeenten: Jongeren op Gezond Gewicht

We willen voorkomen, dat kinderen in Opsterland overgewicht/obesitas ontwikkelen. Daarom zijn we aangesloten bij het landelijke netwerk Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG). JOGG gaat uit van het principe, dat een gezonde omgeving uitnodigt tot het maken van een gezonde keuze. Er wordt een JOGG-regisseur aangesteld voor de komende drie jaar.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Alle schoolpleinen, sportverenigingen en speeltuinen en/of andere plaatsen waar veel kinderen komen zijn rookvrij

Vanuit de maatschappelijk beweging Rookvrije Generatie en de verplichting dat schoolpleinen vanaf 2020 rookvrij dienen te zijn, gaan we met stakeholders in gesprek om te komen tot rookvrije schoolpleinen, speeltuinen, sportvelden en/of andere plaatsen waar veel kinderen komen. We doen dit ook vanuit het concept De Gezonde School.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Terugdringen verkoop alcohol aan jongeren onder de 18 jaar

Het preventie- en handavingsplan dient in 2019 geactualiseerd te worden en vastgesteld te worden door de Raad. Belangrijk onderdeel hierin is de wettelijke verplichting van de gemeente om verkoop van alcohol aan jongeren tot 18 jaar terug te dringen. Hiervoor wordt mede gebruik gemaakt van de aansluiting bij het Platform de Nuchtere Fries. In 2019 wordt een meer gemeentelijke campagne gemaakt met als doel verdere bewustwording en voorlichting over de risico's van alcohol.

Portefeuillehouder: Wethouder L. de Vries

Verbonden partijen

Op het gebied van publieke gezondheidszorg werken we samen in de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân, waar de GGD Fryslân deel van uitmaakt. Formeel is dit geen verbonden partij.

Thema Duurzaamheid

Doelstellingen

De gemeente loopt voorop op het gebied van duurzaamheid en geeft het goede voorbeeld

Om ons uiteindelijke doel van een energieneutrale gemeente te halen vraagt dit naast de gemeente ook de medewerking van vele partijen en bewoners. Als we anderen mee willen krijgen moeten we wel het goede voorbeeld geven. Door zelf het goede voorbeeld te geven kunnen we ook van anderen verwachten dat ze meedoen.

Maatregelen

Wij stellen duurzaamheidsuitvoeringsplan op voor de (renovatie van) gemeentelijke gebouwen

In het coalitieakkoord is aangegeven dat we €500.000 reserveren voor de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen. Om een goed beeld te krijgen van wat hiervoor nodig is, gaan we een duurzaamheidsuitvoeringsplan opstellen voor de renovatie van de gemeentelijke gebouwen.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Wij streven naar 100% duurzame inkoop door de gemeente

Samen met Ooststellingwerf en Weststellingwerf hebben we een aantal jaren geleden in het beleid vastgelegd dat we 100% duurzaam inkopen. In de praktijk blijkt het lastig om hier volledig aan te voldoen. Door intern meer aandacht te geven aan duurzaam inkopen komen we steeds dichterbij ons beleid om ook daadwerkelijk 100% duurzaam in te kopen.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Doelstellingen

We coördineren alle duurzaamheidsmaatregelen die nodig zijn en ondersteunen alle afdelingen die actief aan de slag moeten

Om logische en op elkaar afgestemde stappen te maken in het verduurzamen van de gemeente is het zaak dat alle maatregelen gecoördineerd worden. Bijna alle afdelingen zijn bij de verduurzaming betrokken en zullen hun manier van werken of hun gewenste resultaten moeten bijstellen om de doelstelling te bereiken.

Maatregelen

We stellen een programma Duurzaamheid op inclusief een uitvoeringsprogramma

Het milieubeleidsplan heeft zijn looptijd gehad. In de omgevingsvisie is een beleidsvisie opgesteld die richting geeft aan duurzaamheid voor onze gemeente. Het coalitieakkoord scherpt dit beleid aan. We zijn in 2018 gestart met een startnotitie duurzaamheid/milieu en geven daar in 2019 met een programma Duurzaamheid een vervolg aan. Hierin geven we aan welke activiteiten we in het kader van duurzaamheid gaan ontplooiën.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Doelstellingen

Wij zetten in op 100.000 MWh duurzaam opgewekte energie in 2022

We willen binnen de gemeente energieneutraal zijn in 2035. We willen zorgen voor minder gebruik van energie en we willen de energie die we gebruiken duurzaam opwekken. We hebben uitgerekend dat we tot 2022 moeten beginnen met het opwekken van 100.000 MWh om het uiteindelijke doel te bereiken. We stimuleren daarom initiatieven voor zonneparken. We gaan ook kijken of we als gemeente zelf meer kunnen doen om duurzame energie op te wekken. We hebben een ambitiesdocument zonne-energie. We passen het document aan om te zorgen dat er voldoende ruimte komt om onze doelstelling te bereiken.

Maatregelen

Wij onderzoeken hoe 100 ha zonnevelden gefaciliteerd kunnen worden en zijn actief betrokken bij onderzoek naar de mogelijkheden voor alternatieve energievoorzieningen (windenergie, geothermie, etc.)

In het coalitieakkoord is de doelstelling opgenomen om in 2035 energieneutraal te zijn. Om energieneutraal te worden kunnen we een deel van het energiegebruik in de gemeente verminderen en we moeten de overgebleven hoeveelheid energie die we nodig hebben zelf opwekken. Om dit te bereiken is uitgerekend dat we in ieder geval in 2035 400 ha zonnepark nodig hebben. In deze coalitieperiode betekent dit dat er 100 ha zonnepark gerealiseerd moet worden om onze ambitie te bereiken.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Doelstellingen

Wij zetten in op een energiebesparing van 50.000 MWh in 2022

Om Opsterland energieneutraal te krijgen is het niet alleen van belang dat we op een duurzame manier energie gaan opwekken binnen de gemeentegrenzen maar het is ook van belang dat we energie gaan besparen. We zetten in op een energiebesparing van 50.000 MWh. Uit een globale schatting is gebleken dat we dit kunnen halen als de energie labeling van woningen wordt verbeterd en als bedrijven beter gaan letten op hun energiegebruik.

Maatregelen

Wij openen een energieloket met energie- ambassadeurs (duurzaamheidsloket)

Om de inwoners en bedrijven van Opsterland te betrekken bij onze doelstelling om de grote energievraag bij de woningen en bedrijven te verminderen, is het van belang dat we de mensen goed kunnen bereiken. Hiervoor willen wij, uitvoering gevend aan het coalitieakkoord, een energieloket openen welke fysiek wordt bemenst.

Portefeuillehouder: Wethouder R. Jonkman

Beleidsindicatoren

Omvang huishoudelijk restafval (De niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval per bewoner per jaar)	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	163 kg*	199 kg	189 kg
Bron: CBS - Statistiek Huishoudelijk afval			Gegevensperiode: 2016 (Fryslân 2015)	

* inclusief grondstoffen door nascheiding verkregen (o.a. kunststoffen, drankenkartons, blik; 57 kg per inwoner). Brandbaar residu (overige restafval 106 kg per inwoner (dit is exclusief grof huishoudelijk afval en bouw&sloop afval bij de milieustraat; 26,5 kg per inwoner).

De Friese gemeenten streven de landelijke VANG-doelstellingen na, waarbij het de intentie is om in 2020 100 kg restafval per inwoner (brandbaar residu plus fracties milieustraat) en 75% recycling te halen. In 2016 is in Friesland een scheidingspercentage van 70% gerealiseerd.

Hernieuwbare elektriciteit (hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.)	Opsterland:		Fryslân:	Nederland:
	Realisatie:	3,8 %	? %	12,6 %
Bron: Rijkswaterstaat Klimaatmonitor			Gegevensperiode: 2016 (Fryslân niet bekend)	

Bij een verdieping op de cijfers van hernieuwbare elektriciteit blijkt dat met name gemeenten met veel windmolens en / of biomassacentrales hoog scoren. Dit verklaart de relatief lage realisatie van Opsterland.

Wat mag het kosten

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	6.755	7.361	7.330	7.237	7.107
Baten	5.944	6.301	6.301	6.301	6.301
Saldo van baten en lasten	-811	-1.060	-1.029	-936	-806

Toelichting op de financiën

Bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Begroting 2019
Saldo voor reservemutaties		-811
Reservemutaties (zie lijst reserves)		24
Resultaat na reservemutaties		-787
Verschiil 2018 en 2019		nadelig
		-273

Het saldo op dit programma is in 2019 € 273.000 nadeliger dan in 2018.

Als gevolg van de gewijzigde verdeling van de overheadkosten is er op dit programma een nadeel van € 128.000 ten opzichte van 2018 (zie ook de toelichting bij programma 0).

Op basis van het coalitieakkoord zijn incidenteel budgetten opgenomen voor het opstellen van een programma duurzaamheid, inclusief uitvoeringsprogramma (2019 tot en met 2021 € 100.000 per jaar), voor het openen van een energieloket met energieambassadeurs (2019 en 2020 € 80.000 per jaar), voor onderzoek naar alternatieve energievoorzieningen (2019 € 30.000 en 2020 € 20.000) en voor een duurzaamheidsuitvoeringsplan voor de (renovatie) van gemeentelijke gebouwen (2019 € 20.000). Daarnaast was een verhoging van de bijdrage aan de FUMO van € 32.000 noodzakelijk om aan te sluiten bij de begroting 2019 van de FUMO. De opbrengst van oud papier wordt € 86.000 lager ingeschat, terwijl de kosten van inzameling ongeveer gelijk blijven. Dit heeft met name te maken met een lagere oud papierprijs.

Er is ook een nadeel van € 16.000 door een hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel gezondheid. Dit om aan te sluiten met de conceptbegroting 2019 van de VRF. Deze aanpassing vloeit voort uit het dekkingsplan 2.0 i.v.m. het structurele tekort op het vakbekwaam worden, de vrijwilligersvergoeding en de kapitaallasten.

De bate rioolrecht is in 2019 € 118.000 hoger dan in 2018. Dit als gevolg van 2,4% indexering en 2% extra voor ingroei naar volledige kostendekking (afspraken uit begroting 2018). Ook is de bate afvalstoffenheffing € 125.000 hoger dan in 2018. Hiermee is de afvalstoffenheffing 100% kostendekkend.

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Programma 8 | Bouwen, wonen en gronden

Programma doelstelling

Opsterland is een aantrekkelijke en vitale leefomgeving

Introductie op het programma en relevante trends en ontwikkelingen

Door de veranderende maatschappelijke situatie kiest de gemeente steeds meer voor het zich beperken tot de gemeentelijke kerntaken en het inspelen op initiatieven vanuit de samenleving.

De nieuwe Omgevingswet, die ingaande 2019 fasegewijs zal worden ingevoerd, vraagt anders denken en gekanteld werken. In de omgevingsvisie (2015) zijn daartoe al beleidsaanzetten gegeven. In de omgevingsvisie wordt beschreven op welke wijze de kwaliteiten van bijvoorbeeld inwoners, maatschappelijke organisaties, ontwikkelaars en ondernemers kunnen worden benut bij ruimtelijke ontwikkelingen.

De omgevingsvisie is voor wat betreft het onderdeel wonen nader uitgewerkt in de woonvisie (2017). Deze dient onder meer voor het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties en afspraken met andere maatschappelijke partners en de dorpen. Ook vormt het een kader voor dorpsvisies en het gemeentelijk grondbeleid.

Met betrekking tot de ruimtelijke regelgeving wordt verder gewerkt aan het achterstallig onderhoud en actualisatie van de bestemmingsplannen afgerond. Op deze wijze kan de overgang naar de nieuwe regels op grond van de Omgevingswet eenvoudiger worden gerealiseerd.

De bestemmingsplannen voor het buitengebied, de kommen en de bedrijventerreinen en de nog van kracht zijnde beheerverordeningen zijn (afzonderlijk) te raadplegen onder www.ruimtelijkeplannen.nl (landelijke website).

Om gewenste ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren moet ruimte aan marktpartijen worden gegeven. Het wettelijk instrumentarium biedt daarvoor voldoende mogelijkheden.

Kaderstellende documenten

Omgevingsvisie 2015-2030

Woningbouwprogramma 2008 – 2020

Woonvisie 2017-2021

Welstandsnota Opsterland (laatste wijziging 2009)

Digitale agenda Opsterland (2015)

Vitaal Opsterland, visie op basisvoorzieningen en accommodaties (2010)

Criteria- en Uitgangspuntennotitie Vitaal Opsterland 2 (2012)

Scenario-notitie Vitaal Opsterland 2 (2012)

Einddocument Vitaal Opsterland 2 (2013)

Jaarverslag/programma ruimtelijke plannen 2015-2016

Herwaardering nog niet in exploitatie genomen grond (2012)

Nota grondbeleid (2018-2021)

Regionale afspraken wonen 2013-2020 Zuidoost Fryslân (2013)

Investeren in de woningvoorraad van Zuidoost Fryslân (2015)

Handhavingsbeleidsplan 2014-2018

Thema Ruimtelijke ordening

Thema Ruimtelijke ordening

De ruimte zodanig inrichten of herinrichten ter bevordering van een aantrekkelijke en vitale leefomgeving met inachtneming van wet- en regelgeving.

Doelstellingen

Wij kennen functies toe aan de gronden in Opsterland op zodanige wijze dat ze het meest ten opzichte van elkaar tot hun recht kunnen komen.

Maatregelen

We actualiseren de Omgevingsvisie

De omgevingsvisie Opsterland is in 2015 vastgesteld. Voor de actualisatie worden bouwstenen verzameld: samen met andere Friese overheden in de Omgevingslabs en bij de uitwerking van de gemeentelijke opgaven rond o.a. duurzaamheid/energietransitie. De uiteindelijke actualisatie vindt plaats na de invoering van de Omgevingswet (voorzien in 2021).

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

We dringen bij de provincie aan op het afmaken van het ROM-project (incl. de toegezegde financiën)

De gebiedscommissie Koningsdiep (voormalig ROM-project) is verantwoordelijk voor de uitvoering van diverse natuurontwikkelingsplannen. Deze plannen leveren een bijdrage aan de natuurontwikkeling en ook aan recreatie en toerisme. De mogelijke gevolgen van de bezuinigingen van de provincie voor de natuurontwikkeling van het Koningsdiep zijn relatief klein. Voor de gebiedsontwikkeling Koningsdiep vallen de meeste nog in te richten natuurgebieden onder de KRW (Kader Richtlijn Water) en Natura 2000. Hiervoor zijn de middelen gegarandeerd.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij spannen ons maximaal in om bij leegstaande boerderijen de bestemming zo te wijzigen, dat er meerdere woningen kunnen worden gebouwd

Eind 2019 wil de provincie beschikken over een Omgevingsvisie die gebaseerd is op de nieuwe Omgevingswet. We weten op dat moment wat onze speelruimte zal zijn.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij ondersteunen de herbestemming van leegkomende agrarische gebouwen actief

Initiatieven om tot een passende bestemming te komen van vrijkomende agrarische gebouwen worden positief benaderd. Startpunt voor herinvulling is het geldende bestemmingsplan voor het Buitengebied waarin diverse mogelijkheden zijn opgenomen om de agrarische bestemmingen te wijzigen ten behoeve van een andere invulling.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

We voeren structureel overleg met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en It Fryske Gea

Wij voeren jaarlijks bestuurlijk overleg met de grote terrein beherende organisaties (TBO's) om op de hoogte te zijn van elkaars plannen en ontwikkelingen en een goede onderlinge afstemming te hebben.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij bevorderen natuurinclusieve landbouw

Hierbij sluiten wij aan bij de provincie Fryslân op weg naar een duurzame, natuurinclusieve landbouw in 2025 en ondersteunen wij de landbouwdeals.

Het Deltaplan Biodiversiteitsherstel kan ons en onze partners ondersteunen. Bij het jaarlijkse overleg tussen gemeente en landbouw (Krifecommissie) wordt dit geagendeerd.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij kiezen bij de inrichting van de openbare ruimte waar mogelijk voor duurzame oplossingen

De gemeente heeft een belangrijke voorbeeldfunctie. In de openbare ruimte kiezen we daarom voor duurzame oplossingen. Duurzaamheid kan ook betekenen een degelijke (hufferproof-) inrichting waardoor de onderhoudskosten in de toekomst mogelijk lager zijn.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma, Wethouder R. Jonkman

Thema Wonen

Thema Wonen

Er is een toekomstgericht woonklimaat.

Doelstellingen

Wij hebben een toekomstgericht woonklimaat, dat aansluit op demografische ontwikkelingen.

Maatregelen

We actualiseren de Woonvisie waar nodig

Indien ontwikkelingen in de samenleving daartoe aanleiding geven zal de woonvisie geactualiseerd worden.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij faciliteren goed onderbouwde woonplannen van de dorpen

Voor woningbouw vormt de daadwerkelijke woningbehoefte de basis. Indien een actuele vraag realistisch is wordt al dan niet in samenspraak met marktpartijen bekeken op welke wijze hieraan invulling kan worden gegeven.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij zetten in op woningen voor ouderen

Gelet op de vergrijzing van de bevolking wordt bij nieuwbouw van woningen en aanpassing van bestaande woningen de aandacht onder andere gericht op de doelgroep ouderen.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij vergroenen de starterslening

De starterslening wordt gehandhaafd. Aan het verlenen van een starterslening worden duurzaamheidseisen gekoppeld. Onderzocht wordt welke duurzaamheidseisen dit kunnen zijn. Hierbij wordt gedacht aan woningisolatie, het plaatsen van zonnepanelen, maar ook andere energiebesparende

maatregelen kunnen van toepassing zijn. De Verordening Starterslening Opsterland 2016 zal hierop aangepast worden.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Wij stellen duurzaamheidseisen aan nieuwbouw

Bij nieuwbouw van woningen wordt gestreefd naar de realisatie van energie-neutrale woningen.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Verbonden partijen

- Uitvoering van taken op het gebied van welstandsadvisering vindt plaats door de gemeenschappelijke regeling Hûs en Hiem.

Thema Grondexploitatie - niet bedrijventerreinen

Thema Grondexploitatie - niet bedrijventerreinen

De doelstelling van het grondbeleid is om op verantwoorde wijze het bestaande grondgebruik te beheren en op actieve of passieve (faciliterende) wijze gebruik te maken van grond voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dit gebeurt binnen de daarvoor gestelde termijnen, tegen maatschappelijk aanvaardbare offers en passend binnen de door de raad geformuleerde doelstellingen op het gebied van ruimtelijk en maatschappelijk beleid.

Doelstellingen

We bieden ruimte voor groei van de woningbouw.

Maatregelen

Nieuwe bouwlocaties worden, waar mogelijk, binnen de huidige grondpositie gerealiseerd

De gemeente is terughoudend bij het verwerven van grond voor ruimtelijke ontwikkelingen, omdat er voldoende grond op voorraad is in de verschillende dorpen (2018: circa 91 hectare). Grondverwerving vindt alleen plaats in situaties die onwenselijk zijn om aan de markt over te laten en/of indien er sprake is van een maatschappelijk belang.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

We stimuleren en faciliteren marktpartijen bij hun ruimtelijke plannen

De gemeente kan een actief of een passief (faciliterend) grondbeleid voeren. Om marktpartijen te stimuleren en te faciliteren bij hun ruimtelijke plannen zal veelal gekozen worden voor een tussenvariant. Dus een combinatie van actief en faciliterend beleid per ruimtelijk initiatief. Kortom: ruimtelijk maatwerk.

Portefeuillehouder: Wethouder A. Postma

Doelstellingen

Wij voeren een passend (actief – passief) grondbeleid.

Jaarlijks stelt het college van b&w in de paragraaf grondbeleid van de begroting vast of er een actief of passief grondbeleid zal worden gevoerd. Een belangrijke afweging bij deze keuze is de hoogte van het financiële risico voor de gemeente bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Nieuw gebouwde woningen <i>(het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	2,9	4,8	7,2
<i>Bron: ABF - Systeem Woningvoorraad</i>		Gegevensperiode: 2016		
Gemiddelde WOZ-waarde <i>(gemiddelde WOZ waarde van woningen in duizend euro)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	€ 200	€ 169	€ 216
<i>Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende zaken</i>		Gegevensperiode: 2017		

Demografische druk

<i>(het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	78,7%	77,2%	69,6%
<i>Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek</i>		Gegevensperiode: 2018		
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden <i>(Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een eenpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	€ 599	€ 615	€ 649
<i>Bron: COELO, Groningen</i>		Gegevensperiode: 2018		

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden <i>(Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.)</i>	<u>Opsterland:</u>		<u>Fryslân:</u>	<u>Nederland:</u>
	Realisatie:	€ 706	€ 702	€ 721
<i>Bron: COELO, Groningen</i>		Gegevensperiode: 2018		

Wat mag het kosten

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	4.688	2.574	1.308	1.998	1.656
Baten	3.644	2.673	1.266	2.163	1.521
Saldo van baten en lasten	-1.044	99	-42	164	-135

Toelichting op de financiën

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2018	Begroting 2019
Saldo voor reservemutaties	-1.044	99
Reservemutaties (zie lijst reserves)	10	10
Resultaat na reservemutaties	-1.034	109
Verschiil 2018 en 2019	Voordelig	1.143

Het saldo op dit programma is in 2019 € 1.143.000 voordeliger dan in 2018. Voor een belangrijk deel wordt dat veroorzaakt doordat het geraamde saldo op de bouwgrondexploitatie in 2019 € 1.121.000 voordeliger is dan in 2018. Voor een verdere toelichting kan worden verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

De diverse verordeningen belastingen en heffingen worden jaarlijks in december voorafgaand aan het betreffende jaar vastgesteld. In de begroting is al uitgegaan van het nieuwe niveau van de tarieven. Waar dat mogelijk is en wettelijk is toegestaan worden de tarieven van 2018 verhoogd met de pbbp indexering (prijs bruto binnenlands product) van 2,4%. Een uitzondering hierop vormen de tarieven voor afval en riolering. Deze tarieven zijn gebaseerd op kostendekkendheid.

Kaderstellende documenten

De jaarlijks vastgestelde verordeningen belastingen en heffingen.

Overzicht geraamde inkomsten

In het hierna volgende overzicht staan de in onze gemeente geldende belastingen en heffingen. De verwachte opbrengst aan belastingen en heffingen bedraagt in 2019 € 12,6 miljoen, ongeveer 15,6% van de totale gemeentelijke baten.

Programma	Lokale belastingen en heffingen <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Jaarrekening 2017	Begroting 2018 (incl. wijz)	Begroting 2019
0	Algemeen plaatselijke verordening	26	46	45
0	Leges publiekszaken	281	448	166
8	Leges omgevingsvergunning	945	625	626
3	Toeristenbelasting	165	148	148
7	Begrafenisrechten	145	150	150
7	Afvalstoffenheffing (excl. kwijscheldingen)	2.811	2.731	2.946
7	Rioolheffing (excl. kwijscheldingen)	2.504	2.645	2.763
0	Onroerendezaakbelasting	4.517	4.309	4.413
0	Precariorechten	1.339	1.300	1.300
	Totaal	12.733	12.402	12.557

Toeristenbelasting

Het tarief voor de toeristenbelasting bedraagt 5% van de logiesomzet in onderkomens niet toebehorende of ter beschikking gesteld door de belastingplichtige en 2,5% van de logiesomzet in onderkomens van of ter beschikking gesteld door belastingplichtige. Deze percentages zijn niet gewijzigd.

Afvalstoffenheffing

Het tarief van de afvalstoffenheffing is gebaseerd op 100% kostendekking. De tarieven voor 2019 zullen in december worden vastgesteld in de betreffende verordening.

Rioolheffing

In de begroting 2018 is afgesproken dat we in vier jaar willen toegroeien naar 100% kostendekking. Dit betekent over 2019 en maximaal de volgende twee jaren een extra verhoging van de tarieven van

ongeveer 2% per jaar. De tarieven voor 2019 zullen in december worden vastgesteld in de betreffende verordening.

Onroerendezaakbelasting

De tarieven voor 2019 zullen in december worden vastgesteld in de betreffende verordening.

Precariorechten

In 2018 worden voor € 1,7 miljoen aanslagen precariorechten voor kabels en leidingen opgelegd. Omdat de opbrengsten precariorechten voor de jaren na 2013 nog omgeven is met een aantal risico's wordt voor hetzelfde bedrag een voorziening gevormd (zie raadsbesluit d.d. 8 oktober 2012).

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Bestemmingsheffingen (afvalstoffenheffing en rioolrecht) en retributies (bijvoorbeeld leges, marktgelden en standplaatsgelden) zijn bedoeld om met de inkomsten uit die belastingheffing de gemeentelijke lasten van die activiteiten te bekostigen. Om te voorkomen dat een gemeente met deze specifieke belastingen ook andere activiteiten financiert, is in de Gemeentewet het verbod opgenomen dat de geraamde baten de geraamde lasten overschrijden. (De wetbepalingen die de kostendekkende tarieven voorschrijven, spreken steeds over geraamde bedragen. Dit komt doordat de rechtsbescherming vereist dat de verordening voor aanvang van de belastingheffing moet zijn vastgesteld. Op dat moment zijn alleen de verwachtingen bekend. De mate van kostendekkendheid moet derhalve op begrotingsbasis worden vastgesteld.) Door dit vereiste mogen de opbrengsten hooguit kostendekkend zijn. In de praktijk spreekt men dan ook wel van kostendekkende tarieven. Als de opbrengsten minder dan kostendekkend zijn, zullen de lasten uit andere inkomsten worden betaald. Bijvoorbeeld uit de algemene belastingen (met name OZB) of uit de algemene middelen. Als de gemeente niet voor kostendekkende tarieven kiest, betekent dit dat niet alleen de kostenveroorzakers, maar alle belastingplichtigen meebetalen. Het uitgangspunt dat de veroorzaker betaalt, wordt dan losgelaten.

Kruissubsidiëring

Zeker bij leges waarbij de tarieven voor verschillende activiteiten in één belastingverordening worden geregeld, kan zich de vraag voordoen op welk niveau de kostendekkendheid moet worden getoetst. Het uitgangspunt daarbij is toetsing op verordeningenniveau, waarbij de geraamde lasten van alle benoemde activiteiten worden gedekt door de gezamenlijke baten uit de te heffen belastingen/leges. Hierdoor is zogenoemde kruissubsidiëring mogelijk: een verwacht overschot bij de ene activiteit wordt gebruikt voor de dekking van een verwacht tekort bij een andere activiteit en omgekeerd.

Afval en Riolering

Kostendekkendheid

De mate van kostendekkendheid wordt in de onderstaande tabellen weergegeven:

Afval

<i>Directe kosten</i>		
Totaal van de gemeentelijke lasten	€ 2.806.959	
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	€ 641.474	
Netto directe kosten taakveld		€ 2.165.485
<i>Indirecte kosten</i>		
Btw	€ 553.529	
Overhead en rente	€ 27.415	

Netto indirecte kosten taakveld		€ 580.944
Totale lasten product 'Afval 2019'		€ 2.746.429
<i>Totale heffingen</i>		
Afvalstoffenheffing		€ 1.925.045
Afvalstoffenheffing Restafval		€ 791.291
Afvalstoffenheffing GFT		€ 30.000
Totale heffingen product 'Afval 2019'		€ 2.746.336
Dekkingspercentage		100%

Riolering

<i>Directe kosten</i>		
Totaal van de gemeentelijke lasten	€ 2.199.887	
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	€ -	
Netto directe kosten taakveld		€ 2.199.887
<i>Indirecte kosten</i>		
Btw	€ 453.434	
Overhead en rente	€ 149.493	
Netto indirecte kosten taakveld		€ 602.927
Totale lasten product 'Riolering 2019'		€ 2.802.813
<i>Totale heffingen</i>		
Rioolheffing, baten	€ 2.763.000	
Totale heffingen product 'Riolering 2019'		€ 2.763.000

Dekkingspercentage		98,6%
--------------------	--	-------

De gemeente Opsterland heeft als uitgangspunt dat de tarieven van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing kostendekkend moeten zijn.

Omgevingsvergunningen

Omgevingsvergunningen

De tariefstelling ten aanzien van de diverse omgevingsvergunningen is niet van een dergelijke omvang dat volledige kostendekkendheid kan worden bewerkstelligd. Een volledige kostendekkendheid kan niet worden gerealiseerd omdat dan de tarieven voor bepaalde vergunningen (bijvoorbeeld evenementenvergunningen) zodanig zouden moeten stijgen dat de hoogte van de leges niet meer in verhouding staat tot de activiteit.

Kostendekkendheid

<i>Directe kosten</i>		
Totaal van de gemeentelijke lasten	€ 689.295	
Totaal van de gemeentelijke baten; niet zijnde heffingen	€ -	
Netto directe kosten taakveld		€ 689.295
<i>Indirecte kosten</i>		
Btw	€ -	
Overhead en rente	€ 232.270	
Netto indirecte kosten taakveld		€ 232.270
Totale lasten product 'Omgevingsvergunningen 2019'		€ 921.565
<i>Totale heffingen</i>		
Heffingen	€ 626.104	
Totale heffingen product 'Omgevingsvergunningen 2019'		€ 626.104
Dekkingspercentage		68%

Lokale lastendruk

De lokale lastendruk 2019 kan niet eerder vastgesteld worden dan na vaststelling van de tarieven in december 2018. Bij het vaststellen van de tarieven zal rekening worden gehouden met de uitgangspunten uit het coalitieakkoord en de aangekondigde maatregelen.

De "Atlas van de lokale lasten 2018" (COELO) geeft voor onze gemeente het volgende rangnummer (nummer 1 heeft de laagste woonlasten, nummer 387 de hoogste):

- Woonlasten meerpersoonshuishouden eigenaar-bewoner rangnummer 127 (2017 nr. 92)

Beleidsindicatoren

De beleidsindicatoren die betrekking hebben op woonlasten en gemiddelde WOZ waarde zijn opgenomen in programma 8.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor de onroerendezaakbelastingen en de heffingen voor riool- en afvalstoffenheffing, zoals die elk jaar gecombineerd worden opgelegd, kan kwijtschelding worden verkregen. Bij kwijtschelding vindt een vermogenstoets en een inkomenstoets plaats. De gemeente moet hiervoor een norm vaststellen. Deze norm wordt gerelateerd aan de bijstandsnorm. In onze gemeente is de kwijtscheldingsnorm gelijk aan de bijstandsnorm (100%).

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Een juist oordeel over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit kan alleen maar worden gegeven als er een juist en volledig beeld bestaat van de risico's, de kans hierop en de eventuele financiële gevolgen. Daartoe wordt jaarlijks een risicoprofiel opgesteld.

Kaderstellende documenten

Beleidskader reserves en voorzieningen.

Beleidskader vaststelling bedrag post onvoorzien.

Inventarisatie van de risico's en het weerstandscapaciteit

Risicoprofiel:

In onderstaande tabel benoemen we de risico's en schatten daarbij de factoren "kans" (dat het risico zich voordoet) en "invloed" (de impact als het risico zich voordoet) in. De top tien van risico's, gesorteerd naar invloed op de weerstandscapaciteit, geeft het volgende beeld.

Risico	Kans	maximaal financieel gevolg	invloed	Totaal risico
Uitgaven Decentralisatie Jeugd en WMO overschrijden de geraamde bedragen	50%	€ 1.500.000	13%	€ 750.000
Meerjarige afname WSW-medewerkers verloopt trager dan verwacht	60%	€ 400.000	4%	€ 240.000
Financiële consequenties herstructurering Caparis NV	15%	€ 800.000	2%	€ 120.000
Tegenvallende resultaten grondexploitaties.	15%	€ 1.000.000	3%	€ 150.000
Borgstellingen.	1%	€ 27.000.000	5%	€ 270.000
Financiële consequenties invoering BENG (Bijna Energie Neutrale Gebouwen)	90%	€ 2.000.000	31%	€ 1.800.000
Financiële tegenvallers grote projecten	10%	€ 20.000.000	34%	€ 2.000.000
De uitkering uit het gemeentefonds is in een volgende circulaire mogelijk lager dan verwacht.	50%	€ 1.000.000	9%	€ 500.000
	totaal	€ 53.700.000	100%	€ 5.830.000

De genoemde maximale financiële gevolgen zijn relatief. Een risico met een groot maximaal financieel gevolg kan op basis van de "kans" en "invloed" een relatief beperkte invloed op het aan te houden minimale weerstandscapaciteit hebben. Omgekeerd kan een klein maximaal financieel gevolg een grote invloed hebben.

Beheersing van de hiervoor genoemde risico's:

Financiële consequenties die voortvloeien uit het actueel worden van bovengenoemde risico's worden opgenomen in de jaarstukken (verantwoording) en komen via het resultaat ten laste van de algemene reserve. Zoals hierna aangegeven is het niveau van de algemene reserve voldoende.

Bepalen weerstandscapaciteit:

De benodigde weerstandscapaciteit is berekend op € 6 miljoen. De weerstandscapaciteit is € 12,7 miljoen. Dit betekent dat wij in staat zijn om met de huidige weerstandscapaciteit ook grotere risico's het hoofd te kunnen bieden.

In onderstaande tabel wordt de (incidentele) weerstandscapaciteit weergegeven. De bedragen zijn geactualiseerd tot het moment van opstellen van de begroting.

Incidenteel weerstandsvermogen (bedragen x € 1.000)		
Algemene reserve 1 januari 2019:		
Algemene reserve deel buffer	7.500	
Algemene reserve deel investeringen	1.582	
Algemene reserve vrij deel	3.670	
Totaal algemene reserve		12.752
Totaal bestemmingsreserves		8.893
Totale incidentele weerstandscapaciteit 1 januari 2019		21.645

In onderstaande tabel wordt het verloopoverzicht van de algemene reserve vermeld.

Algemene reserve (bedragen x € 1.000)	
	Saldo
Saldo verantwoording 2018	14.528
<i>Mutaties in 2018:</i>	
Resultaat 2017	2.586
Resultaatbestemmingen 2017	168-
Verkeersknelpunten Sinneblomstrjitte	200-
Kansen culturele hoofdstad	87-
MFA Gorredijk	1.083-
Dekking negatief resultaat begroting 2018	2.824-
Saldo na genomen raadsbesluiten	12.752

Naast de incidentele weerstandscapaciteit is er ook een structurele weerstandscapaciteit in de begroting opgenomen namelijk de post onvoorzien (€ 37.500).

Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

Jaarlijks worden de risico's geïnventariseerd. Daarnaast berekenen we het beschikbare weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen moet minimaal de berekende risico's kunnen dekken.

Kengetallen

De vijf voorgeschreven kengetallen die onder andere met behulp van de bovenstaande geprognosticeerde balans zijn berekend, luiden als volgt:

Kengetallen	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
1 Netto schuldquote	58,98%	65,94%	42,01%	42,98%	60,08%	61,33%
Netto schuldquote excl. verstrekte leningen	40,80%	47,72%	42,01%	42,98%	60,08%	61,33%
2 Solvabiliteitsratio	28,22%	24,38%	26,23%	25,88%	22,29%	22,69%
3 Structurele exploitatieruimte	-1,21%	0,15%	-0,03%	0,37%	0,44%	-3,42%
4 Grondexploitatie	3,64%	1,80%	2,51%	2,57%	2,28%	2,98%
5 Belastingcapaciteit	97,93%	94,07%	94,07%	94,07%	94,07%	94,07%

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie:

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten die vervolgens onder dezelfde voorwaarden, zijn doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). De gemeente Opsterland heeft ultimo 2019 geen opgenomen leningen uitstaan die zijn doorbetaald aan woningbouwcorporaties. Daarom is er met ingang van 2019 geen verschil tussen de beide netto schuldquote percentages. De kengetallen stijgen in 2021 omdat in dat jaar diverse grotere investeringen worden verwacht.

Solvabiliteitsrisico

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om op de lange termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hiervan is bijvoorbeeld sprake indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (het eigen vermogen 'zit vast' in bijvoorbeeld een gemeentehuis of is aangewend voor de financiering van andere investeringen). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de financiële weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van de gemeente. De solvabiliteitsratio drukt immers het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De VNG gaat ervan uit dat voor gemeenten een solvabiliteit van 20% toereikend is. De solvabiliteit ligt boven deze grens en is dus toereikend.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de

opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De kengetallen moeten daarbij in samenhang worden gezien. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie er niet toe bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatie ruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is bij diverse gemeenten gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van de gemeente. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio. De gemeente Opsterland heeft een gunstig kengetal 'grondexploitatie' en loopt op grond daarvan op dit terrein een veel kleiner risico dan veel andere gemeenten. Van een te hoge waardering van gronden is bovendien momenteel geen sprake.

Belastingcapaciteit

De OZB-bate is voor de gemeente Opsterland de belangrijkste eigen belastinginkomst. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een eventuele financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen. Ook geeft de belastingcapaciteit aan welke ruimte er theoretisch is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In het BBV is er voor gekozen om de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven. In de eerste plaats is voor een landelijk gemiddelde gekozen omdat over het algemeen geen maximum is gesteld aan belastingentarieven. Daarnaast geeft een gemiddelde meer inzicht in de betekenis van de belastingcapaciteit voor de financiële positie dan wanneer het gerelateerd wordt aan een maximaal te heffen tarief en worden deze gemiddelden ook onderling door gemeenten gebruikt om lasten te vergelijken. Het Coelo publiceert jaarlijks de "Atlas van de Lokale Lasten", een macro en micro overzicht van opbrengsten van de hoogte en ontwikkeling van tarieven, heffingen en woonlasten dat mede daarvoor wordt gebruikt. Ook wordt voortaan in de meicirculaire van het gemeentefonds een overzicht opgenomen met de (ontwikkeling van de) gemiddelde lastendruk van de woonlasten van een meerpersoonshuishouden.

Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat deze beide heffingen niet per se kostendekkend hoeven te zijn (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

Uit de beschrijving van de verschillende kengetallen blijkt dat een afzonderlijk kengetal nog weinig zegt over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld niet per definitie een nadelig effect te hebben op de financiële positie. Het effect is namelijk ook afhankelijk van wat er aan eigen vermogen tegenover staat, hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost en wat bijvoorbeeld de omvang van de baten is. Ook een tegenvallende ontwikkeling van de grondprijs hoeft geen negatieve invloed te hebben indien de structurele exploitatieruimte groot (genoeg) is, of als de gemeente over voldoende ruimte in de belastingcapaciteit beschikt (er is in die gevallen ruimte om tegenvallers op te vangen). Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het beheer van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. Deze openbare ruimte bevat voorzieningen die we uit kapitaalgoederen noemen. Dit zijn wegen, wegbebakening, straatmeubilair, riolering, civiele kunstwerken (bruggen e.d.), openbaar groen, openbare verlichting en gebouwen. Het onderhoud hiervan is van belang voor de leefbaarheid en veiligheid in onze gemeente. Daarnaast is goed onderhoud van belang om kapitaalverlies te voorkomen.

In het Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2014-2018 (hierna: BKP) zijn de kwaliteitsniveaus van de arealen (te onderhouden kapitaalgoederen) openbaar groen, verhardingen en kunstwerken vastgelegd door de gemeenteraad (13 mei 2013). Hierin heeft in 2017 een herijking plaatsgevonden (notitie Kapitaalgoederen) om kapitaalvernietiging te minimaliseren. Het onderhoud van deze arealen is daarbij gedifferentieerd naar gebruik. Netjes waar het moet, sober waar het kan. De ambitieniveaus voor de riolering zijn vastgelegd in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2019 (GRP).

Kaderstellende documenten

Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2014-2018 (BKP)
 Aanpassingen Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte op openbaar groen (vastgesteld 15-10-2015)
 Notitie kapitaalgoederen 2017
 Beheerplan onderhoud sportvelden (2008)
 Beleidsnota Licht in de Duisternis (2009)
 Gemeentelijk rioleringsplan 2015-2019 (GRP)
 Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2010 Bereikbaar zijn en blijven (GVVP)
 Evaluatie Gemeentelijk verkeer en vervoerplan 2010
 Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland 2014

Wegen en verhardingen

Kerncijfers

De gemeente heeft ongeveer 2,7 miljoen m² verharding in beheer. Deze bestaat voor 58% uit asfalt, 40% elementenverharding (klinkers, tegels e.a.) en 2% beton. De totale verharding vertegenwoordigt een geschatte waarde van ongeveer € 175 mln.

Araal	Hoeveelheid	Kwaliteitsniveaus beheer en onderhoud verharding per structurelement					
		Bedrijven terreinen	Buiten gebied	Centra	Groen gebieden / Parken	Hoofd wegen	Woon gebieden
Fietspaden	85km	Hoog	Basis	Hoog	Zeer Hoog	Basis	Hoog
Parkeervoorzieningen	11,2ha	Basis	Laag	Laag	Zeer Hoog	Laag	Laag
Wegen	397km	Basis	Laag	Laag	Zeer Hoog	Hoog	Laag
Voetpaden / trottoirs	124km	Laag	Hoog	Laag	Laag	Laag	Basis

Huidige kwaliteit (CROW) op basis van inspectie 2018

Het gewenste kwaliteitsniveau van de verhardingen is vastgelegd in het *beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2014-2018*.

Om kapitaalvernietiging te voorkomen is aanvullend in september 2017 de Notitie kapitaalgoederen vastgesteld waarmee de ambitie is uitgesproken om alle arealen op een basis niveau te gaan onderhouden.

Araal	Hoeveelheid	Kwaliteitsniveaus beheer en onderhoud verharding per structuurelement					
		Bedrijven terreinen	Buiten gebied	Centra	Groen gebieden / Parken	Hoofd wegen	Woon gebieden
Fietspaden	85km	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Parkeervoorzieningen	11,2ha	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Wegen	397km	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Voetpaden / trottoirs	124km	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis

Vastgelegde kwaliteit (CROW) in overeenstemming met het Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2014-2018 en de herijking n.a.v. de Notitie Kapitaalgoederen 2017.

Het begrote budget wordt gebruikt voor groot en klein onderhoud. Om de arealen vanaf 2018 op een basisniveau te onderhouden wordt het jaarlijkse budget van €1.765.000 in vier jaar tijd verhoogd tot € 2.041.000 (jaarlijks met € 69.000).

Wegen budget onderhoud				
Jaar	Budget	Verhoging	Budget	
2018	€ 1.765.000	€ 69.000	€ 1.834.000	
2019	€ 1.834.000	€ 69.000	€ 1.903.000	
2020	€ 1.903.000	€ 69.000	€ 1.972.000	
2021	€ 1.972.000	€ 69.000	€ 2.041.000	

Rehabilitatie (het totaal vervangen) van verharding wordt apart aangevraagd. Dit is in 2019 niet aan de orde. Het herstellen van de laag onderhouden arealen wordt gedurende 4 jaar uitgevoerd. Hiervoor wordt gedurende vier jaar jaarlijks € 248.000 in een egalisatiereserve gedoteerd (totaal € 992.000).

Toekomst

Wegen hebben afhankelijk van gebruik en soort een bepaalde (theoretische) levensduur. Het grootste deel van de wegen in de gemeente is aangelegd of gerehabiliteerd tussen 1970 en 1990. Dit zorgt er voor dat er in verhouding vanaf 2020 meer wegen aan vervanging toe zijn. Het zwaartepunt van deze (theoretische) vervangingspiek ligt tussen 2030 en 2050.

Riolering

Kerncijfers

In de gemeente ligt meer dan 350 km riolering onder de grond. Hiervan is 214 km vrijverval en 137 km mechanische riolering. Daarnaast zorgen 558 gemalen, 112 IBA's (reinigingsstations op perceelniveau) en 5 bergbezinkvoorzieningen voor de verwerking van afval- en hemelwater. De totale installatie vertegenwoordigt een geschatte waarde van ongeveer € 146 mln.

Gemeentelijke watertaken		Kwaliteitsniveaus per structuurelement			
		Centrum	Woongebieden	Bedrijventerreinen	Buitengebied
Afvalwater	inzameling van afvalwater	Hoog > Basis	Hoog > Basis	Hoog > Basis	Basis

	transport van afvalwater	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog
Hemelwater	inzameling van overtollig hemelwater	Basis > Hoog	Basis > Hoog	Basis > Hoog	n.v.t.
	verwerking van hemelwater in riolen	Basis	Basis	Basis	n.v.t.
	verwerking van hemelwater in openbare ruimte	Basis	Basis	Basis	n.v.t.
Grondwater	inzameling van grondwater	Basis	Basis	Basis	n.v.t.
	verwerking van grondwater	Basis	Basis	Basis	n.v.t.

Huidige kwaliteit (CROW) op basis van inspecties en prognoses.

Beheer

Het gewenste kwaliteitsniveau van de installatie is vastgelegd in het *Gemeentelijke Rioleringsplan 2015 – 2019* (GRP). Met het voortzetten van het huidige beleid wordt de installatie op de vastgestelde niveaus onderhouden.

Gemeentelijke watertaken		Kwaliteitsniveaus per structuurelement			
		Centrum	Woon-gebieden	Bedrijven-terreinen	Buiten-gebied
Afvalwater	inzameling van afvalwater	Basis	Basis	Basis	Basis
	transport van afvalwater	Basis	Basis	Basis	Basis
Hemelwater	inzameling van overtollig hemelwater	Basis	Basis	Basis	n.v.t.
	verwerking van hemelwater in riolen	Basis	Basis	Basis	n.v.t.
	verwerking van hemelwater in openbare ruimte	Laag > Basis	Laag > Basis	Laag > Basis	n.v.t.
Grondwater	inzameling van grondwater	Basis > Laag	Basis > Laag	Basis > Laag	n.v.t.
	verwerking van grondwater	Basis	Basis	Basis	n.v.t.

Vastgelegde kwaliteit (CROW) in overeenstemming met het Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2019.

In overeenstemming met het GRP is in 2019 ruim €1 mln beschikbaar voor onderhoud en vervanging.

Toekomst

Tot 2040 is er voldoende budget om het vastgestelde ambitieniveau te handhaven. Na 2040 is de reserve uitgeput en worden de uitgaven hoger dan de inkomsten.

Vaarwegen en kunstwerken (water)

Kerncijfers

Civiele kunstwerken	
Omschrijving	Aantal
Bruggen (beweegbaar)	17 stuks
Bruggen (vast)	28 stuks
Bruggen (hout)	96 stuks

Kademuren	6.860	m1
Oeverconstructies	26.734	m1
Vaarrecreatieve voorzieningen	36	stuks
Duikers	4	stuks
Tunnels*	4	stuks
Sluizen	1	stuks

*Van drie tunnels heeft de gemeente het dagelijks beheer. Het eigendom ligt bij de Provincie Fryslân of Rijkswaterstaat

Het totale areaal kunstwerken vertegenwoordigt een geschatte vervangingswaarde van ongeveer € 55 mln.

Beheer

Het gewenste kwaliteitsniveau van kunstwerken e.a. is vastgelegd in het *beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2014-2018*. Binnen het begrote budget worden de kunstwerken / voorzieningen op de vastgestelde niveaus onderhouden.

Areaal	Kwaliteitsniveaus beheer en onderhoud verharding per structuurelement					
	Bedrijven terreinen	Buiten gebied	Centra	Groen gebieden / Parken	Hoofd wegen	Woon gebieden
Bruggen (beweegbaar)	n.v.t.	Basis	Basis	n.v.t.	Basis	Basis
Bruggen (vast)	n.v.t.	Laag	Basis	n.v.t.	Laag	Basis
Bruggen (hout)	n.v.t.	Laag	n.v.t.	Basis	Basis	Basis
Kademuren	n.v.t.	Basis	Basis	n.v.t.	n.v.t.	Basis
Oeverconstructies	n.v.t.	Basis	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Basis
Vaarrecreatieve voorzieningen	n.v.t.	Basis	Basis	n.v.t.	n.v.t.	Basis

Vastgelegde kwaliteit (CROW) in overeenstemming met het Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2014-2018.

Groot onderhoud wordt gedekt vanuit de voorziening. Hier wordt jaarlijks € 257.000 aan gedoteerd. De totale uitgaven aan onderhoud bedragen in 2019 circa € 0,5 mln. Vervangingen worden separaat aangevraagd.

Toekomst

Voor kunstwerken is geen verwachte vervangingspiek. Tot en met 2025 betreft de theoretische vervanging circa €5 mln. Tot en met 2040 bedraagt dit circa €12 mln. Op dit moment is er nog geen sprake van kapitaalvernietiging aan vaste en houten bruggen.

Groen

Kerncijfers

Opsterland is een groene gemeente met een diversiteit aan openbaar groen. De grootste arealen zijn hieronder weergegeven.

Openbaar groen

Omschrijving	Aantal	
Bomen	49.000	stuks
Bosplantsoen	900.000	m2
Sierbeplanting	75.000	m2
Hagen	9.500	m1
Grasveld	965.000	m2
Bermen/ruigte	1.893.000	m2
Watergangen/vijvers	590.000	m2
Parkmeubilair	800	stuks

Beheer

Het gewenste kwaliteitsniveau van het openbare groen is vastgelegd in het *Beeldkwaliteitsplan openbare ruimte 2014-2018*. Om kapitaalvernietiging te minimaliseren is aanvullend in september 2017 de Notitie Kapitaalgoederen vastgesteld waarmee de ambitie is uitgesproken om meer arealen op een basis niveau te gaan onderhouden.

Binnen het begrote budget worden de arealen groen op de vastgestelde niveaus onderhouden.

Beeldkwaliteit	Centra	Woon gebied	Hoofd wegen	Bedrijven terrein	Groen gebieden / parken	Buiten gebied	Begraaf plaatsen
Bomen	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Bosplantsoen	Basis	Basis	Laag	Laag	Laag	Laag	Basis
Sierbeplanting	Basis	Basis	Basis	Laag	Basis	Laag	Hoog
Hagen	n.v.t.	Basis	Basis	Basis	Laag	Laag	Hoog
Grasveld	Basis	Laag	Laag	Laag	Laag	Laag	Hoog
Bermen	n.v.t.	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Kruidenrijk gras	Basis	Laag	Laag	Laag	Laag	n.v.t.	Basis
Watergangen/vijvers	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Parkmeubilair	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis	Hoog

Vastgelegde kwaliteit (CROW) in overeenstemming met de aanpassingen op het Beeldkwaliteitsplan beheer openbare ruimte 2014-2018 (15-10-2015) en de Notitie Kapitaalgoederen 2017.

In overeenstemming met het BKP is in 2019 € 1.964.000 beschikbaar voor onderhoud. De werkzaamheden aan het openbaar groen worden deels uitgevoerd door eigen dienst en Caparis.

Toekomst

In het areaal bomen komt ziekte voor (o.a. essentaksterfte en kastanjabloedingsziekte), waardoor op korte termijn (<5jr) de veiligheid van deze bomen niet kan worden gewaarborgd. Deze bomen (circa 5% van het areaal) worden gekapt. Voor een deel hiervan wordt herplant gepleegd.

Gebouwen

Kerncijfers

De gemeente heeft 52 gebouwen in beheer en eigendom. Het gemeentelijk vastgoed heeft een herbouwwaarde van circa € 63 mln.

Gemeentelijk vastgoed	
Funcieomschrijving	Aantal
Bedrijfsvoering	11
Maatschappelijk	14
Monumentaal	8
Voormalige scholen en leegstaande gebouwen	6
Dorpshuizen	4
Overig	9
Totaal gebouwen	52

Beheer

Het grootste deel (90%) van de gebouwen wordt onderhouden op basis van de kwaliteit 'instandhouding'. Dit betekent dat aan de gebouwen werkzaamheden worden verricht om het gebouw te behouden in de staat waarin het zich bevindt. Deze gebouwen voldoen wat betreft het onderhoud aan de gestelde bestekskwaliteit. De overige gebouwen (10%) zijn niet meer in gebruik of zullen binnenkort niet meer in gebruik zijn en worden verkocht of gesloopt. Aan deze gebouwen wordt het minimaal noodzakelijke onderhoud gepleegd.

Voor het planmatig onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is een voorziening beschikbaar. Er is jaarlijkse een dotatie van € 731.000 aan deze voorziening. Gemiddeld wordt er jaarlijks ongeveer € 1 mln uitgegeven.

Toekomst

Overbodig vastgoed wordt afgestoten (sloop of verkoop). Voor het in stand houden van de gemeentelijke gebouwen is een voorziening beschikbaar.

Openbare verlichting

Kerncijfers

In Opsterland staan circa 4.400 lantaarnpalen waarvan ongeveer 90% in beheer en eigendom van de gemeente zijn. De overige palen zijn in beheer en eigendom van de Provincie Fryslân, Rijkswaterstaat, woningcorporaties en VvE's. De totale vervangingswaarde van de installatie bedraagt ongeveer € 6 mln.

Beheer

De beleidsuitgangspunten van de openbare verlichting staan vastgelegd in de notitie "Licht in de Duisternis" (2009). De masten worden onderhouden op CROW kwaliteitsniveau B (is overeenkomstig aan het 'basisniveau' zoals vastgelegd in het BKP).

Het begrote budget wordt gebruikt voor het onderhouden (in stand houden) van de huidige installatie. Voor vervanging wordt indien aan de orde een vervangingskrediet aangevraagd.

Toekomst

De installatie openbare verlichting is relatief jong. Op basis van de theoretische levensduur ontstaat na 2025 een vervangingspiek. Deze wordt met de komende vervangingsprojecten afgevlakt. Voor het verder ombouwen van de installatie naar LED wordt jaarlijks €200.000 geïnvesteerd.

Financiering

Financiering

Inleiding

Deze paragraaf gaat over de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer. Deze taken hebben als doel de gemeente te voorzien in de behoefte aan vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en te beschermen tegen ongewenste financiële risico's.

Beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille

In de financiële verordening heeft de raad het college bestuurlijk mandaat gegeven voor het uitoefenen van de financieringsfunctie. Het college zorgt daarbij voor:

1. Het aantrekken van voldoende financiële middelen en het uitzetten van tijdelijke overtollige gelden;
2. Het beheersen van de risico's verbonden aan de financieringsfunctie, zoals renterisico's, koersrisico's en kredietrisico's.
3. Het beperken van de kosten van leningen en het bereiken van voldoende rendement op uitzettingen.
4. Het beperken van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.

Kaderstellende documenten

Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (2017).

Beleidskader reserves en voorzieningen (2016).

Rentelasten, rentebaten, renteverdeling

De door de gemeente betaalde en ontvangen rente wordt per saldo verantwoord op Algemene dekkingsmiddelen.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is vastgesteld op basis van ongewijzigd beleid. Voor de in de komende jaren aflopende langlopende leningen wordt er van uit gegaan dat deze weer voor hetzelfde leningsbedrag worden aangetrokken tegen een geschat rentepercentage van 1%.

Renteverwachtingen 2019

Een belangrijke variabele bij de uitvoering van het financieringsbeleid is de toekomstige renteontwikkeling. De keuze tussen korte en lange looptijden wordt mede bepaald door de verwachte renteontwikkelingen. We verwachten in 2019 geen grote veranderingen in de rentestand. Daarnaast speelt de spreiding in de schuldportefeuille een grote rol.

Renterisicobeheer

Het renterisico is het volume aan uitstaande schuld, dat aan renteherziening onderhevig is. De wetgever heeft in de Wet financiering decentrale overheden (Fido) eisen gesteld aan het renterisico dat een gemeente in enig jaar mag lopen. Deze eisen komen tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Het college zorgt ervoor dat de gemeente verantwoord en goedkoop financiert binnen de gegeven normen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet houdt in, dat maximaal 8,5% van de totale begroting met kort geld gefinancierd mag zijn. Voor 2019 is dit voor onze gemeente maximaal € 6,7 miljoen. Normaliter wordt getracht tot aan de kasgeldlimiet via kortlopende leningen te financieren omdat de rente voor kortlopende leningen lager is dan die van langlopende leningen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm houdt in, dat maximaal 20% van het totaal van de begroting aan een renteherziening onderhevig mag zijn. Dit betekent dat we maximaal over € 15,6 miljoen renterisico mogen lopen. Het totaal op de langlopende leningen af te lossen bedrag in 2019 bedraagt € 5 miljoen (exclusief leningen die betrekking hebben op de doorgeleende leningen aan woningbouwcorporaties). We voldoen aan de renterisiconorm.

Doorgeleende leningen

Aan de woningbouwcorporaties zijn in het verleden leningen doorgeleend. Ultimo 2018 is het totaal van deze leningen € 12,3 miljoen. De resterende leningen worden in 2019 volledig door de woningbouwcorporaties afgelost. De leningen die wij daarvoor hebben aangetrokken worden ook in 2019 afgelost. Ultimo 2019 hebben we geen "doorgeleende leningen" meer.

Liquiditeiten

Ook in de toekomst zullen wij een beroep moeten blijven doen op de kapitaalmarkt. Aan de hand van de vastgestelde begroting 2019 wordt een meerjarige liquiditeitenplanning opgesteld. Op deze wijze is er sturing mogelijk op onze financieringsbehoefte en de daaraan verbonden kosten.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

De hoofdpunten van beleid worden beschreven in de programma's van de begroting. Het realiseren van die beleidsdoelen kan alleen met de inzet van diverse middelen als personele inzet, financiële middelen en administratie, communicatie, ICT, onderzoek, informatievoorziening en archivering, juridische adviezen, inkoop, huisvesting en andere ondersteunende faciliteiten. De inzet dient effectief, efficiënt en integer te zijn.

De bedrijfsvoering en de ontwikkeling daarvan hangt nauw samen met vraagstukken rondom sturing en control. Met de woorden: "zijn we in control" wordt bedoeld of de besturing van de ambtelijke organisatie beheerst wordt. Hoe lopen de processen en zijn ze efficiënt ingericht, worden de processen en de kosten beheerst en zijn (financiële) risico's benoemd, zijn risicobeheersmaatregelen tijdig getroffen, zijn de te behalen resultaten helder en smart geformuleerd, boeken we de resultaten die zijn afgesproken, wordt er op de juiste momenten verantwoording afgelegd? Deze zaken hebben permanent aandacht. Bedrijfsvoering gaat daarnaast ook over innovatie: kunnen we de processen slimmer organiseren en kan het goedkoper en beter? De ontwikkelingsbijdragen van de communicatietechnologie spelen daarbij een essentiële rol. Neem als voorbeeld de ontwikkeling van app's op smartphones en tablets, ook in ons dagelijkse werk.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de ontwikkelingen die in de gemeentelijke bedrijfsvoering spelen. Vele ontwikkelingen zijn al ingezet en zullen in 2019 verder aandacht behoeven. Enkele accenten worden hierna toegelicht.

Kaderstellende documenten

Organisatieverordening (2017).

Inkoop en aanbestedingsbeleid OWO 2018 (2018-16078).

Normenkader rechtmatigheid (wordt jaarlijks door het college vastgesteld).

Bestuursovereenkomst OWO 2015 (2016-13886).

Gekanteld werken

Om als gemeente gekanteld te werken en op die manier initiatieven uit de samenleving te kunnen faciliteren, wordt ook het nodige van medewerkers verwacht. Deze maatschappelijke context vraagt om duidelijkheid in de communicatie over de rol van de gemeente, meer maatwerk en betere dienstverlening, die sterker gericht is op de omgeving en de samenwerking. Medewerkers dienen vraaggericht maatwerk te kunnen leveren, met respect voor wet- en regelgeving

Organisatieontwikkeling, meer doen met minder middelen

Er worden steeds zwaardere eisen gesteld aan de ambtelijke organisatie en aan de bedrijfsvoering. De organisatie moet als gevolg van doorgevoerde ombuigingen met minder financiële middelen meer realiseren. Het gemeentelijke takenpakket en de gewenste kwaliteit nemen elk jaar toe. Aanjagers voor verhoging van efficiëntie en flexibiliteit om resultaten te boeken zijn onder meer projectmatig werken, digitalisering van de dienstverlening, maar ook samenwerking met andere gemeenten en ketenpartners. Dit vraagt continue aandacht. Door nieuwe taken kan de formatie ook toenemen. Er zijn dus twee tegengestelde bewegingen.

Verloop fte's op hoofdlijnen	fte's
formatie begroting 2018	214
structurele nieuwe taken (Perspectiefbrief 2018)	2
sociaal domein	3
bezuiniging (taakstelling) personeel	-1
structurele formatie begroting 2019	218

Bij de Perspectiefbrief 2018 zijn 3 fte meegenomen voor nieuwe taken. In het sociaal domein is voor 3 fte budget omgezet in formatie die directe zorg aan de cliënten verricht. Dit is een budget neutrale wijziging. In 2018 is het laatste deel van de taakstelling op personeel (uit de begroting 2015) gerealiseerd, dit geeft een daling van de formatie met 1 fte.

Samenwerking in OWO-verband

De gemeente zet de samenwerking met Ooststellingwerf en Weststellingwerf voort. OWO heeft de volgende gezamenlijke afdelingen:

- Bedrijfsvoering (financiële administratie, personeels- en salarisadministratie, inkoop en aanbesteding, ICT, documentaire informatievoorziening en verzekeringen); gehuisvest te Wolvega.
- Beheer en Registratie (belastingen, vastgoedinformatie en backoffice Werk, inkomen en zorg) ; gehuisvest te Oosterwolde;
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving; gehuisvest te Gorredijk.

Verdere *finetuning* van de aansluiting van vele processen en kwaliteitsniveaus van de OWO-afdelingen met hun respectievelijke moederorganisaties zal in 2019 met kracht worden voortgezet.

De bovenstaande resultaten van deze samenwerking vloeien voort uit de afspraken uit de Bestuursovereenkomst 2015.

Professionalisering van de organisatie

Bij een gemeente die modern wil besturen, hoort een daarop afgestemde organisatie, een organisatie met modern werkgeverschap én werknemerschap. Het betekent ook een samenhangende aanpak, waarin de verschillende beleidsterreinen elkaar versterken. Om dit te bereiken, gaan we in 2019, onder de noemer

Koers 2022, verder met gekanteld werken en voeren we programmagestuurde werken in. Daarnaast is digitalisering een belangrijke ontwikkeling in onze organisatie. Het succes van deze ontwikkelingen is onder andere afhankelijk van cultuurveranderingen. Versterking van de competenties flexibiliteit, eigenaarschap, verantwoordelijkheid, ondernemerschap, sensitiviteit en proactiviteit helpt mee de dienstverlening aan de netwerksamenleving te verbeteren.

Overige ontwikkelingen

Herbezinning taken

In het laatste kwartaal van 2018 en in het eerste van 2019 wordt een proces doorlopen om de taken en werkzaamheden van de gemeente te herbezinnen. Dit traject wordt ingezet om zicht te krijgen op mogelijke ruimte om de nieuwe ontwikkelingen die op de gemeente afkomen en de ambities die in het coalitieakkoord zijn uitgesproken te kunnen realiseren. De raad en inwoners worden bij dit proces betrokken. De herbezinning kan ertoe leiden dat bepaalde taken niet langer of minder uitgebreid uitgevoerd worden.

Toezicht en controle op de gemeente

Toezicht en controle op de gemeente

Doel paragraaf toezicht en controle

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de toezichtvormen en controles die in 2019 zullen plaatsvinden. Het gaat hierbij om toezicht en controle op de gemeente. Dit ter onderscheiding van toezicht en handhaving die de gemeente uitvoert op activiteiten van burgers, bedrijven en instellingen. Puntsgewijs wordt ingegaan op:

1. Accountantscontrole en rechtmatigheid
2. Audits informatiebeveiliging
3. Horizontale verantwoording college aan de raad
4. Interbestuurlijk toezicht door de provincie
5. Rekenkamercommissie
6. Waarstaatjegemeente.nl

Ad 1 Accountantscontrole en rechtmatigheid

De raad heeft een kaderstellende rol met betrekking tot de accountantscontrole. In het *Besluit accountantscontrole decentrale overheden* staan de wettelijke goedkeurings- en rapporteringstoleranties in een percentage van de omvangsbasis (de totale lasten van de gemeente) vermeld. De raad kan een lager percentage voor deze toleranties vaststellen. De uitgangspunten voor de accountantscontrole 2019 zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren:

- De goedkeuringstolerantie is voor de jaarrekening 2018 vastgesteld op de wettelijke norm van 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden.
- De rapporteringstolerantie is voor de jaarrekening 2018 vastgesteld op 0,5% voor fouten en 1,5% voor onzekerheden.

Overige uitgangspunten zijn:

1. Budgetrecht raad

Indien blijkt dat het door de raad geautoriseerde budget onvoldoende is, zal het college in principe voor aanvullende budgettaire ruimte voorstellen doen aan de raad. Dit is niet nodig als er door het college dekking kan worden gevonden binnen het desbetreffende programma. Maar als de uitgave inhoudelijk niet overeenkomt met de doelstellingen van de raad, dan moet het college dit alsnog ter besluitvorming

voorleggen aan de raad. Mutaties worden elk jaar bij de Perspectiefbrief gemeld, waarbij het college een voorstel aan de raad overlegt tot het wijzigen van de lopende begroting.

2. Normenkader

Het normenkader bestaat uit alle wet- en regelgeving, die van belang zijn voor de accountantscontrole. Het normenkader wordt jaarlijks per 31 december door het college vastgesteld en ter kennis van de raad gebracht.

3. Controleplan

Het controleplan van de accountant over het verslagjaar 2018 zal met de auditcommissie van de raad worden afgestemd.

Met het vaststellen van de begroting worden ook de bovenvermelde uitgangspunten voor de accountantscontrole vastgesteld.

Ad 2 Audits informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging wordt steeds belangrijker. Als gemeente werken we met de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). De BIG bestaat uit een stelsel van maatregelen op organisatorisch, fysiek en technisch gebied. Daarnaast zijn er specifieke wetten waar we aan moeten voldoen, zoals de basisregistratie personen (BRP), de paspoortuitvoeringsregeling Nederland (PUN), Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (Suwinet), de basisregistratie adressen en gebouwen (BAG), de basiskaart grootschalige topografie (BGT) en Digid.

Om een veelvoud aan diverse audits tegen te gaan is in 2017 een start gemaakt met ENSIA (enkelvoudige normering, single information audit). Dit is een zelfevaluatietool om te kijken hoe de organisatie ervoor staat op het gebied van de bovenstaande wetten.

Dit betekent dat maar één keer per jaar de zelfevaluatielijst ingevuld hoeft te worden. De informatie wordt gebruikt voor de horizontale verantwoording aan de gemeenteraad en aan diverse verticale verantwoordingslijnen als departementen.

ENSIA heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke planning & control-cyclus. Hierdoor heeft de gemeenteraad meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan hij bijsturen op de voortgang van de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging gemeenten (BIG).

Ad 3 Horizontale verantwoording van college aan de gemeenteraad

Door de invoering van de Wet revitalisering generiek toezicht is de controlerende taak van de gemeenteraad versterkt. Dit komt tot uitdrukking door de volgende activiteiten:

- a. meer aandacht voor de uitvoering van de medebewindstaken in de jaarstukken en
- b. deelname aan het VNG-project Versterken horizontale verantwoording. Dit project richt zich op verantwoording via de website "www.waarstaatjegemeente.nl".

Wat punt a betreft wordt in het jaarverslag in verschillende programma's informatie verstrekt over de uitvoering van landelijke wetgeving. In de meeste gevallen wordt dit in tabellen aangegeven, waarbij de ontwikkeling van de laatste drie of vier jaren te vergelijken is. Substantiële financiële mutaties worden toegelicht in de programma's bij de derde W (wat kost het?).

Naast deze vorm van verantwoorden is over de uitvoering van de medebewindswetgeving meer informatie te vinden op de website "www.waarstaatjegemeente.nl".

Een nieuwe toevoeging aan de begroting zijn landelijke kengetallen, die opgenomen worden bij de betreffende programma's in de begroting.

Ad 4 Interbestuurlijk toezicht door de provincie (verticaal toezicht)

Het interbestuurlijk toezicht (IBT) is de wettelijke toezichtstaak die een provincie heeft ten aanzien van de uitvoering van de medebewindstaken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.

De provincie richt zich als toezichthouder op de volgens de provincie meest risicovolle thema's binnen de beleidsterreinen. Dit zijn de volgende beleidsterreinen:

- Archief en informatiebeheer;
- Huisvesting verblijfsgerechtigden;
- Monumentenzorg;
- Omgevingsrecht;
- Ruimtelijke ordening.

Ook houdt de provincie toezicht op de financiële positie van gemeenten.

Het toezicht gebeurt op basis van vertrouwen en eigen verantwoordelijkheid van de gemeenten. Als basis van het interbestuurlijk toezicht is een goede horizontale verantwoording (controle door gemeenteraad bij gemeenten) onmisbaar.

Het interbestuurlijk toezicht is gericht op de uitvoering van wettelijke medebewindstaken. Aan de hand van het stoplichtmodel wordt er een beoordeling gegeven. De uitkomst hiervan kan de kleur groen, oranje of rood zijn. Groen staat voor goed, oranje staat voor matig/risico en rood voor taakverwaarlozing. Ingrijpen gebeurt alleen als wettelijk vastgelegde taken niet of niet juist worden uitgevoerd. Of als besluiten in strijd zijn met het algemeen belang of het recht. In deze gevallen is de uitkomst van de beoordeling de kleur rood en kan de provincie gebruik maken van de volgende instrumenten:

- Indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing. Bij taakverwaarlozing kan de provincie de taak overnemen.
- Schorsing en vernietiging. Als er besluiten worden genomen die in strijd zijn met het recht of het algemeen belang, kan het besluit worden voorgedragen voor schorsing of vernietiging.

Informatie over de prestaties van onze gemeente staat op "www.waarstaatjegemeente.nl".

Ad 5 Rekenkamercommissie Opsterland

De rekenkamercommissie heeft als taak het onderzoeken van de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het door de gemeente vastgestelde beleid en de uitvoering van het beleid. De rekenkamercommissie is volledig onafhankelijk.

Voor 2019 zal de rekenkamercommissie een onderzoeksplan aan de raad voorleggen.

Ad 6 Waarstaatjegemeente.nl

De website "waarstaatjegemeente.nl" laat zien hoe onze gemeente er op verschillende beleidsterreinen voor staat. Daarbij kunnen vergelijkingen worden gemaakt met andere gemeenten. Het instrument "Waarstaatjegemeente.nl", een product van VNG Realisatie (voorheen Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten /KING), is voortdurend in ontwikkeling. Bijvoorbeeld door betere indicatoren uit te vinden en nieuwe beleidsvelden toe te voegen. Naast de genoemde toezichtinformatie is op "Waarstaatjegemeente.nl" ook andere informatie over Opsterland beschikbaar.

Voorbeelden zijn: bevolkingsontwikkeling, woningmarkt, overlast en onveiligheid, verkeersveiligheid, waardering onroerende zaken, sociale zekerheid (uitkeringen), zorg en welzijn, onderwijs, duurzaamheid, lokale economie en de baten en lasten in de gemeentelijke begroting.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Het doel van deze paragraaf

In de verschillende programma's van de begroting worden maatschappelijke effecten beoogd die (mede) door externe organisaties worden verwezenlijkt. In een aantal daarvan heeft de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang. In deze paragraaf wordt daarvan een overzicht gegeven.

Definitie verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een *bestuurlijk* én een *financieel* belang heeft.

Van een *financieel belang* is sprake als:

- een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat;
- de gemeente voor bedragen aansprakelijk kan worden gesteld indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Van een *bestuurlijk belang* is sprake als de gemeente zeggenschap heeft, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij door stemrecht. Dit betekent concreet dat er sprake is van een *bestuurlijk belang* als de burgemeester, een wethouder of een raadslid van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt of namens de gemeente stemt.

Visie op en de beleidsvoornemens betreffende verbonden partijen

De gemeente heeft met het oog op het beperken van regelgeving geen afzonderlijke Kadernota verbonden partijen vastgesteld. Visie en beleid op verbonden partijen zijn daarom terug te vinden in deze paragraaf van de begroting. De gemeente voert overheidstaken uit en wil doelen bereiken in de samenleving. Dit moet effectief en efficiënt. In een aantal gevallen kan de gemeente deze taken en doelen niet of moeilijk zelf uitvoeren en is er een noodzaak om met andere gemeenten, provincie of waterschap samen te werken. De gemeente Opsterland voert hierbij een terughoudend beleid. Verbonden partijen worden alleen aangegaan als dit door de wet verplicht wordt gesteld of als er een ondubbelzinnig gemeentelijk belang is, gerelateerd aan grensoverschrijdende belangen en/of de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering van de taken.

Bij deelname aan een verbonden partij moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

1. De op te richten verbonden partij moet bij uitstek het instrument zijn om het gemeentelijke doel te realiseren.
2. Er moet een gedegen afweging plaatsvinden met betrekking tot de vorm van de verbonden partij (praktisch en beperken van bestuurlijke drukte).
3. De verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden moet helder en dual omschreven worden.
4. Bij het aangaan van verbonden partijen moet volstrekte duidelijkheid bestaan over zaken als werkwijze, zeggenschapsverhoudingen, winst- en risicoverdeling en te leveren (toetsbare) prestaties.
5. Er moeten duidelijke afspraken worden gemaakt over de inzichtelijkheid en beheersbaarheid van (financiële) risico's.
6. Er moeten voldoende waarborgen in de regeling worden opgenomen voor democratische legitimatie (bij overdracht raadsbevoegdheden) en voor controle en beïnvloeding door o.a. inzichtelijke en transparante begrotingen en verantwoordingen, het verstrekken van relevante en

adequate informatie (nieuwsbrieven en tussenrapportages) en door controlemechanismen als financiële adviescommissies en rekenkameronderzoek.

Kaderstellende documenten

De diverse gemeenschappelijke regelingen en daaraan ten grondslag liggende collegebesluiten en raadsbesluiten.

Overzicht verbonden partijen

Lijst verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regelingen:
 - Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden
 - Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grou
 - Sociale werkvoorziening Fryslân te Drachten
 - Recreatieschap De Marrekrite te Leeuwarden
 - Hûs en Hiem, welstandsadvisering en monumentenzorg in Fryslân te Leeuwarden
 - Exploitatiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten te Drachten
- Vennootschappen:
 - Caparis NV te Drachten
 - NV Afvalsturing Fryslân
 - NV Fryslân Miljeu
 - NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag
 - BV Publiek Belang Elektriciteitsproductie te Den Bosch
 - CBL Vennootschap BV Den Bosch
 - CSV Amsterdam BV Den Bosch

Informatie per verbonden partij:

Naam en vestigingsplaats	GR Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden
Portefeuillehouder	Ellen van Selm
Te behartigen openbaar belang	De gemeenschappelijke belangen van de Friese gemeenten op de terreinen van publieke gezondheidszorg, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing, het bevorderen van de multidisciplinaire samenwerking en de coördinatie in de uitvoering van de rampenbestrijding en crisisbeheersing, het in standhouden en beheren van een gemeenschappelijke meldkamer en tot slot het zijn van een platform voor samenwerking voor aan hulpverlening gelieerde diensten, partners, dan wel organisaties en andere openbare lichamen.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	3,70 %
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2017 € 2.342.541. Eigen vermogen per 31-12-2017 € 3.041.686.

Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2017: € 53.790.000. Vreemd vermogen per 31-12-2017: € 55.525.486.
Het resultaat	2017: € 1.271.000.
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: € nihil Betaling voor verrichte diensten in 2017: € 2.458.000. Bijdrage 2018: € 2.586.802. Bijdrage 2019: € 2.612.167.
De risico's die de gemeente loopt	De risico's zijn in beginsel niet heel groot. Wel is er een inherent risico bij een gemeenschappelijke regeling dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. De Veiligheidsregio Fryslân is nog volop in ontwikkeling om de bedrijfsvoering verder op orde te brengen. De veiligheidsregio heeft daarnaast te kampen met de invoering en overname van wettelijke taken met de implementatie en uitvoering van de regionalisering van de brandweerzorg. Dit vergroot de druk op de bedrijfsvoering.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma's 1 Veiligheid; 4 Onderwijs; 6 Sociaal domein; 7 Volksgezondheid en milieu.

Naam en vestigingsplaats	GR Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grou
Portefeuillehouder	Anko Postma
Te behartigen openbaar belang	Het behartigen van de belangen van de 24 deelnemende Friese gemeenten, de provincie en het waterschap bij de uitvoering van taken en bevoegdheden op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht in ruime zin in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in het bijzonder, alsmede taken en bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de in artikel 5.1 van de Wabo genoemde wetten.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	Het aantal stemmen is afhankelijk van de financiële bijdragen van de deelnemers en wordt jaarlijks vastgesteld. Opsterland heeft op dit moment 1 stem van de 75 (1,33%). Een wijziging van de stemverhoudingen is aanstaande.
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2017: € 430.704. Eigen vermogen per 31-12-2017: € 5.729.
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2017: € 1.652.068. Vreemd vermogen per 31-12-2017: € 3.883.035.
Het resultaat	2017: -/- € 193.301
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Bijdrage 2018: € 206.697.

Risico's die de gemeente loopt	Er een inherent risico bij een gemeenschappelijke regeling dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. De FUMO vult een organisatie in op basis van uitgangspunten en een bedrijfsplan uit 2012. Intussen is gebleken dat die uitgangspunten niet meer actueel zijn. Dit verhoogt het risico van financiële tekorten in de aanloopfase. Diverse gemeenten, waaronder de OWO-gemeenten, hebben in een zienswijze aan de bel getrokken en dringend gevraagd om een uiterst sober en zuinig opereren.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma's 7 Volksgezondheid en milieu; 8 Bouwen, wonen en gronden

Naam en vestigingsplaats	GR Sociale werkvoorziening Fryslân te Drachten
Portefeuillehouder	Libbe de Vries
Te behartigen openbaar belang	Het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften voor de 8 deelnemende gemeenten. Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling heeft de uitvoering van deze taak "uitbesteed" aan Caparis NV ("Caparis").
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	12,50 %
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2017: € 690.000. Eigen vermogen per 31-12-2017: € 625.000.
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2017: € 8.266.000. Vreemd vermogen per 31-12-2017: € 6.394.000.
Het resultaat	Resultaat 2017: -/- € 65.000.
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage 2017: nihil. Betaling voor verrichte diensten in 2017: € 3.968.000. Begroting 2019: € 3.610.000 voor 122 formatieplaatsen in zogenoemde SE's (standaard eenheden van 36 uur).
Risico's die de gemeente loopt	Gemeenten ontvangen van het Rijk een bijdrage in de kosten van de sociale werkvoorziening. Deze bijdrage is m.i.v. 2015 jaarlijks verder door het Rijk naar beneden bijgesteld. Omdat de rijksbijdrage op dit moment al onvoldoende is om de werkelijke kosten (loonkosten) te dekken, zal het tekort de komende jaren verder toenemen. Dit zogenoemde "subsidietekort" moet door de gemeenten zelf worden gedragen. De GR treedt op als financier voor Caparis. Voor de leningen van de GR aan Caparis zijn door Caparis zekerheden gesteld in de vorm van hypotheek- en pandrecht. Het risico voor de GR bestaat daarin, dat Caparis in staat moet zijn om aan de vereiste aflossingsverplichtingen te kunnen voldoen en dat bij ingebrekestelling de waarde van de verkregen zekerheden niet toereikend is voor het aflossen van de financiering.

	Er is dus een risico dat de deelnemers bij eventuele tekorten moeten bijspringen (zie Verbonden partij Caparis).
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 6 Sociaal domein.

Naam en vestigingsplaats	GR Recreatieschap De Marrekrite te Leeuwarden
Portefeuillehouder	Rob Jonkman
Te behartigen openbaar belang	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van 19 deelnemende Friese gemeenten (excl. Ooststellingwerf en de vier eilanden) en de provincie Friesland op het gebied van een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de watersport en van andere vormen van recreatie op en aan het water, met inachtneming van de belangen van natuur en landschap. In de praktijk wordt gezorgd voor de bevaarbaarheid van waterwegen (baggeren), beheer en onderhoud aanlegsteigers en andere voorzieningen, vuilnisophaal in watersportgebieden en een uniforme regeling brugbediening.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	4,55 %
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2017: € 4.410.207. Eigen vermogen per 31-12-2017: € 4.012.195.
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2017: € 635.465. Vreemd vermogen per 31-12-2017: € 1.520.946.
Het resultaat	2017: -/- € 398.012
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Bijdrage in 2017: € 17.487. Bijdrage waterrecreatie: € 12.544 (begroting 2019). Bijdrage landrecreatie: € 3.363 (begroting 2019). Bijdrage baggerfonds: € 466 (begroting 2019). Bijdrage onderhoud Fietsen en wandel : € 6.757 (begroting 2019).
Risico's die de gemeente loopt	De risico's zijn in beginsel niet heel groot. Wel is er een inherent risico bij een gemeenschappelijke regeling dat de deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 5 Sport, cultuur en recreatie.

Naam en vestigingsplaats	GR Hûs en Hiem, welstandsadviesing en monumentenzorg in Friesland te Leeuwarden
Portefeuillehouder	Anko Postma
Te behartigen openbaar belang	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. In de praktijk betekent dit geven van welstandsadviezen over bouwplannen en het adviseren over algemene welstandsvraagstukken.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	3,85 %
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2017: € 165.742. Eigen vermogen per 31-12-2017: € 321.942.
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2017: € 107.080. Vreemd vermogen per 31-12-2017: € 93.672.
Het resultaat	2017: € 156.200
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Voor de dienstverlening door Hûs en Hiem is de gemeente een vergoeding verschuldigd die via de gemeentelijke leges wordt doorberekend aan de vergunning aanvragers. Er is dus geen vaste gemeentelijke bijdrage. Lasten in 2017: € 64.302.
Risico's die de gemeente loopt	De risico's zijn in beginsel niet heel groot. Wel is er een inherent risico bij een gemeenschappelijke regeling dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 8 Bouwen, wonen en gronden.

Naam en vestigingsplaats	GR Exploitiemaatschappij Bedrijvenpark Drachten te Drachten
Portefeuillehouder	Anko Postma
Te behartigen openbaar belang	Het te behartigen belang is het ontwikkelen en exploiteren van het bedrijvenpark Drachten en het verzorgen van een optimale afstemming van alle hiermee samenhangende aspecten en bevoegdheden van de beide deelnemers, de gemeente Smallerland en Opsterland.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	50 %
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2017: € 0.

	Eigen vermogen per 31-12-2017: € 3.594.330 (Gerealiseerde winst)
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2017: € 12.441.082. Vreemd vermogen per 31-12-2017: € 11.971.972.
Het resultaat	2017: € 3.594.330 (de gerealiseerde winst wordt niet uitgekeerd maar binnen de exploitatie gehouden)
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: niet van toepassing. Betaling voor verrichte diensten in 2017: niet van toepassing.
Risico's die de gemeente loopt	De prognoses van de resultaten zijn gebaseerd op aannames (restant looptijd, tempo van verkopen, fasering woonrijp maken). De verwachtingen, waar de resultaten op zijn gebaseerd zijn zo goed mogelijk onderbouwd. Echter hoe langer de looptijd (in dit geval tot 2030) van de exploitatie, hoe minder betrouwbaar de prognoses en dus ook het berekende resultaat zijn. Beide gemeenten zijn op basis van de afgesproken verdeelsleutel aansprakelijk voor eventuele verliezen. Al gerealiseerde winsten worden binnen de exploitatie gehouden ter dekking van eventuele risico's. De gemeente Smallingerland heeft in de jaren 2012-2013 2,6 miljoen bijgestort als gevolg van een voorzienbaar tekort. Daarmee gaan we er op basis van de huidige verwachtingen vanuit dat er sprake is van een minimaal kostendekkende exploitatie.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 3 Economie.

Naam en vestigingsplaats	Caparis NV te Drachten
Portefeuillehouder	Rob Jonkman
Te behartigen openbaar belang.	Het in opdracht van de Sociale werkvoorziening Fryslân uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften voor de deelnemende gemeenten. Bij Caparis NV kunnen mensen die in aanmerking komen voor een WSW-dienstverband te werk gesteld worden. Voor een deel van de WSW-ers is het niet haalbaar om bij een private of publieke organisatie te werken. Voor dat deel van de populatie is door de 8 gemeenten van de gemeenschappelijke regeling Sociale werkvoorziening Fryslân in 2001 de Caparis NV opgericht.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	De wetgeving is per 1 januari 2015 veranderd. Dit heeft gevolgen voor de uitvoering van de wetgeving door Caparis NV.
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezit 3.465 aandelen (7,77%).
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2017 € 13.920.000. Eigen vermogen per 31-12-2017 € 16.091.000.
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2017: € 9.966.000. Vreemd vermogen per 31-12-2017: € 7.505.000.
Het resultaat	2017: € 2.171.000
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: € nihil. Betaling voor verrichte diensten: opgenomen bij GR Sociale Werkvoorziening Fryslân.

Risico's die de gemeente loopt	De komende jaren zal Caparis NV omgevormd worden naar een sociale onderneming. Hiervoor zal in 2018 een businessplan worden geschreven. De omvorming zal gepaard gaan met herstructureringskosten en zou kunnen leiden tot een lagere waardering van het vastgoed. De omvang van deze kosten is nog niet vast te stellen. Bij een faillissement valt het aandelenkapitaal van € 3.465 weg en moeten kosten worden gemaakt om de uitvoering van de wetgeving op andere wijze te continueren.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma's 5 Sport, cultuur en recreatie; 6 Sociaal domein; 7 Volksgezondheid en milieu.

Naam en vestigingsplaats	NV Afvalsturing Fryslân (AF) en NV Fryslân Miljeu (FM) (beide Omrin) te Loeuwarden
Portefeuillehouder	Rob Jonkman
Te behartigen openbaar belang	Het te behartigen openbaar belang is het voor de aandeelhoudende Friese gemeenten inzameling en verwerking van afval. De NV Afvalsturing zorgt voor de afvalverwerking. De NV Fryslân Miljeu voor de inzameling. Omrin is de handelsnaam van beide NV's.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezit 120 aandelen in de NV Afvalsturing (4,00 %) en 11.381 in de NV Fryslân Miljeu (8,10%).
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2017: € 44.721.000 (AF) en € 7.412.000 (FM). Eigen vermogen per 31-12-2017: € 48.680.000 (AF) en € 7.908.000 (FM).
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2017: € 180.871.000 (AF) en €16.871.000 (FM). Vreemd vermogen per 31-12-2017: €160.130.000 (AF) en € 16.979.000 (FM).
Het resultaat	2017: € 4.080.000 (AF) en € 1.167.000 (FM).
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: € nihil. Betaling voor verrichte diensten in 2017: € 2.442.803 (AF en FM).
Risico's die de gemeente loopt	De Restafvalstoffen Energie Centrale (REC) is in 2011 in gebruik genomen. Het niet volledig benutten van de capaciteit van de REC vormt op de langere termijn een risico voor de resultaten van de onderneming. Tot op heden heeft de REC bijgedragen aan lagere verwerkingskosten met als resultaat een lager tarief voor afvalstoffenheffing voor de inwoners. Voor de toekomst is dit dus niet zeker. Bij een faillissement valt het aandelenkapitaal van € 54.454 (Afvalsturing) en € 75.119 (Fryslân Miljeu) weg en moeten kosten worden gemaakt om de uitvoering op andere wijze te continueren.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma's 2 Verkeer en vervoer; 7 Volksgezondheid en milieu.

Naam en vestigingsplaats	NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag
Portefeuillehouder	Rob Jonkman

Te behartigen openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezit 66.651 aandelen (0,12 %) op 31-12-2017.
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2017 € 4.468 miljoen. Eigen vermogen per 31-12-2017 € 4.953 miljoen.
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2017: € 149.514 miljoen. Vreemd vermogen per 31-12-2017: € 135.072 miljoen. Achtergestelde schulden per 01-01-2017: 31 miljoen. Achtergestelde schulden per 31-12-2017: 31 miljoen.
Het resultaat	Netto winst 2017 € 393 miljoen (2016: € 369 miljoen).
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: niet van toepassing. De gemeente ontvangt jaarlijks een dividend. Over 2017 was dit: € 168.627. Betaling voor verrichte diensten: niet van toepassing.
Risico's die de gemeente loopt	De BNG is een solide bank in handen van overheden met een beperkt statutair werktein. Dit biedt financiers vertrouwen. De bank heeft een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen scherpe prijzen. Bij een faillissement valt het geplaatst/gestort aandelenkapitaal van € 151.225 weg en moeten kosten worden gemaakt om de uitvoering op andere wijze te continueren.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 0 Bestuur en ondersteuning.

Naam en vestigingsplaats	BV Publiek Belang Elektriciteitsproductie te Den Bosch
Portefeuillehouder	Rob Jonkman
Te behartigen openbaar belang	
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezit 34.746 aandelen in de PBE (0,02 %).
Het eigen vermogen	Eigen vermogen per 01-01-2017 € 1.638.704. Eigen vermogen per 31-12-2017 € 1.620.245.

Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen per 01-01-2017: € 50.833. Vreemd vermogen per 31-12-2017: € 17.940.
Het resultaat	Er is in 2017 een verlies gerealiseerd van € 18.549. Dit bedrag is onttrokken aan de algemene reserve van de BV.
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: niet van toepassing. Betaling voor verrichte diensten: niet van toepassing.
Risico's die de gemeente loopt	De boekwaarde van de aandelen is verwaarloosbaar, namelijk € 1,-. Het risico is nihil.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 0 Bestuur en ondersteuning.

Naam en vestigingsplaats	CBL Vennootschap BV en CSV Amsterdam BV beide te Den Bosch
Portefeuillehouder	Rob Jonkman
Te behartigen openbaar belang	Deze twee BV's zijn van tijdelijke aard en handelen reserveringen voor risico's en verstrekte leningen aan derden van het voormalige Essent af.
Veranderingen in het belang dat de gemeente heeft	Er zijn geen veranderingen geweest.
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap via het stemrecht op de aandelen. Opsterland bezit 464 aandelen in elke BV (0,02 %).
Het eigen vermogen	Eigen vermogen CBL per 01-01-2017: € 787.743. Eigen vermogen CBL per 31-12-2017: € 146.779. Eigen vermogen CSV per 01-01-2017: € 3.209.046. Eigen vermogen CSV per 31-12-2017: € 869.698.
Het vreemd vermogen	Vreemd vermogen CBL per 01-01-2017: € 148.644. Vreemd vermogen CBL per 31-12-2017: € 16.517. Vreemd vermogen CSV per 01-01-2017: € 170.799. Vreemd vermogen CSV per 31-12-2017: € 64.924.
Het resultaat	Resultaat 2017 CBL: € 18.881 verlies. Resultaat 2017 CSV: € 109.945 verlies. De resultaten zijn ten laste van of onttrokken aan de algemene reserves van de BV's.
De geraamde financiële bijdrage van de gemeente	Algemene bijdrage: niet van toepassing. Betaling voor verrichte diensten: niet van toepassing.

Risico's die de gemeente loopt	De boekwaarde van de aandelen is verwaarloosbaar, namelijk in elke BV € 5. Het risico is nihil.
Programma waaronder deze verbonden partij valt	Programma 0 Bestuur en ondersteuning.

Grondbeleid

Grondbeleid Uitgangspunten

De hoofdlijnen van het grondbeleid zijn vastgelegd in de nota grondbeleid. Het grondbeleid staat voornamelijk ten dienste van de programma's 3 Economie (bedrijventerreinen) en 8 Bouwen, wonen en gronden (woningbouw, zonneparken). Doordat grond van grote waarde is heeft het grondbeleid invloed op het weerstandsvermogen (de vermogenspositie) van de gemeente. In de begroting hebben de baten en lasten van de bouwgrondexploitatie en de daarmee samenhangende financiële risico's een incidenteel karakter. Door marktconform grondwaarderingen en de vorming van voorzieningen voor verwachte tekorten zijn de risico's beheerst.

In de nota grondbeleid is vastgesteld dat de keuze voor het voeren van een actief of faciliterend grondbeleid bij het ontwikkelen van nieuwe locatieplannen jaarlijks gedaan wordt in deze paragraaf grondbeleid van de begroting. Evenals in voorgaande jaren zal in 2019 een terughoudend en voorzichtig actief grondbeleid worden gevoerd over ruimtelijke ontwikkelingen op gemeentelijke grond. Bij ontwikkelingen op particuliere gronden zal de gemeente faciliterend en ondersteunend optreden. In nagenoeg alle dorpen zijn op dit moment gronden in eigendom voor woningbouw. Om wettelijke afwaarderingen van grondbezit (regelgeving BBV) te voorkomen, zullen vòòr eind 2019 keuzes gemaakt worden over het gebruik van gemeentelijke grondposities voor woningbouw en bedrijventerreinen. De ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvestigingen concentreren zich in de dorpen Gorredijk en Wijnjewoude. Het bedrijventerrein Drachten-Azeven valt onder de gemeenschappelijke regeling en valt daarom buiten het kader van deze paragraaf.

In financieel opzicht wordt een voorzichtige koers gevaren. Dit uit zich in de navolgende zaken:

- op de voorraad grond die niet in exploitatie is genomen, worden geen kosten bijgeschreven;
- exploitaties worden financieel behoudend opgezet. Bouwrijp maken gebeurt pas op het moment dat er voldoende zekerheid is over de grondverkoop;
- winstbepaling en winstneming vindt plaats volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften (BBV);
- de buffer van de algemene reserve geeft dekking voor de financiële risico's.

Kaderstellende documenten

Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (2017)

Nota grondbeleid 2018-2021

Ontwikkelingen grondbedrijf

1. *Economische situatie en meerjarenperspectief*

In 2019 en de daaropvolgende jaren zal de prognose van het financiële resultaat zich stabiliseren ten opzichte van de prognose in de begroting van 2018. Door de aantrekkende woningmarkt is er een toename van de vraag naar (koop-)woningen. In de begroting van 2019 en in het meerjarenperspectief 2020-2022 zijn de verkopen behoedzaam geraamd.

2. *Bouwgrond in exploitatie (BIE)*

Er zijn, verspreid over de verschillende dorpen, tien bouwgrondcomplexen in exploitatie (BIE) bestaande uit woningbouwlocaties en het bedrijventerrein Gorredijk industrie (Overtoom en Tolbaas). De boekwaarde was per 31 december 2017 circa € 2,9 miljoen inclusief de gevormde voorzieningen voor de complexen Gorredijk industrie en Tijnje Ripervâlden (totaal circa € 0,6 miljoen).

Prognose van het meerjarige resultaat

Het verwachte exploitatieresultaat voor de BIE is € 3,7 miljoen (voordelig) en is gebaseerd op recente verkoopprognoses. In de tijd uitgezet zullen de resultaten naar verwachting als volgt worden gerealiseerd:

Verwachte exploitatieresultaten in miljoenen euro's	
in het begrotingsjaar 2019	1,2
in de jaren 2020 t/m 2022	3,0
in de jaren ná 2022	- 0,5
Totaal	3,7

3. *Belangrijke ontwikkelingen/wijzigingen in de prognose van het resultaat*

Het begrote resultaat vanaf 2019 in de BIE is € 0,3 miljoen lager dan de begroting 2018. De daling van de prognose wordt veroorzaakt door een herberekening (verhoging) van de toegerekende interne uren en door de verwachte winstnemingen in 2018.

4. *Algemene risico's in de grondexploitatie*

Het nemen van risico's is inherent aan grondexploitaties. De volgende risico's zijn van belang:

- conjunctuur- en renterisico's, waardoor de vraag naar bouwgrond kan afnemen en extra rentekosten kunnen ontstaan;
- verandering in woon- en werkvoorkeuren en behoeftes, tussen het tijdstip van het tot stand

komen van het plan en het moment van aanbieden van de bouwgrond, waardoor het product niet meer aansluit op de vraag;

- het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankooprijzen;
- milieurisico's;
- planschadeclaims;
- hogere prijsstijgingen en lagere opbrengststijgingen dan voorzien in exploitatieberekeningen;
- archeologische risico's;
- het niet kunnen krijgen van voldoende woningbouwcontingenten.

De risico's worden beheerst door het uitvoeren van (markt)onderzoeken, door te zorgen voor flexibiliteit in het proces en door vroegtijdige verwerving van grond tijdens de planontwikkeling. Daarnaast wordt de financiële ontwikkeling van de onderhanden complexen (BIE) jaarlijks beoordeeld ten opzichte van de door de gemeenteraad vastgestelde exploitaties (kredieten). Als de risico's leiden tot verwachte negatieve resultaten, worden hiervoor voorzieningen gevormd ten laste van de algemene reserve.

5. Actuele risico's in de bouwgrondexploitatie

In de lopende grondexploitaties is het risico aanwezig dat toekomstige gebiedsontwikkelingen minder winstpotentie zullen hebben dan verwacht, bijvoorbeeld doordat de boekwaarden hoog opgelopen zijn door de gemaakte kosten, zoals bouwrijp maken, of door tegenvallende verkoopopbrengsten.

Verwachte totaalresultaten onderhanden complexen			
(bedragen x € 1.000)	voordelig	nadelig	looptijd
Woningbouwlocaties:			
Frieschepalen - De Skâns	4	-	2021
Gorredijk - Loevestein fase 4 - west	33	-	2021
Hemrik - Fabryksleane	295	-	2020
Lippenhuizen - De Wiken	611	-	2020
Terwispel - Kolderveen	36	-	2019
Tijnje - Riperwâlden		54	2020
Ureterp - Noord	401	-	2021
Ureterp - De Hege Kamp	2.777	-	2025
Wijnjewoude - Zuidwest	148	-	2020
Totaal woningbouw	4.305	54	
Bedrijventerreinen:			
Gorredijk - Industrie	-	569	2028
Totaal bedrijventerreinen	-	569	
Totaal	4.305	623	
Saldo resultaatprognose	3.682		

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten met toelichting

Toelichting

De begrote baten en lasten zijn als volgt over de diverse programma's verdeeld:

(de financiële analyses zijn opgenomen in de beleidsbegroting)

Programmaplan begroting 2019			
Programma's (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo
0 Bestuur en ondersteuning	12.876	54.122	41.246
1 Veiligheid	1.926	45	-1.882
2 Verkeer en vervoer	3.927	128	-3.800
3 Economie	1.364	886	-478
4 Onderwijs	3.276	334	-2.942
5 Sport, cultuur en recreatie	6.793	197	-6.597
6 Sociaal domein	38.305	10.335	-27.970
7 Volksgezondheid en milieu	7.361	6.301	-1.060
8 Bouwen, wonen en gronden	2.574	2.673	99
<i>Resultaat voor bestemming</i>	<i>78.397</i>	<i>75.020</i>	<i>-3.378</i>
Mutaties in de reserves	301	529	229
Resultaat na bestemming	78.698	75.549	-3.149

Totaaloverzicht baten en lasten

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	79.288	78.397	73.397	75.883	73.394
Baten	75.931	75.020	73.138	74.625	73.129
Saldo van baten en lasten	-3.357	-3.377	-259	-1.258	-265
Stortingen	1.361	301	308	308	-22
Onttrekkingen	4.718	3.678	567	1.566	243
Mutaties reserves	3.357	3.377	259	1.258	265
Resultaat	0	0	0	0	0

Programma 0

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	15.828	12.871	10.496	11.622	11.520
Baten	54.194	54.122	53.986	54.356	53.271
Saldo van baten en lasten	38.366	41.252	43.490	42.735	41.751
Stortingen	1.361	301	308	308	-22
Onttrekkingen	4.718	3.678	567	1.566	243
Mutaties reserves	3.357	3.377	259	1.258	265
Resultaat	41.723	44.629	43.749	43.993	42.016

Programma 1

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	2.006	1.926	1.943	1.980	2.013
Baten	46	45	45	45	45
Saldo van baten en lasten	-1.960	-1.882	-1.898	-1.936	-1.968

Programma 2

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	2.949	3.927	3.901	3.964	3.324
Baten	127	128	128	128	128
Saldo van baten en lasten	-2.822	-3.800	-3.773	-3.836	-3.196

Programma 3

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	509	1.364	796	866	821
Baten	167	886	397	482	437
Saldo van baten en lasten	-342	-478	-398	-383	-383

Programma 4

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	2.908	3.276	3.376	4.714	3.853
Baten	213	334	399	473	521
Saldo van baten en lasten	-2.695	-2.942	-2.977	-4.241	-3.333

Programma 5

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	6.909	6.793	6.662	6.626	6.503
Baten	1.011	197	215	134	134
Saldo van baten en lasten	-5.898	-6.597	-6.446	-6.492	-6.368

Programma 6

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	36.736	38.305	37.586	36.875	36.598
Baten	10.585	10.335	10.401	10.543	10.771
Saldo van baten en lasten	-26.152	-27.970	-27.185	-26.332	-25.827

Programma 7

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	6.755	7.361	7.330	7.237	7.107
Baten	5.944	6.301	6.301	6.301	6.301
Saldo van baten en lasten	-811	-1.060	-1.029	-936	-806

Programma 8

Bedragen x1000

Exploitatie					
Lasten	4.688	2.574	1.308	1.998	1.656
Baten	3.644	2.673	1.266	2.163	1.521
Saldo van baten en lasten	-1.044	99	-42	164	-135

Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De ramingen zijn gebaseerd op bestaand beleid. Bedragen (zowel de baten als lasten) zijn niet meerjarig geïndexeerd. De baten met betrekking tot belastingen en heffingen zijn voor 2018, waar mogelijk geïndexeerd met het percentage BBP (bruto binnenland product) van 1,4%. Bij het bepalen van de loonkosten is rekening gehouden met (verwachte) cao afspraken.

Overzicht geraamde incidentele baten en lasten

incidentele baten en lasten begroting 2019					
progr	omschrijving	2019	2020	2021	2022
	baten				
8	grondexploitatie	1.214.254	960.412	1.181.000	882.000
8	reserve duurzaam bouwen	10.000	10.000	11.000	-
8	reserve herinrichting Skoalleane Ureterp	-	62.500	-	-
3	reserve Breedband internet	15.000	15.000	-	-
5	onttrekking reserve recreatie en toerisme	100.000	-	-	-
totaal incidentele baten		1.339.254	1.047.912	1.192.000	882.000
	lasten				
0	extra formatie	180.000	120.000	-	-
0	evaluatie projectm werken	5.000	-	-	5.000
8	invoering omgevingswet	175.000	-	-	-
6	dotatie reserve verbouw dorpsuizen	30.000	30.000	30.000	30.000
0	inhuur vervanging voorzitter OR	16.000	-	-	-
0	verkiezingen	43.000	-	-	-
2	onderhoud kap goederen	247.750	247.750	247.750	-
2	herinrichting Skoalleane Ureterp	-	62.500	-	-
0	knelpunten org. Incidenteel (PPB)	125.000	125.000	-	-
0	OWO-VTH (PPB)	58.000	-	-	-

0	overige OWO ontw (PPB)	33.000	17.000	-	-
0	Informatiebeveiliging en privacy (PPB)	30.000	-	-	-
5	essentaksterfte (PPB)	75.000	70.000	70.000	-
5	groenplan Bakkeveen (PPB)	8.000	-	-	-
5	bijstelling budget WMO (PPB)	400.000	200.000	-	-
5	bijstelling budget Jeugd (PPB)	1.100.000	500.000	-	-
0	projectleider	108.000	108.000	108.000	-
0	(junior) omgevingsmanager	72.000	72.000	72.000	-
0	nagekomen lasten OWO	35.000	-	-	-
0	opleidingsbudget	55.000	55.000	55.000	-
2	techn inspectie beweegbare bruggen	70.000	-	-	-
6	linking pin OWO BO-SD	36.000	36.000	36.000	-
6	adm ondersteuning	36.000	36.000	36.000	-
0	informatieadviseur	72.000	72.000	72.000	-
0	externe bestuursadvisering	65.000	-	-	-
0	inhuur ivm opleiding	68.870	68.870	68.870	-
6	uitbreiding openstelling gemeentehuis	36.000	36.000	36.000	-
0	secretaresse management	20.160	20.160	20.160	-
0	projectbeheersing	72.000	72.000	72.000	-
0	ondersteuning derden inkoopproces	25.000	-	-	-
2	uitvoeringsplan GVVP 2015-2020	400.000	400.000	400.000	-
2	areaal oude N381 (verhardingen)	30.000	30.000	-	-
2	areaal oude N381 (groen)	10.000	10.000	-	-
0	areaal oude N381 (kunstwerken)	20.000	20.000	-	-
0	procesverbinder openbare ruimte	28.800	28.800	28.800	-
0	programmasturing	100.000	100.000	-	-
0	modern werkgeverschap	50.000	100.000	50.000	-
2	onderzoek duurzame openb ruimte	30.000	-	-	-
3	onderzoek dienstverl ondernemers	10.000	-	-	-

3	onderzoek samenw onderwijs/bedrijfsleven	15.000	-	-	-
3	bedrijven stimuleen te verduurzamen	17.000	-	-	-
3	transformatie bedrijventerreinen	37.500	-	-	-
5	impuls zwembad Dundelle Bakkeveen	100.000			-
5	onderzoek biodiversiteit openbaar groen	15.000	-	-	-
5	nieuwe bomen planten bij bomenkap	50.000	55.000	55.000	-
5	onderzoek mogelijkheden sportbedrijf	50.000	-	-	-
6	onderzoek leer- werkbedrijf	30.000	-	-	-
6	uitbreiden tegenprestatie	72.000	144.000	144.000	-
6	beheersen kostenontw soc domein	20.000	20.000	-	-
6	lokale duurzaamheidsagenda	40.000	80.000	40.000	-
6	onderzoek dorpsregisseurs	20.000	-	-	-
7	programma duurzaamheid incl uitv progr	100.000	100.000	100.000	-
7	openen duurzaamheidsloket	80.000	80.000	-	-
7	onderzoek zonnevelden	30.000	20.000	-	-
7	opstellen duurzaamheidsplan gem. gebouwen	20.000	-	-	-
totaal incidentele lasten		4.672.080	3.136.080	1.741.580	35.000
incidenteel resultaat		-3.332.826	-2.088.168	-549.580	847.000

Uiteenzetting financiële positie

Balans

geprognosticeerde balans 2019 tot en met 2022 (bedragen x € 1.000)											
activa	ult 2018	ult 2019	ult 2020	ult 2021	ult 2022	passiva	ult 2018	ult 2019	ult 2020	ult 2021	ult 2022
vaste activa						vast activa					
immat vaste activa	1.139	1.095	1.052	1.008	964	eigen vermogen	21.646	21.417	21.156	19.902	19.757
materiele vaste activa	65.347	63.216	63.308	77.554	74.284	voorzieningen	11.838	13.246	13.619	14.905	14.819
financiële vaste activa	12.888	559	537	515	493	vaste schulden	47.306	35.000	35.000	35.000	35.000

totaal	79.374	64.870	64.897	79.077	75.741	totaal	80.790	69.663	69.775	69.807	69.576
	-										
vlottende activa	-					vlottende passiva					
voorraden	1.526	1.885	1.883	1.724	2.179	netto vlott schuld	677	677	677	8.177	6.177
uitzettingen <1 jr	6.987	6.987	6.987	6.987	6.987	overlopende passiva	11.308	11.308	11.308	11.308	11.308
liquide middelen	3.614	6.632	6.719	230	880						
overlopende activa	1.274	1.274	1.274	1.274	1.274						
totaal	13.401	16.778	16.863	10.215	11.320	totaal	11.985	11.985	11.985	19.485	17.485
totaal activa	92.775	81.648	81.760	89.292	87.061	totaal passiva	92.775	81.648	81.760	89.292	87.061

EMU-Saldo

Mede voortvloeiend uit de balansposities kan de volgende berekening van het verwachte EMU-saldo worden gemaakt:

	2018	2019	2020
Omschrijving	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2018, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2019	Volgens meerjarenraming in begroting 2019
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.357	-3.378	-259
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	2.614	-2.175	49
3. Mutatie voorzieningen	1.674	1.408	373

4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.270	359	-2
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-
Berekend EMU-saldo		-3.027	-154	67

Reserves

Onderstaand wordt de stand en het verloop van de reserves gepubliceerd.

Bestemmingsreserves (* € 1.000)	eind 2017	eind 2018	bij	af	eind 2019	eind 2020	eind 2021	eind 2022
Programma 0 - Bestuur en Ondersteuning								
Organisatie doelstellingenfonds	224	224	-	-	224	224	224	224
Programma 2 - Verkeer en vervoer								
Ontsluitingsweg Loevestein Gorredijk	518	518	-	-	518	518	518	518
Onderhoud wegen	18	18			18	18	18	18
GVVP	181	181	-	-	181	181	181	181
(e) Onderhoud verharding	0	248	248	248	248	248	248	248
Programma 3 - Economie								
Breedbandinternet	150	110	-	15	95	80	80	80
Programma 4 - Onderwijs								
Huisvesting basisonderwijs	4.753	4.497	-	188	4.309	4.046	3.601	3.386
Huisvesting speciaal onderwijs	376	399	54	-	453	514	576	615
MFA Gorredijk	-	883	-	-	883	883	-	-
Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie								
Recreatie en toerisme	218	218	-	100	118	118	118	118
Programma 6 - Sociaal Domein								

Verbouw dorpshuizen	260	90	30	-	120	150	180	210
MFA Gorredijk	-	200	-	-	200	200	-	-
Programma 8 - Bouwen, wonen en gronden								
Duurzaam bouwen	31	21	-	10	11	-	-	-
Komplannen	470	470	-	-	470	470	470	470
Herinrichting Skoalleane Ureterp	63	63	-	-	63	-	-	-
Herinrichting de Vlecke Gorredijk	148	148	-	-	148	148	148	148
Herinrichting Vlaslaan Beetsterzwaag	573	573	-	-	573	573	573	573
Invoering omgevingswet	80	80	-	-	80	80	80	80
	8.063	8.941	332	561	8.712	8.451	7.198	7.052

Algemene reserve

Algemene reserve (* € 1.000)	eind 2017	eind 2018	bij	af	eind 2019	eind 2020	eind 2021	eind 2022
Buffer	7.500	7.500	-	-	7.500	7.500	7.500	7.500
Vrij besteedbaar	5.245	3.870	-	3.149	721	721	721	721
Investerings	1.782	1.582	-	-	1.582	1.582	1.582	1.582
Totaal algemene reserve	14.527	12.952	-	3.149	9.803	9.803	9.803	9.803

Voorzieningen

Onderstaand wordt de stand en het verloop van de voorzieningen gepubliceerd.

Voorzieningen (* € 1.000)	eind 2017	eind 2018	bij	af	eind 2019	eind 2020	eind 2021	eind 2022
Onderhoud sportvelden	105	160	55	-	215	270	325	380
Latente belastingschuld VPB	-	-	10	-	10	20	30	40
Groot onderhoud riolering	1.222	1.085	300	615	770	342	190	38
Kunstwerken	835	1.056	257	118	1.195	602	602	402

Wethouderspansioenen	3.287	3.211	-	76	3.135	3.059	2.983	2.907
Begraafrechten	123	243	110	-	353	453	543	623
Planmatig onderhoud gebouwen	479	365	731	528	568	573	632	829
Voorziening Strategische Personeelsplanning (SPP)	113	18	-	18	-	-	-	-
Precariobelasting	4.000	5.700	1.300	-	7.000	8.300	9.600	9.600
Totaal voorzieningen	10.164	11.838	2.763	1.355	13.246	13.619	14.905	14.819

Bijlage: Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Bijlage: Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Omschrijving taakveld	Baten	Lasten	Saldo
0 Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	92.750	1.619.298	-1.526.548
0.10 Mutaties reserves	3.677.906	300.531	3.377.375
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-
0.2 Burgerzaken	166.200	1.595.286	-1.429.086
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	170.583	942.549	-771.966
0.4 Overhead	364.388	5.910.244	-5.545.856
0.5 Treasury	836.820	699.308	137.512
0.61 OZB woningen	2.976.158	766.319	2.209.839
0.62 OZB niet-woningen	1.436.671	-	1.436.671
0.64 Belastingen overig	1.361.227	1.300.000	61.227
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	46.717.655	-	46.717.655
0.8 Overige baten en lasten	-	37.500	-37.500
Totaal 0 Bestuur en ondersteuning	57.800.358	13.171.035	44.629.323
1 Veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-	1.619.366	-1.619.366
1.2 Openbare orde en veiligheid	44.563	307.096	-262.533
Totaal 1 Veiligheid	44.563	1.926.462	-1.881.899
2 Verkeer en vervoer			
2.1 Verkeer en vervoer	124.491	3.892.859	-3.768.368
2.5 Openbaar vervoer	3.258	34.629	-31.371
Totaal 2 Verkeer en vervoer	127.749	3.927.488	-3.799.739
3 Economie			
3.1 Economische ontwikkeling	18.000	248.858	-230.858
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	719.302	916.519	-197.217
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-	100.062	-100.062

3.4 Economische promotie	149.082	98.902	50.180
Totaal 3 Economie	886.384	1.364.341	-477.957
4 Onderwijs			
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	301.230	-301.230
4.2 Onderwijshuisvesting	18.585	1.597.944	-1.579.359
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	315.250	1.376.536	-1.061.286
Totaal 4 Onderwijs	333.835	3.275.710	-2.941.875
5 Sport, cultuur en recreatie			
5.1 Sportbeleid en activering	15.000	244.830	-229.830
5.2 Sportaccommodaties	54.846	1.317.083	-1.262.237
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	447.994	-447.994
5.4 Musea	5.881	66.863	-60.982
5.5 Cultureel erfgoed	2.158	6.567	-4.409
5.6 Media	-	603.434	-603.434
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	118.766	4.106.542	-3.987.776
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	196.651	6.793.313	-6.596.662
6 Sociaal domein			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	200.778	2.028.897	-1.828.119
6.2 Wijkteams	-	683.526	-683.526
6.3 Inkomensregelingen	9.951.009	12.956.026	-3.005.017
6.4 Begeleide participatie	-	3.834.448	-3.834.448
6.5 Arbeidsparticipatie	-	1.762.286	-1.762.286
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	23.000	949.041	-926.041
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	160.000	6.518.348	-6.358.348
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	7.443.340	-7.443.340
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	596.444	-596.444
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	1.532.583	-1.532.583
Totaal 6 Sociaal domein	10.334.787	38.304.939	-27.970.152
7 Volksgezondheid en milieu			

7.1 Volksgezondheid	-	1.197.161	-1.197.161
7.2 Riolering	2.763.000	2.220.796	542.204
7.3 Afval	3.387.810	2.723.933	663.877
7.4 Milieubeheer	-	838.908	-838.908
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	150.103	380.246	-230.143
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	6.300.913	7.361.044	-1.060.131
8 Bouwen, wonen en Gronden (VHROSV)			
8.1 Ruimtelijke ordening	-	420.614	-420.614
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.029.826	981.889	1.047.937
8.3 Wonen en bouwen	642.847	1.171.078	-528.231
Totaal 8 Bouwen, wonen en Gronden (VHROSV)	2.672.673	2.573.581	99.092
Totaal	78.697.913	78.697.913	-

